

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน

Journal of Humanities and Social Sciences Mahamakut Buddhist University Isan Campus

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2565

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา และวรรณกรรม

กำหนดการเผยแพร่

ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ออกราย 4 เดือน (ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม, ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม)

ที่ปรึกษา

พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ.ดร.

รองอธิการบดี วิทยาเขตอีสาน

พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร.

ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ

พระมหาสุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร.

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์อีสาน

พระมหาวิศักดิ์ ขาดสุโก

ผู้อำนวยการสำนักงานในวิทยาเขตอีสาน

อาจารย์ ดร.เอกชาติรี สุขเสน

ผู้ช่วยอธิการบดี วิทยาเขตอีสาน

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์พงษ์มนัส ดือด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

กองบรรณาธิการ

พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต, รศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.เสกขม ศิริสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำห่อม	วิทยาลัยทองสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดีรี ทุมเมฆ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโซคนามอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 9/37 หมู่ที่ 12 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
 จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 0-4324-2386 โทรสาร 0-4324-2386 มือถือ 080-7506846

จัดรูปเล่ม (Content designed)

นางสาวชุติมาศรีจารุเมธีญาณ

ISSN: 2730-1869 (Print), ISSN: 2730-2288 (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2565

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่จะนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในสาขาวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษาวรรณกรรม นอกจากนี้ ท่านเหล่านี้ยังได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบของพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สำหรับวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมรวิทยาเขตอีสาน ประจำปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2565) ประกอบด้วยบทความ จำนวน 7 บทความ ซึ่งเป็น **บทความวิจัย จำนวน 4 บทความ** ได้แก่ (1) เรื่องพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้เข้ารับการศึกษาอบรมหลักสูตรข้าราชการตำรวจชั้นประทวนยศดาบตำรวจ อายุ 53 ปี เพื่อเลื่อนตำแหน่งและเลื่อนยศแบบเลื่อนไหลเป็นขั้นสัญญาบัตรถึงยศร้อยตำรวจเอกของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 (2) เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสาน ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรม ของเจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (3) เรื่องส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีในสถานการณ์โควิด 19 (4) เรื่องการจัดการองค์ความรู้ และถ่ายทอดนวัตกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน และชุมชนแบบบูรณาการ ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย **บทความวิชาการ จำนวน 2 บทความ** ได้แก่ (1) เรื่องการออกแบบเพื่อทุกคน: แนวคิดและลักษณะการออกแบบที่อยู่อาศัย สำหรับผู้สูงอายุ (2) เรื่องการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายใต้สภาพสังคมใหม่ (Next normal) และ**บทความปริทัศน์ จำนวน 1 เรื่อง** คือ เรื่องวิจัยคุณภาพทางการศึกษา

ทางวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน ยินดีต้อนรับนักวิชาการและนิสิต นักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทความทวิภาคีหนังสือ ซึ่งหัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอเกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และอื่น ๆ และขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากทำวารสารแต่ละฉบับซึ่งสามารถส่งในระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jhsmbuisc> กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมากในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้ดียิ่งขึ้นไป

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

บรรณาธิการ

การศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
หลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจชั้นประทวนยศดาตำรวจ อายุ 53 ปี ขึ้นไป
เพื่อเลื่อนตำแหน่งและเลื่อนยศแบบเลื่อนไหลเป็นขั้นสัญญาบัตรถึงยศร้อยตำรวจเอก
ของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4

A study of the new normal living behavior according to the Sufficiency
Economy Philosophy of the over 53 years-old Sergeant Major Senior
Polices Participated in the Police Officer Training Course at the
Provincial Police Region 4 Training Center in order to promote
Their rank from commissioned officer to the Captain Police.....1

พ.ต.ท.หญิง อัสชารัตน์ ดาลัย

Pol.Lt.Col. Atcharat Dalai

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสาน ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น
เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6

The development of blended English learning activities based on the Gamification
concept to promote speaking skills and cultural understanding of native speakers
for 6th grade students.....18

พรยมล ฉิมพานิชย์

Pornyamon Chimpanit

ส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีใน
สถานการณ์โควิด 19

Marketing mix and decision to visit Wat Takhian Floating Market, Nonthaburi In the
Situation of Covid 19.....33

ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร

Ntapat Worapongpat

การจัดการองค์ความรู้และถ่ายทอดนวัตกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน และ ชุมชนแบบบูรณาการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย The Knowledge Management and The Communication of Innovation Management Garbage in Household by Community Integrated Model of Local Government Areas Chiang Rai Province.....	54
ราเชนทร์ พูลทรัพย์ Rachen Poolsub	
การออกแบบเพื่อทุกคน: แนวคิดและลักษณะการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ Universal Design: Concepts and Characteristics of Residential Homes for Elderly.....	67
นิภาพรณ เจนสันติกุล Nipapan Jentsantikul	
การจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายใต้สภาพสังคมใหม่ (Next Normal) Human Resource Management under Next Normal.....	82
สราวรรณ เรืองกัลปวงศ์ และอรณพ เรืองกัลปวงศ์ Sarawan Ruangkalapawongse and Annop Ruangkalapawongse	
บทความปริทัศน์หนังสือ (Book Review) วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา Qualitative Research in Education.....	109
จิรัชยา ประทีปโชติพร Jiratchaya Prateepchotporn	
หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ.....	115

การศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจชั้นประทวนยศดาบตำรวจ อายุ 53 ปี ขึ้นไป เพื่อเลื่อนตำแหน่งและเลื่อนยศแบบเลื่อนไหลเป็นขั้น สัญญาบัตรถึงยศร้อยตำรวจเอกของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4

A study of the new normal living behavior according to the Sufficiency Economy Philosophy of the over 53 years-old Sergeant Major Senior Polices Participated in the Police Officer Training Course at the Provincial Police Region 4 Training Center in order to promote Their rank from commissioned officer to the Captain Police

พ.ต.ท.หญิง อัจฉารัตน์ ดาลัย

Pol.Lt.Col. Atcharat Dalai

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4

Training Center of Provincial Region 4

Corresponding Author, E-mail: Pompom19711990@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการดำรงชีวิต 2) เปรียบเทียบความแตกต่าง และ 3) ข้อเสนอแนะพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจชั้นประทวนยศดาบตำรวจ อายุ 53 ปี ขึ้นไป เพื่อเลื่อนตำแหน่งและเลื่อนยศแบบเลื่อนไหลเป็นขั้นสัญญาบัตรถึงยศร้อยตำรวจเอก ของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 290 นาย ใช้สถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที

(t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) และเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (The Scheffe Method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปรกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก เห็นด้วยมากด้านเงื่อนไขคุณธรรม เป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาด้านมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านความมีเหตุผล และด้านความพอประมาณ ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปรกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปัจจัยส่วนบุคคลในภาพรวมพบว่า เพศต่างกัน มีพฤติกรรมแตกต่างกัน อายุต่างกันมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน สถานภาพต่างกันมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน รายได้ต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมแตกต่างกัน และการศึกษาสูงสุดต่างกัน มีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะมากที่สุด ด้านความพอประมาณควรบริโภคหรือใช้จ่ายในแต่ละครั้งอย่างประหยัดและใช้จ่าย พอประมาณตามสถานการณ์ ด้านความมีเหตุผลควรรู้จักคิด วางแผน วิเคราะห์ว่าควรทำ หรือไม่ควรทำนั้นแสดงถึงการมีเหตุผล ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีควรเตรียมความพร้อม เพื่อรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น ค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น ด้านเงื่อนไขความรู้ควรมีความพยายามใฝ่เรียนรู้และปฏิบัติอย่างจริงจังโดยการน้อมนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านรายรับ-รายจ่ายในชีวิตประจำวัน และด้านเงื่อนไขคุณธรรม ควรตัดสินใจและดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ โดยตระหนักในเรื่องคุณธรรม นอกจากนี้ ได้ส่งเสริมให้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการดำรงชีวิตของข้าราชการตำรวจ ให้มีประสิทธิภาพ สู่ความมั่นคง ยั่งยืน ในอนาคต

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปรกติใหม่; หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research aimed to study: 1) the living behavior; 2) the compare differences and 3) the recommend in the new normal living behavior according to the Sufficiency Economy Philosophy of the over 53 -year-old Police Senior Sergeant Major who is enrolled in the Police Officer Training Course at the Training Center of Provincial Police Region 4 in order to advance their rank from

commissioned officer to Police Captain. It is a quantitative research with personal factors. The research tool was a questionnaire from a sample of 290 people: using frequency, percentage, mean, standard deviation, the t-test, One-Way Anova, and the Scheffe Method are used to test the research hypothesis.

The research showed that: 1) The new normal living behavior according to the Sufficiency Economy Philosophy is at a high level. They strongly agree on the terms of virtue followed by a good immune, knowledge, rationality and moderation, respectively. 2) The comparison of differences in the new normal living behavior according to the philosophy of sufficiency economy as a whole, personal factors found that different sexes behave differently, different ages have different behaviors, different statuses have different behaviors, different monthly income behaves differently and different highest education had no different behavior. Statistically significant at the .05 level. 3) The most suggestions, in terms of moderation, should be consumed or spent economically and spending moderation according to the situation. In terms of rationality, should know how to think, plan, and analyze what should do or not, it represents a reason. In terms of having good immunity, should be prepare to cope the impact and changes in various aspects that may occur, such as increased living cost. In terms of knowledge, should be an effort to earnestly learn and practice by adopting the principles of the Sufficiency Economy Philosophy for income-expenses in daily life and in terms of virtue conditions should make decisions and carry out activities with virtue awareness. In addition, we promote to studies qualitative research for develop the police life behavior effectively towards stability and sustainability in the future.

Keyword: The New Normal Living Behavior; The Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลกระทบต่อการเติบโตของเศรษฐกิจทุกประเทศทั่วโลก เกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ กระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากการปิดพรมแดน ห้ามเคลื่อนย้ายผู้คนที่ต้องเที่ยวหยุดชะงักอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน และหลายล้านคนต้องเผชิญกับโอกาสที่จะตกงาน รัฐบาลทุกประเทศได้ออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างเข้มข้น (กรมควบคุมโรค, สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2564) การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2562 เกิดขึ้นครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน มีผู้ป่วยหนักและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก สำหรับประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข ได้ออกประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2563) กำหนดให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตราย ลำดับที่ 14 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2548 ในระยะต่อมาได้พบการแพร่ระบาดใหญ่ไปยังจังหวัดต่าง ๆ ได้กำหนดมาตรการเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคดังกล่าวภายในประเทศ (กรมควบคุมโรค, กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ, 2564) เมื่อสถานการณ์การเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง แพร่กระจายไปในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายจำนวนมาก จนกลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ มนุษย์จำเป็นต้องป้องกันตนเอง เพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับตัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิตไปสู่รูปแบบใหม่ที่เรียกว่า "New Normal" หรือ “ความปกติใหม่” ทั้งในแง่ของวิถีชีวิต การเรียนรู้ การสื่อสาร วิธีปฏิบัติ และอื่น ๆ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงตระหนักถึงความสำคัญของประเทศชาติที่ต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเข้มแข็ง มีภูมิต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงแห่งสังคมบริโภคนิยมสุดโต่ง พระองค์จึงได้ประทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ (วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย, 2560) โดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้วยเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไข

คุณธรรม เพื่อดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (ผู้จัดการรายวัน, 2559) ตามแนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง คือ 1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการใช้ชีวิต 2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต 3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง 4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ และ 5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา สิ่งเหล่านี้จะช่วยหล่อหลอมให้คนในประเทศเกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นเรื่องการดำรงอยู่ของชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุข เชื่อว่าจะสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับประเทศชาติต่อไป ดังปรากฏในผลการวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ การดำรงชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขเชิงอัตวิสัยในเกษตรกร (ชนัดดา ภูหงส์ทอง และ ชีระพร อูวรรณ โณ, 2552) หรือ ความสัมพันธ์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน อาทิ การศึกษาความสุขมวลรวมชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ชนกฤต ทวีสุทธิ และ ชชาติรี นาकुณ, 2556) นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมหภาค อาทิ เรื่อง บทบาทปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อการปฏิรูปของประเทศ (ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และจินตกานต์ สุธรรมดี, 2560)

จากที่กล่าวมานี้สะท้อนให้เห็นว่าทรัพยากรมนุษย์นั้น หากจะดำรงชีวิตอยู่ได้ต้องมีความเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม หากเกิดสถานการณ์รุนแรงต่าง ๆ อาทิ การเผชิญกับสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ที่กำลังเป็นปัญหาระดับโลกและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน ก็จะสามารถผ่านไปได้ หากน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ไปประยุกต์ใช้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจชั้นประทวนยศดาบตำรวจ อายุ 53 ปี ขึ้นไป เพื่อเลื่อนตำแหน่งและเลื่อนยศแบบเลื่อนไหลเป็นชั้นสัญญาบัตรถึงยศร้อยตำรวจเอก ของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่
3. เพื่อเสนอแนะพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่

วิธีการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจชั้นประทวนยศดาบตำรวจ อายุ 53 ปี ขึ้นไป เพื่อเลื่อนตำแหน่งและเลื่อนยศแบบเลื่อนไหลเป็นชั้นสัญญาบัตรถึงยศร้อยตำรวจเอก ของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 1,048 นาย

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้หาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สมการคำนวณของยามาเน (Taro Yamane) ระดับนัยสำคัญ .05 ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 นาย เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลกระจายอย่างทั่วถึง เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากและเขียนหมายเลขตามบัญชีรายชื่อจากบัญชีรายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมลงในแผ่นกระดาษแล้วคลุกเคล้าให้แผ่นกระดาษปะปนทั่วกันในภาชนะ จากนั้นทำการหยิบหมายเลขเหล่านั้นจนครบตามตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 290 นาย

3. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วยคำถามปลายปิด จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ ต่อเดือน และการศึกษาสูงสุด

ตอนที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ (1) ด้านความพอประมาณ (2) ด้านความมีเหตุผล (3) ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (4) ด้านเงื่อนไขความรู้ และ (5) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักการและวิธีการของ ลิเคิร์ท (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ (สำเริง จันทรสวรรณ, 2547)

ตอนที่ 3 เพื่อเสนอแนะพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 จัดทำหนังสือเรียนผู้บังคับการ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัย เก็บข้อมูลและทดลองใช้เครื่องมือกับหลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจชั้นประทวนยศตาบตำรวจ อายุ 53 ปี ขึ้นไป เพื่อเลื่อนตำแหน่งและเลื่อนยศแบบเลื่อนไหลเป็นขั้นสัญญาบัตรถึงยศร้อยตำรวจเอก ของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4

4.2 ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 ชุด ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม 10 วัน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกและไปขอรับคืนด้วยตัวเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 290 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100

4.3 ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนที่จะนำไปดำเนินการประมวลผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องมาบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อประมวลผลข้อมูลที่จัดเก็บ แล้วคำนวณหาค่าทางสถิติ

5.2 นำผลที่คำนวณได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่

1.1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เพศชาย จำนวน 175 นาย เพศหญิง จำนวน 15 นาย ส่วนใหญ่มีอายุ 53-54 ปี จำนวน 232 คน รองลงมาอายุ มากกว่า 54 ปี จำนวน 43 นาย สถานภาพสมรส จำนวน 248 นาย รองลงมาโสด จำนวน 22 นาย รายได้ส่วนใหญ่ต่อเดือน 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 64 นาย รองลงมา มากกว่า 40,000 บาท จำนวน 52 นาย การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 141 นาย รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา หรือ ปวช. จำนวน 115 นาย

1.2 ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เห็นด้วยมากด้านเงื่อนไขคุณธรรม เป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาคือด้านมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านความมีเหตุผล และเห็นด้วยมากด้านความพอประมาณ ตามลำดับ

1.3 ด้านความพอประมาณ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการบริโภคหรือใช้จ่ายในแต่ละครั้งอย่างประหยัด และใช้จ่ายพอประมาณตามสถานการณ์เป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาการใช้จ่ายใด ๆ ต้องคำนึงถึงความจำเป็นต่อการดำรงชีพและไม่สุรุ่ยสุร่าย การดำเนินการกิจกรรมร่วมในชุมชนหรือสังคมไม่ควรเอาเปรียบผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน และการใช้จ่ายแต่ละครั้งจะพิจารณาถึงความจำเป็นเป็นอันดับแรกและพยายามลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลงเป็นอันดับที่ 2 และเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการกระทำการใด ๆ ต้องไม่ทำเกินความสามารถของตนเอง การรู้จักประหยัดมัธยัสถ์เป็นหลักพื้นฐานสำคัญ ของความพอประมาณ ความสุขและยินดีกับการดำรงชีวิตตามอัตภาพ และฐานะของตนเองในสภาวะการณ์ปัจจุบัน การใช้จ่ายในแต่ละครั้ง มีการพิจารณาถึงความจำเป็นอย่างเหมาะสม ละเอียดรอบคอบทุกครั้ง และมีการวางแผนการใช้จ่ายล่วงหน้าเป็นประจำทุกเดือนเป็นอันดับสุดท้าย

1.4 ด้านความมีเหตุผลอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการรู้จักคิดวางแผน วิเคราะห์ว่าควรทำหรือไม่ควรทำนั้นแสดงถึงการมีเหตุผล การดำเนินการกิจกรรมใด ๆ ต้องค้นหา ข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนและรู้จักวางแผน และเมื่อมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหา ได้อย่างมีเหตุผลเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาการกระตุ้นตนเองให้เป็นคนรู้จักศึกษาหาความรู้ ทั้งการดำรงชีพและในอาชีพเสมอๆ การตัดสินใจใดๆ ในครอบครัวหรือหน่วยงานต้องยึดเหตุผลของตนเองเป็นสำคัญเสมอ และเมื่อจำเป็นต้องตัดสินใจใช้จ่ายจะใช้

เหตุผลและพิจารณาอย่างรอบคอบเป็นอันดับที่ 2 และเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการรู้จักเคารพกฎกติกาของครอบครัว ชุมชน สังคมหรือหน่วยงานที่ตนเกี่ยวข้อง และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้ทั้งคนยากจนและคนร่ำรวย ไม่จำกัดฐานะ ตำแหน่ง และอาชีพเป็นอันดับสุดท้าย

1.5 ด้านมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการพูดคุยในครอบครัวเกี่ยวกับความขยัน อดทน และอดออมอยู่เสมอเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา มีการติดตามข่าวสารเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ รู้จักวางแผนระบบการใช้จ่ายเงินแต่ละเดือนวางแผนอนาคตให้กับคนในครอบครัว และการเก็บออมเพื่ออนาคต และมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น ค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นเป็นอันดับที่ 2 และเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนหรือการจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย เป็นการวางแผนที่ดีของตนเองและครอบครัวต่อการดำรงชีพในอนาคตเป็นอันดับสุดท้าย

1.6 ด้านเงื่อนไขความรู้ที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการรู้จักแสวงหาความรู้จากหลากหลายแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร การสร้างความรอบรู้และรอบคอบก่อนการตัดสินใจในการกระทำใดๆ เป็นเงื่อนไขด้านความรู้ ศึกษาข้อมูล คิดวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจลงมือทำ และนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนามาประกอบการปฏิบัติ เช่น หลักธรรมทางสายกลาง เป็นต้น เป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาการสร้างวินัยให้กับตนเองในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข สงบเรียบร้อย และปลอดภัยเป็นอันดับที่ 2 และเห็นด้วยมากเกี่ยวกับมีความพยายามใฝ่เรียนรู้ และปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านรายรับ-รายจ่าย ในชีวิตประจำวันเป็นอันดับสุดท้าย

1.7 ด้านมีด้านเงื่อนไขคุณธรรม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตในชีวิตเสมอๆ เป็นเงื่อนไขด้านคุณธรรม และแม้การดำรงชีพในปัจจุบันจะลำบากก็พร้อมที่จะต่อสู้กับชีวิตไม่ย่อท้อ จนกว่าตนเองและครอบครัวจะประสบผลสำเร็จโดยจะยึดหลักความพอเพียงเป็นอันดับที่หนึ่ง รายข้อที่เหลือเห็นด้วยมากเป็นอันดับที่ 2

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เห็นด้วยมากด้านเงื่อนไขคุณธรรมเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาด้านมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านความมีเหตุผล และเห็นด้วยมากด้านความพอประมาณตามลำดับ การเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยมีปัจจัยส่วนบุคคล ภาพรวมพบว่า เพศต่างกันมีพฤติกรรมแตกต่างกัน อายุต่างกันมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน สถานภาพต่างกันมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน รายได้ต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมแตกต่างกัน และการศึกษาสูงสุดต่างกันมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่

สรุปข้อเสนอแนะมากที่สุดเกี่ยวกับพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณควรบริโภคหรือใช้จ่ายในแต่ละครั้งอย่างประหยัดและใช้จ่ายพอประมาณตามสถานการณ์ ด้านความมีเหตุผลควรรู้จักคิด วางแผน วิเคราะห์ว่าควรทำหรือไม่ควรทำนั้นแสดงถึงการมีเหตุผล ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีควรเตรียมความพร้อมเพื่อรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะ เกิดขึ้นได้ เช่น ค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น ด้านเงื่อนไขความรู้ควรมีความพยายามใฝ่เรียนรู้และปฏิบัติ อย่างจริงจังโดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านรายรับ-รายจ่าย ในชีวิตประจำวัน และด้านเงื่อนไขคุณธรรมควรตัดสินใจและดำเนินการกิจกรรมต่างๆ โดยตระหนักในเรื่องคุณธรรม นอกจากนี้ ได้ส่งเสริมให้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการดำรงชีวิตของข้าราชการตำรวจอย่าง สู่ความมั่นคง ยั่งยืน ในอนาคต

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรียาลักษณ์ เรื่องราย และ นันทิชา หาสนธิ (2563) ผลการศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบุคลากรภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมากและพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีระดับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลัก

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านสามารถแยกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ด้านความพอประมาณ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการบริโภคหรือใช้จ่ายในแต่ละครั้งอย่างประหยัด และใช้จ่ายพอประมาณตามสถานการณ์เป็นอันดับที่หนึ่ง สอดคล้องกับ ตรียาลักษณ์ เรื่องราย และ นันทินา หาสนธิ (2563) ด้านความพอประมาณ มีคะแนนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบุคลากรภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้น้อมนำหลักการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จริงในการดำรงชีวิตตลอดจนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความพอดีพอประมาณ ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นไม่ใช้จ่ายจนเกินตัว และสอดคล้องกับ ฉัตรชัย ชัยแก้ว และคณะ (2559) ด้านความพอประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ไม่ก่อหนี้โดยไม่จำเป็นและเกินกำลังและดำเนินชีวิตพออยู่ พอกิน มีสุขภาพแข็งแรง ห่างไกลจากอบายมุขและดำเนินชีวิตแบบพอเพียงโดยยึดหลักทางสายกลาง

2. ด้านความมีเหตุผล อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการรู้จักคิดวางแผน วิเคราะห์ว่าควรทำหรือไม่ควรทำนั้น แสดงถึงการมีเหตุผลการดำเนินการกิจกรรมใด ๆ ต้องค้นหาข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนและรู้จักวางแผน เมื่อมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผลเป็นอันดับที่หนึ่งซึ่งสอดคล้องกับ ภูสิทธิ์ ชันติกุล (2555) ผลการวิจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่าการศึกษาประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการใช้จ่ายใด ๆ ก็ต้องคำนึงถึงความจำเป็นต่อการดำรงชีพและไม่สุรุ่ยสุร่าย การลงทุนก็ต้องค้นหาข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วน รู้จักวางแผนและต้องไม่ทำเกินตัวเกินความสามารถของตน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวกับการประหยัด เช่นการปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าเสมอ เมื่อออกจากบ้านหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ ซึ่งแสดงถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผลมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับ บุษยา มั่นฤกษ์ (2556) ผลการวิจัยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไป

ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน 4 ด้าน พบว่าด้านการจัดองค์การ ด้านดำเนินงานและด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ ด้านวางแผน ซึ่งแสดงถึงควมมีเหตุผลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์การ

3. ด้านมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นด้วยมากเกี่ยวกับมีการพูดคุยในครอบครัวเกี่ยวกับความขยัน อดทน และอดออมอยู่เสมอเป็นอันดับที่หนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ ธัญมน จงจิตต์ (2562) ผลวิจัยการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นในทัศนคติของพนักงานทำความสะอาดพบว่าด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่ามีความใกล้เคียงระดับมากคือท่านสอนบุตรหลาน ให้รู้จักเก็บออม ประหยัด มัธยัสถ์ ซึ่งแสดงว่าพนักงานทำความสะอาด โรงพยาบาลศิริราช รู้จัก นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ช่วยลดภาระหนี้สินน้อยลง และมีเงินเหลือเก็บออม

4. ด้านเงื่อนไขความรู้ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการรู้จัก แสวงหาความรู้จากหลากหลายแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร การสร้างความรอบรู้และรอบคอบ ก่อนการตัดสินใจในการกระทำการใด ๆ เป็นเงื่อนไขด้านความรู้ ศึกษาข้อมูลคิดวิเคราะห์อย่าง ละเอียดรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจลงมือทำและนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา มา ประกอบการปฏิบัติ เช่น หลักธรรมทางสายกลาง เป็นต้น เป็นอันดับที่หนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ ฐิติ มา ปาลกะเชนทร์ (2556) ผลวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนม อำเภอ พนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านเงื่อนไขการมีความรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ สะท้อนถึงการ ดำเนินชีวิตที่อาจมีการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม อาจมี ความแตกต่างกันตามบริบทหรือพื้นฐานด้านต่าง ๆ เนื่องจากแต่ละบุคคล อาจมีข้อจำกัด หรือ โอกาส ศักยภาพในการเรียนรู้ หรือการปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการ ประพฤติปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ในชีวิตเสมอ ๆ เป็นเงื่อนไขด้านคุณธรรม และแม้การ

ดำรงชีพในปัจจุบันจะลำบากก็พร้อมที่จะต่อสู้กับชีวิต ไม่ย่อท้อจนกว่าตนเองและครอบครัวจะประสบผลสำเร็จ โดยจะยึดหลักความพอเพียงเป็นอันดับที่หนึ่ง รายข้อที่เหลือเห็นด้วยมากเป็นอันดับที่ 2 และสอดคล้องกับ ธัญมน จงจิตต์ (2562) ผลวิจัยการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในทัศนคติของพนักงานทำความสะอาด ด้านเงื่อนไขคุณธรรมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายด้านมีระดับมากที่สุดพบว่าเมื่อเก็บของได้ควรหาทางคืนเจ้าของโดยเร็ว เป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าพนักงานทำความสะอาดโรงพยาบาลศิริราช นำเงื่อนไขคุณธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต มีความซื่อสัตย์ในอาชีพ ซึ่งส่งผลให้บุคลากรมีความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความมานะพากเพียร ตลอดจนดำเนินชีวิตอย่างมีปัญญาและมีทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับ วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย (2561) ผลวิจัยการปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม พบว่าอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเรียงลำดับ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความมีเหตุผล และด้านความพอประมาณ ตามลำดับ เรียงลำดับรายด้านพบว่าการพัฒนาด้านความคิด ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านวินัย ด้านสังคม และด้านปัญญา ตามลำดับ แสดงว่านักศึกษาในจังหวัดนครปฐมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเงื่อนไขคุณธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตเรื่องการมีหน้าที่ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องสำคัญด้านคุณธรรม

บทสรุป

พฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก เห็นด้วยมากด้านเงื่อนไขคุณธรรม เป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา ด้านมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านความมีเหตุผล และด้านความพอประมาณ ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปัจจัยส่วนบุคคลในภาพรวมพบว่า เพศต่างกันมีพฤติกรรมแตกต่างกัน อายุต่างกันมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน สถานภาพต่างกันมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน รายได้ต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมแตกต่างกัน และการศึกษาสูงสุดต่างกันมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะมากที่สุดเกี่ยวกับพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำไป

ประยุกต์ใช้ในด้านความพอประมาณควรบริโภค หรือใช้จ่ายในแต่ละครั้งอย่างประหยัดและใช้จ่ายพอประมาณตามสถานการณ์ ด้านความมีเหตุผล ควรรู้จักคิด วางแผน วิเคราะห์ว่าควรทำหรือไม่ควรทำนั้นแสดงถึงการมีเหตุผล ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีควรเตรียมความพร้อมเพื่อรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ เช่น ค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น ด้านเงื่อนไขความรู้ควรมีความพยายามใฝ่เรียนรู้และปฏิบัติ อย่างจริงจังโดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านรายรับ-รายจ่าย ในชีวิตประจำวัน และด้านเงื่อนไขคุณธรรมควรตัดสินใจและดำเนินการกิจกรรมต่างๆ โดยตระหนักในเรื่องคุณธรรม นอกจากนี้ ได้ส่งเสริมให้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการดำรงชีวิตของข้าราชการตำรวจอย่างมีประสิทธิภาพ สู่ความมั่นคง ยั่งยืน ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ โดยน้อมนำเข้าสู่การเรียนการสอน ของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 4 เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ปรับพฤติกรรมการดำรงชีวิตในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีภูมิคุ้มกันสามารถพึ่งพาตนเองได้ เมื่อได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤติต่าง ๆ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว ชุมชน รัฐ ประเทศชาติ และภูมิภาค อย่างมั่นคง ยั่งยืน

1.2 ผลวิเคราะห์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่ามีความแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน ต่อพฤติกรรมการดำรงชีวิตของข้าราชการตำรวจ ซึ่งจะนำไปเป็นข้อมูลเพื่อศึกษาต่อยอด นำมาปรับใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมของข้าราชการตำรวจให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปรกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าร่วมในการให้ข้อมูลและเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันของทุกฝ่ายและสามารถสรุปผลการวิจัยไปสู่การพัฒนาข้าราชการตำรวจในภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องทั้งในส่วนภาพรวมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสถานีตำรวจ เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). **new normal ชีวิตวิถีใหม่**. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2565, จาก <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2288>
- กรมควบคุมโรค, สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2564). **รายงานผลการทบทวนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับโลกและในประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2565, จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1177420210915075055.pdf>
- กรมควบคุมโรค, กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ. (2564). **สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2565, จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf>
- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2548). **การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ฉัตรชัย ชัยแก้ว, ชชาติเพชร แก้วมุงคุณ, ณัฐฉิ ชมพุศรี, นรา ขำสมบัติ, และสังคม ศิริบาล. (2559). **การนำหลักความรู้เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ศึกษาเฉพาะกรณี: สถานีตำรวจภูธรเขียงยืน อำเภอเขียงยืนจังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน.
- ฉัตรณรงค์ สุธรรมดี และจินตกานต์ สุธรรมดี. (2560). **บทบาทของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการปฏิรูปประเทศไทย**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 19(1), 187-196.

- ชนิดดา ภูงษ์ทอง และธีระพร อุวรรณโณ. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขเชิงอัตวิสัยในเกษตรกร. **วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ NIDA Development Journal** 49(1), 147-165.
- จิตติมา ปาลกะเชนทร์. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนมอำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal** 6(1) : 661-680.
- ณัฐพงศ์ ทองภักดี. (2550). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: ความเป็นมาและความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ตรัยยาลักษณ์ เรืองราย, นันทิชา หาสนหรี. (2563). ผลการศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของบุคลากรภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้** 8, 119.
- ธนภุต ทวีสุทธิ และชาตรี นาคะกุล. (2556). ดัชนีชี้วัดความสุขมวลรวมชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์** 4(1), 209-220.
- ธัญมน จงจิตต์. (2562). การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น: ในทัศนคติของพนักงานทำความสะอาด. สารนิพนธ์บัณฑิตมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บุษยา มั่นฤกษ์. (2556). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ผู้จัดการรายวัน. (2559). ร.10 ทรงรับสั่งรัฐบาล น้อมนำศาสตร์พระราชาใช้บริหารประเทศชาติ. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2565, จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9590000124554>

- พิรพัฒน์ ใจแก้วมา. (2563). การศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ของประชาชนชาวไทยระหว่างวิกฤตโควิด-๑๙ ที่ปรากฏในสื่อออนไลน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2555). การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. งานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย. (2560). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบสุขภาวะในองค์การธรรมาภิบาลและหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานในตลาดสี่มุมเมือง. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- _____. (2561). การปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 9(2), 287-302.
- สำเริง จันทรสวรรณ. (2547). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสาน
ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรม
ของเจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The development of blended English learning activities based on
the Gamification concept to promote speaking skills and cultural
understanding of native speakers for 6th grade students.

พรยมล ฉิมพานิชย์

Pornyamon Chimpanit

นิสิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร

Graduate Student of Master Degree Program in Curriculum and Instruction,

Naresaun University

จักรกฤษณ์ จันทะคุณ

Jakkrit Jantakoon

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Assistant Professor, Education Program in Curriculum, and Instruction,

Naresaun University.

Corresponding Author, E-mail: pinny.chimpanit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ซึ่งดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกลุ่ม

ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านกร่าง (พระชาวชัยสิทธิ์) จำนวน 26 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น แบบวัดทักษะการพูด และแบบทดสอบความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบหนึ่งกลุ่ม (t-test one sample) และการทดสอบค่าที(t-test dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นมี 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) วงล้อคำถาม 2) กระดาษส่งสาร 3) บันไดงู 4) ความจริงหรือความเท็จ 5) ทายสถานที่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพเท่ากับ 77.33/78.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น มีทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น มีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสาน; เกมมิฟิเคชั่น; ทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

Abstract

The objectives of this research were 1) To establish and determine the effectiveness of the blended English learning activity based on the Gamification concept to promote speaking skills and cultural understanding of native speakers according to the criterion 75/75, 2) try using the blended English learning activity based on the Gamification follow the process of research and development. The sample group of 26 students sixth grade students who were studying semester 2

academic year 2021 at Bankrang (Phrakhawchaiyasit) school that were chosen by Purposive sampling. Research instruments included the blended English learning activity based on the Gamification, speaking skill test and cultural understanding of native speakers test. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, t-test (one sample) and t-test (dependent samples). The results of this research indicated as follows : 1) The effectiveness of the blended English learning activity based on the Gamification concept for promoting speaking skills and cultural understanding of native speakers for grade 6, has five learning activities as follow, 1) question wheel 2) whisper 3) snake ladder 4) Two truths and a lie 5) Guess place? was 77.33/78.85, which was higher than the criterion 75/75. 2) The students' speaking skills after the blended English learning activity based on the Gamification concept was significantly higher than 75 percentage of the mastery criterion at .05 level of statistical significance. 3) The students' cultural understanding of native speakers after learning the blended English learning activity based on the Gamification concept was higher than before learning at the .05 level of statistical significance.

Keyword : Blended English Learning Activities; Gamification; Speaking skill and Cultural Understanding

บทนำ

เนื่องในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 (คู่มือการจัดการโรงเรียนรับมือโควิด-19, 2563) ทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ ทั้งธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค รวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอนของไทยในทุกระดับชั้น ทำให้สถานการศึกษาต้องถูกเปิดและปิดตามสถานการณ์การแพร่ระบาด เพื่อลดช่องทางการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ขณะที่ยังรัฐบาลได้ออกประกาศและมีมาตรการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการ

แพร่กระจายของเชื้อไวรัส อาทิ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร กำหนดให้เว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น ถ้าพบผู้ติดเชื้อภายในสถานศึกษาให้ทำการปิดเพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อและหยุดสังเกตอาการเป็นเวลา 7 วัน และทำการเปิดสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนการสอนได้ และห้ามจัดการเรียนการสอน การสอบ ฝึกอบรม หรือการทำกิจกรรมใด ๆ ที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากและให้จัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมออนไลน์ต่าง ๆ

ปัจจุบันจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพโรงเรียน ความต้องการของท้องถิ่น และทันต่อยุคการเปลี่ยนแปลง และการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 4 สาระ คือ สาระการเรียนรู้ที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร สาระการเรียนรู้ที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และสาระการเรียนรู้ที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์ชุมชนโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 19-20) เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการพูดได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์และใช้งานได้ทั้งในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อในระดับสูงในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้สอนพยายามสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อทักษะการพูดได้อย่างคล่องแคล่ว รวมถึงต้องเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาควบคู่กันไป การพูดภาษาอังกฤษจึงมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ใช้สาระการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และภาษาและวัฒนธรรมมาใช้ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษ (คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโรงเรียนบ้านกร่าง(พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว), 2564) ผู้สอนต้องคำนึงถึงธรรมชาติของการสื่อสารซึ่งสามารถแยกทักษะการสื่อสารออกเป็น 4 ทักษะใหญ่ ๆ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน และให้ทักษะการพูดดียิ่งขึ้นจำเป็นต้องเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาควบคู่ด้วย ดังนั้นต้องมีแนวทางในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารควบคู่กับการเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้ โดยผู้สอนจำเป็นต้องเลือกวิธีสอนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยความสนใจและความสามารถของผู้เรียน

เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาและเกิดการพัฒนาการเรียนภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ และอาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของผู้เรียนด้วย

ในปัจจุบันได้นำเกมมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกมมิฟิเคชันกับการเรียนแบบผสมผสานมาพัฒนาทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้เกมมิฟิเคชันจะมีภารกิจให้ผู้เรียนทำ หากทำภารกิจสำเร็จผู้เรียนจะได้รับคะแนนของภารกิจนั้น เพื่อนำคะแนนรวมไปจัดอันดับบนกระดานคะแนน เมื่อผู้เรียนเห็นการเปรียบเทียบกับผู้เรียนคนอื่น ๆ จะก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำภารกิจให้สำเร็จ ผู้เรียนสามารถเข้าไปเรียนรู้ ผักผ่อนและทำแบบทดสอบได้ด้วยตนเอง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตได้อีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน มาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกร่าง (พระวอชัยสิทธิ์) เพราะกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่น่าสนใจ เป็นการเรียนการสอนที่สนุกสนาน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายในการเรียนในชั้นเรียน นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง ในรูปแบบการเรียนในห้องเรียนที่เป็นแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนและผู้สอนกับการเรียนนอกห้องเรียนโดยเรียนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อตอบสนองการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาความสามารถในทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตาม แนวคิดเกมมิฟิเคชั่น มีทักษะการพูดหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตาม แนวคิดเกมมิฟิเคชั่น มีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกร่าง (พระราชชัยสิทธิ์) ตำบลบ้าน กร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 53 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกร่าง (พระราชชัยสิทธิ์) ตำบล บ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 26 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น เพื่อส่งเสริมทักษะการ พูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) วงล้อคำถาม 2) กระดาษส่งสาร 3) บันไดงู 4) ความจริงหรือความเท็จ 5) ทายสถานที่ ใช้เวลา 12 ชั่วโมง และประกอบไปด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ระบุผลการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 เลือก เกมการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 กิจกรรมเกมการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 สร้างทีมเล่นเกมการเรียนรู้และขั้นที่ 5 ประยุกต์ใช้มีรายละเอียดดังตาราง 1 และคู่มือการใช้ กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่นเพื่อส่งเสริมทักษะการ พูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมี ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้มา ปรับปรุง

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้
ขั้นตอนที่ 1 ระบุผลการเรียนรู้	1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการกระตุ้นนักเรียนด้วยสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะสอน 2. ครูใช้คำถามภาษาอังกฤษถามนักเรียนให้ถุกคิดเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจสู่เรื่องที่เรียน
ขั้นตอนที่ 2 เลือกเกมการเรียนรู้	1. ครูเลือกคำศัพท์และประโยคที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับในเรื่องที่เรียนรวมถึงคำศัพท์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและยกตัวอย่างคำศัพท์และประโยคประกอบ 2. ครูเลือกเกมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน
ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้	1. ครูให้ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และประโยคที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับเรื่องที่เรียนรวมถึงคำศัพท์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและครูกับนักเรียนฝึกทักษะการพูดร่วมกัน อาจแบ่งเป็นกลุ่มหรือจับคู่สนทนา 2. ครูอธิบายเกมการเรียนรู้ เกี่ยวกับกฎกติกาการเล่น เกม ในการเล่นเกมแต่ละครั้ง จะกำหนดเป้าหมาย เมื่อนักเรียนสามารถทำกิจกรรมที่กำหนดได้ตามเป้าหมาย หรือสามารถตอบคำถาม จะได้รับคะแนนสะสมเมื่อสิ้นสุดการเล่น จะนับผลรวมของคะแนนสะสม และเรียงลำดับจากทีมที่มากที่สุดไปน้อยที่สุด เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมที่ทีมไหนสามารถสะสมคะแนนได้มากที่สุดจะได้รับรางวัลตอบแทน 3. ครูเน้นย้ำเงื่อนไขของการเล่นเกมในแต่ละครั้ง โดยให้นักเรียนพูดเป็นภาษาอังกฤษตลอดการเล่น เกม ถ้านักเรียนทำผิดกติกาจะถูกตัดคะแนนในแต่ละครั้ง 4. ครูสาธิตวิธีการเล่นเกมให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง และเปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถามหากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการเล่นเกม
ขั้นตอนที่ 4	1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยละความสามารถกลุ่มเก่ง ปานกลาง

สร้างทีมเล่นเกมการเรียนรู้	อ่อน 2. ครูคอยชี้แนะและสนับสนุนเพื่อให้ นักเรียนดำเนินกิจกรรมตาม เกมการเรียนรู้ พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน 3. นักเรียนดำเนินกิจกรรมโดยใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษและ ใช้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในเรื่องที่เรียนในการเล่นเกมการ จัดการเรียนรู้ที่กำหนด โดยการพูดสื่อสารให้รู้เรื่องและเข้าใจ อาจจะไม่ได้ยึดหลักทางไวยากรณ์ 4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ ประโยค และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่นักเรียนได้รับจากกระบวนการ เกมมิฟิเคชั่น 5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลคะแนนสะสมของนักเรียนเพื่อ เรียงลำดับและมอบรางวัลให้กับกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด
ขั้นตอนที่ 5 ประยุกต์ใช้	1. ครูให้สถานการณ์ใหม่ที่ท้าทายกับนักเรียนโดยผ่านการเล่นเกม (สั้นๆ และกระชับเวลา) ที่เน้นการพูดสื่อสาร เกมการเรียนรู้ เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ ประโยค และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เรื่องที่เรียนหรืออาจเป็นเรื่องใกล้ตัว 2. ครูและนักเรียนร่วมกันสะท้อนการเรียนรู้ ครูอาจจะใช้คำถาม เชื่อมโยงสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบประเมินความเหมาะสมของ กิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น เพื่อส่งเสริมทักษะการ พูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของ เจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชนิด มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของLikert (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 103) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 16 ข้อ 2) แบบประเมินความ เหมาะสมของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสาน ตามแนวคิดเกมมิฟิ เคชั่น เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สำหรับ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 33 ข้อ และ3) แบบทดสอบวัดทักษะการพูด ภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยได้ สร้างขึ้น โดยใช้แบบประเมินการพูดของ Clark (1972) ซึ่งมีลักษณะการ

ให้คะแนนแบบ Scoring rubrics 4 ระดับ ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการออกเสียง (Pronunciation) การใช้คำศัพท์ (Vocabulary) ไวยากรณ์ (Grammar) ความคล่องแคล่ว (Fluency) ซึ่งมีทั้งหมด 3 สถานการณ์ แต่ให้นักเรียนจับสลากเลือกมา 2 สถานการณ์ สถานการณ์คะแนนละ 16 คะแนน รวมทั้งสิ้น 32 คะแนน 4) แบบทดสอบชนิดแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เรื่อง culture with other people จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที่แบบหนึ่งกลุ่ม (t-test one sample) และการทดสอบค่าที่ (t-test dependent) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2538 : 183)

สรุปผลการวิจัย

1. ได้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมของกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($= 4.49$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 1 ระบุผลการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 สร้างทีมเล่นเกมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 2 เลือกเกมการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 5 ประยุกต์ใช้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพเท่ากับ 77.33/78.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบระหว่างเรียน			การทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E ₁	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E ₂	E ₁ /E ₂
173	133.78	77.33	52	41.00	78.85	77.33/78.85

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น มีทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ร้อยละ 75

กิจกรรม	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	t	P
หลังการทดลอง	32	77.76	24.88	1.40	3.23 *	0.0017

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น มีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

กิจกรรม	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ก่อนการทดลอง	20	9.00	1.33	29.05*	0.0000
หลังการทดลอง	20	13.96	1.43		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่นเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบมาอภิปรายผล ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาดังนี้

1. จากการสร้างและหาประสิทธิภาพ ที่ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 กิจกรรม ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉพาะแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนและศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นอกจากนี้กระบวนการหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินการตามแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์ (2552 : 56) โดยภายหลังจากนำกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองหาประสิทธิภาพกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกร่างบ้านกร่าง(พระชาวยัยสิทธิ์) ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แบบประเมิน (1:1) นักเรียนจำนวน 3 คน พบว่า

ต้องปรับในด้านเนื้อหาและภาษายังมีความเข้าใจได้ง่ายขึ้นและนำไปหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (3:3)นักเรียนจำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ จากการดำเนินการข้างต้นจึงทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิริกร บำรุงกิจ และ สันติ วิจิทธิภณาลัญญ์ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่พัฒนาและระบบการจัดการเรียนรู้CANVAS ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยภาษาอังกฤษแตกต่างจากผู้เรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการวิจัยของภาสกรเรืองรอง และ กิ่งกมล ศิริประเสริฐ (2563 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันกับรูปแบบการเรียนออนไลน์ ได้นำแนวคิดเกมมิฟิเคชันกับรูปแบบออนไลน์มาประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนได้นำไปปรับใช้จัดการเรียนการสอนของผู้เรียน และผู้เรียนจะสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกิจกรรมการเรียนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนภาษาเพื่อการสื่อสารและผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ในสถานการณ์จริง

2. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นอย่างมีระบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน โดยประยุกต์ใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันของปัทมาสน์ งามอนันต์และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ (2563) โดยการจัดการเรียนการสอนมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ระบุผลการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 เลือกเกมการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 กิจกรรมเกมการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 สร้างทีมเล่นเกมการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานซึ่งเป็นการเรียนแบบออนไลน์โดยผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม google meet และการเรียนแบบเผชิญหน้า ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้อัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีปฏิสัมพันธ์ในการพูดระหว่างผู้ฟังและผู้พูด ผ่านกระบวนการเล่นเกมมิฟิเคชัน ซึ่งในขั้นที่ 3 กิจกรรมเกมการเรียนรู้ ครูให้ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และประโยคที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับเรื่องที่เรียนและเป็นการอธิบายเกมการเรียนรู้เกี่ยวกับกฎ กติกา ผู้เรียนได้รับความรู้และได้ฝึกฝนการพูดภาษาอังกฤษ ผู้เรียนมีการ

ชักถามในข้อสงสัยที่เกิดขึ้นในบทเรียนนั้น ชั้นที่ 4 สร้างทีมเล่นเกมการเรียนรู้ ผู้เรียนแสดงทักษะการพูด โดยในการทำกิจกรรมจะแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยความสามารถ กลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อน ซึ่งมีเกมทั้งหมด 5 เกม ดังนี้ 1) question wheel 2) กระชิบส่งสาร 3) บันไดงู 4) Two truths and a lie 5) Guess place? โดยระหว่างที่นักเรียนร่วมทำกิจกรรม จะมีคะแนนสะสมและร่วมกันสรุปความรู้ ผู้เรียนสนุกสนานกับใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษผ่านกระบวนการเล่นเกม แต่อาจจะมีผู้เรียนบางคนที่ยังหลุดพูดภาษาไทยในขณะที่เล่นเกมบ้าง ผู้เรียนแต่ละคนพยายามที่ใช้ภาษาอังกฤษในการพูด อาจจะเป็นคำศัพท์ ประโยคสั้นๆ ให้เพื่อนในทีมเข้าใจและให้ทีมตนเองชนะในแต่ละเกม ส่วนในชั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ ครูให้สถานการณ์ใหม่ที่ท้าทายกับผู้เรียนเรียนโดยผ่านการเล่นเกมที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะในการพูด ผู้เรียนได้ฝึกฝนและใช้ทักษะการพูดที่ผู้เรียนมี ผู้เรียนชอบและสนุกกับสถานการณ์ใหม่ที่ครูกำหนดให้ อาจจะมีการใช้ภาษาไทยปนกับภาษาอังกฤษบ้างโดยความเคยชินของนักเรียน การวัดประเมินผลใช้แบบทดสอบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยมีทั้งหมด 3 สถานการณ์ แต่ให้นักเรียนจับสลากเลือกมา 2 สถานการณ์และใช้แบบประเมินการพูดของ Clark (1972) ซึ่งมีลักษณะการให้คะแนนแบบ Scoring rubrics 4 ระดับ ในการประเมิน ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการพูดผ่านกระบวนการเกมมิฟิเคชั่น ซึ่งทำนองเดียวกับงานวิจัยของรพิสำ กนสุข (2564 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นอย่างมีระบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น โดยประยุกต์ใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่นของ ปัทมาสน์ งามอนันต์และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ (2563) โดยการจัดการเรียนการสอนมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานซึ่งเป็นการเรียนแบบออนไลน์โดยผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม google meet และการเรียนแบบเผชิญหน้า นอกจากนี้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมสอดแทรกไปในกระบวนการเกมมิฟิเคชั่น แนวคิดของ Gonen (2012) ได้แบ่งเนื้อหาทางวัฒนธรรมออกเป็น 10 หมวดหมู่ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกหมวดหมู่เนื้อหาทางวัฒนธรรม คือ 1) ชีวิตประจำวันและกิจกรรม สภาพความเป็นอยู่ อาหารและเครื่องดื่ม

2) ประเพณีและสถานที่ท่องเที่ยว 3) ค่านิยมและความเชื่อ โดยผู้เรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาผ่านกระบวนการเกมมิฟิเคชัน ผู้เรียนได้สัมผัสวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่ผู้เรียนไม่เคยรู้ อาจจะมีบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องทำความเข้าใจมากขึ้น ผู้เรียนสนุกสนานกับการได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลใช้แบบทดสอบชนิดแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทดสอบผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ดังนั้นในครั้งต่อไปในขั้นที่ 5 ประยุกต์ใช้ของแนวคิดเกมมิฟิเคชัน อาจจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการเล่นหรือหากิจกรรมอื่นเพื่อเพิ่มทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและเพิ่มแรงจูงใจ

2. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ขั้นตอนที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา คือขั้นที่ 4 สร้างทีมเล่นเกมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนใช้ภาษาไทยในขณะที่เล่นเกม ครูควรย้ำคำศัพท์หรือประโยคที่ใช้ในการสนทนาให้กับนักเรียนในขณะที่เล่นเกมครูให้นักเรียนทุกคนพูดภาษาอังกฤษ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

จกกลนี วิทยารุ่งเรืองศรี และภมรศรี แดงชัย. (2563). **คู่มือการจัดการโรงเรียนรับมือโควิด-19**.

กรุงเทพฯ: สหมิตร พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปัทมาสน์ นามอนันต์. (2563). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้เกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. มหาวิทยาลัยนเรศวร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์.

ภาสกร เรืองรอง และ กิ่งกมล ศิริประเสริฐ. (2563). **การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตาม**

แนวคิดเกมมิฟิเคชันกับรูปแบบการเรียนออนไลน์. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ สื่อ
นวัตกรรมการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา, ธันวาคม
2563.

รพิสา กันสุข. (2563). **กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม เพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1.**

มหาวิทยาลัยนเรศวร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์.

รัตน์ บัณฑิต. (2552). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

สิริกร บำรุงกิจ และ สันติ วิจักขณาลัญญ์. (2562). **การออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานใน
การสอนภาษาอังกฤษ.** วารสารเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา. สำนักเทคโนโลยี
การศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 5 ธันวาคม 2563 – มีนาคม 2564.

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2531). **การสอนทักษะภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ : ภาควิชา
มัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Clar. J.L.D. (1972). **Foreign Language Testing : Theory and Practice.** Philadelphia
Centre of Curriculum Development.

Gonen. S.1. (2012). **Teaching culture in the FL classroom: Teachers perspective**
International Journal of Global Education, 13), 26-46

ส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน
นนทบุรีในสถานการณ์โควิด 19

Marketing mix and decision to visit Wat Takhian Floating Market,
Nonthaburi In the Situation of Covid 19

ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร

Ntapat Worapongpat

ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมชุมชน ผู้ประกอบการ

การท่องเที่ยว และการบริหารการศึกษา

Center for Knowledge Transfer, Technology, Community Innovation,

Entrepreneurship, Tourism and Educational Administration

Corresponding author; Email: dr.thiwat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว 2) ศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 400 ราย และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 219 คน มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1 – 5,000 บาท อาชีพ นักเรียน/นักศึกษา 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ รองลงมาคือ ด้านการจัดจำหน่าย/สถานที่ ด้านกายภาพ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคคล และด้านการส่งเสริมการตลาด 3) ปัจจัยการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัจจัยภายนอก รองลงมาคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านจิตวิทยา และปัจจัย

ภายใน 4) เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับส่วนประสมทางการตลาด พบว่านักท่องเที่ยวที่มี เพศ อายุ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวที่มี เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการตัดสินใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการตัดสินใจในสถานการณ์โควิด19ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจ, ตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the factors of marketing mix of tourists who came to travel; 2) to study the decision-making factors of tourists. This was a quantitative research. The sample group used in the study was tourists who came to travel. Wat Takhian Floating Market, Nonthaburi consisted of 400 cases and the instrument used to collect data was a questionnaire, quantitative data analysis. In a 5-level estimation scale, the statistics used in the research were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results of the research showed that 1) the personal factors of tourists Most of them were 219 females, aged between 20-30 years, bachelor's degree, single status, average monthly income 1-5,000 baht, occupation, student/student 2) marketing mix. Overall, it is at a high level. The aspect with the highest average was the process aspect, followed by the distribution/location aspect, the physical aspect, the price aspect, the product aspect, the personnel aspect and the marketing promotion aspect. 3) The tourists' decision-making factors.

Overall, it was at the highest level. The aspect with the highest average was external factors, followed by personal factors. psychological factors and internal factors. 4) Compare the differences of personal factors with the marketing mix. It was found that tourists with different gender, age, status, average monthly income, occupation had different opinions on the marketing mix factors. no different as for tourists with different educational levels There were different opinions on the marketing mix factors with statistical significance at the .05 level.) Comparing the differences of personal factors with the decision-making of tourists, it was found that tourists with different sexes had different opinions on the factors of marketing mix. decision-making was significantly different at the .05 level. Education level, status, average monthly income, occupation were different, they had no different opinions on decision factors.

Keywords: marketing mix; decision making; Wat Takhian Floating Market
Nonthaburi

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รัฐบาลของแต่ละประเทศจึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของตนเพิ่มมากขึ้น ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผสมผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

ในปี 2562 รัฐบาลยังคงมีความไว้วางใจให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้ถึงท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยให้น้ำหนักไปยังเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำอย่างจริงจัง พร้อมกับกำหนดเป้าหมายชัดเจนให้ผลักดันการกระจายรายได้สู่จังหวัดท่องเที่ยวรอง และความมุ่งมั่นของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ต้องการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญภายใต้

ยุทธศาสตร์ชาติที่มุ่งให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ควบคู่กับการพัฒนาประเทศ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นโยบายของรัฐบาลในปี 2562 ในภาพรวม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะต่อยอดการทำงานบน 3 จุดเน้นจุดเดิมของปี 2561 คือ 1. ใช้วิถีการกินนำไปสู่การสัมผัส Local Experience 2. สร้างมูลค่าเพิ่มด้วย Content 3. สร้างกระแสใส่ใจสิ่งแวดล้อม และเพิ่มเรื่องข้อดีลักษณะเมืองรอง มาเป็นส่วนผสมหลักในการสร้างสรรค์สินค้า สร้างประสบการณ์ ด้านการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทั้งในตลาดต่างประเทศและตลาดในประเทศต่อไปโดยแนวทางการคัดสรรสินค้าและบริการ สำหรับทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ จะคำนึงถึง 4 เกณฑ์ ประกอบกันคือ เมืองหลักพ่วงเมืองรอง ชุมชนพร้อมขาย ตอบโจทย์ปัญหาของภูมิภาค และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ทำวิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน หลังสถานการณ์โควิด 19 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนา รูปแบบสินค้าและคุณภาพการให้บริการ ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ เพื่อพัฒนาตลาดน้ำดอนหวาย ให้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และตอบสนองนักท่องเที่ยวภายใต้วิถีปกติใหม่และวิถีถัดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว ตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี

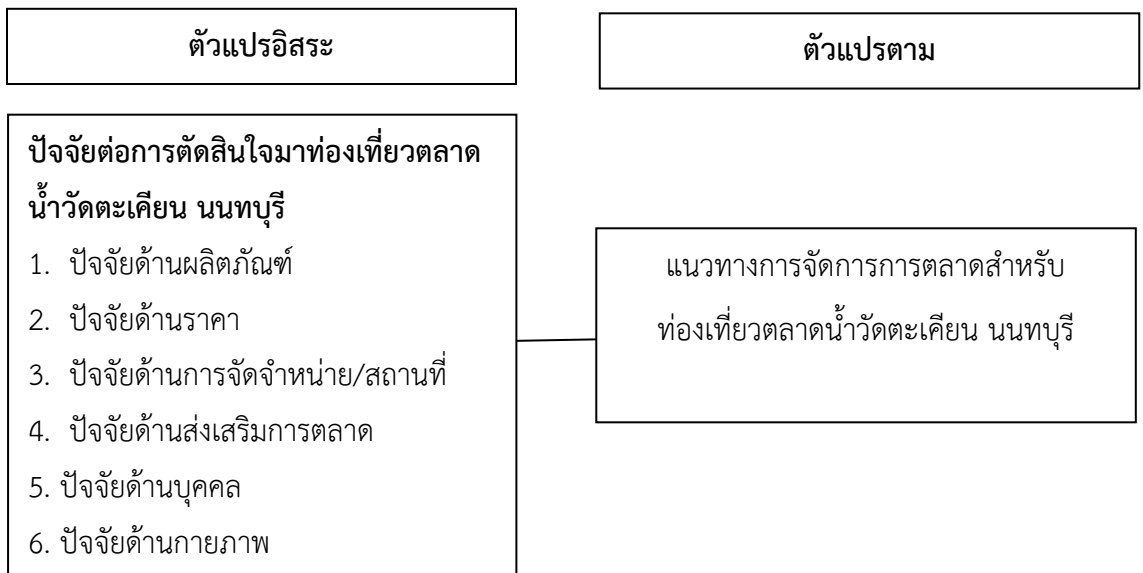
การทบทวนวรรณกรรม

ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง จากเดิมที่เป็น Marketing mix 4P'S เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการซื้อขายสินค้าหรือบริการ จึงได้ขยายเป็น 7 P'S ประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จึงมีผลทำให้เกิดความเชื่อมโยงบรรลุเป้าหมายของการตัดสินใจซื้อถือเป็นกลยุทธ์ส่วนหนึ่งทางการตลาด ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาวิจัยจึงนำแนวคิดของ Kotler & Keller (2006) มาสร้างเป็นตัวแปรในกรอบแนวคิดได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ

ด้านการส่งเสริมการขาย เนื่องจากครอบคลุมทุกขั้นตอน และตัวแปรแต่ละตัวแปรเป็นอิสระต่อกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของการตลาด 7P^s โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นประชากรไม่สามารถตรวจสอบจำนวนได้ การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน กำหนดขนาดจากสูตรของคอคแรน (Cochran, 1977) ดังนี้

$$N = Z^2 / [4e] ^2$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

Z = ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนที่ 5% จึงได้
ค่า $Z = 1.96$ ในการคำนวณตัวอย่างของงานวิจัยตามสูตรงานวิจัยข้างต้น

$$n = Z^2 / (4e^2)$$

$$n = [1.96]^2 / [4(0.05)]^2$$

$$n = 384.16 \square 384 \text{ ราย}$$

ดังนั้น ขนาดของตัวอย่างสำหรับงานวิจัยนี้ เท่ากับ 384 เพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์
จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 400

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed End) มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choice) มีคำถามทั้งหมด จำนวน 6 ข้อ ซึ่งให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคนตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีจำแนกแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 7Ps จำนวน 24 ข้อ โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 7 ด้านได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย/สถานที่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale ของ ลิเคิร์ต (Likert Scale)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีโดยแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านจิตวิทยา

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ วิเคราะห์ด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย/สถานที่ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกายภาพ ด้านกระบวนการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถจัดช่วงค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1 – 5 คะแนน โดยกำหนดในการแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 5 ช่วง ในแต่ละระดับจะมีคะแนนอันตรภาคชั้น Class Interval โดยใช้การคำนวณ (พลวัต ต้นศิริ, 2547 : 32) ดังนี้

$$\text{ช่วงชั้นคะแนน} = \text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}$$

$$\text{ระดับการวัด}$$

$$= 5 - 1$$

$$5$$

$$= 0.80$$

จะได้เกณฑ์การวัดระดับคะแนนที่แบ่งเป็น 5 ช่วงได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีโดยใช้สถิติ t – test ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาตัวแปรตามรายละเอียด ดังนี้

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เก็บข้อมูลเดือนมกราคม-เมษายน 2564

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริโภคที่สั่งผลิตหรือใช้บริการธุรกิจ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบจำนวน 400 ชุด หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ด้านบุคคล) ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนเงินที่สั่งผลิตในแต่ละครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	171	42.75
หญิง	229	57.25
รวม	400	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.25 และเป็นเพศชาย จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	99	24.75
20 – 30 ปี	131	32.75
31 – 40 ปี	121	30.25
41 – 50 ปี	41	10.25
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	6	2.00
รวม	400	100

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ช่วงอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.75 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 99 คิดเป็นร้อยละ 24.75 ช่วงอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.25 และช่วงอายุ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	13	3.3
มัธยมศึกษา	126	31.5
อนุปริญญา	53	13.3
ปริญญาตรี	182	45.5
ปริญญาโท	26	6.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 182 คน คิดเป็น 45.5 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 อนุปริญญา จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 ปริญญาโท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 และประถมศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	252	63.00
สมรส	131	32.70
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	17	4.30
รวม	400	100

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสถานภาพโสด มากที่สุด จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 รองลงมาคือ สมรส จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.70 และ หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
1 – 5,000 บาท	115	28.8
5,001 – 10,000 บาท	57	14.3
10,001 – 15,000 บาท	87	21.8
15,001 – 20,000 บาท	79	19.8
มากกว่า 20,000 บาท	62	15.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 1 – 5,000 บาท จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงมาคือ จำนวน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 จำนวน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 จำนวน มากกว่า 20,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และจำนวน 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	104	26.0
พนักงานบริษัทเอกชน	68	17.0
รับจ้างทั่วไป	36	9.0
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	43	10.8
แม่บ้าน	4	1.0
นักเรียน/นักศึกษา	138	34.5
เกษตรกร	7	1.8

รวม	400	100
-----	-----	-----

จากตารางที่ 6 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมาคือ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 รับจ้างทั่วไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 เกษตรกรรม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 และแม่บ้าน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7'Ps)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	4.03	.75	มาก
2. ปัจจัยด้านราคา	4.03	.63	มาก
3. ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย/สถานที่	4.09	.70	มาก
4. ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด	3.78	.86	มาก
5. ปัจจัยด้านบุคคล	3.89	.76	มาก
6. ปัจจัยด้านกายภาพ	4.05	.70	มาก
7. ปัจจัยด้านกระบวนการ	4.12	.67	มาก
รวม	4.00	.53	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมาท่องเที่ยว ตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าทุกปัจจัยอยู่ในระดับมาก อันดับหนึ่งคือ ปัจจัยด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ =4.12, S.D.=.67) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย/สถานที่ ($\bar{X}$ =4.09, S.D.=.70), ปัจจัยด้านกายภาพ ($\bar{X}$ =4.05, S.D.=.70), ปัจจัยด้านราคา ($\bar{X}$ =4.03, S.D.=.63), ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ =4.03, S.D.=.75), ปัจจัยด้านบุคคล ($\bar{X}$ =3.89, S.D.=.76) และปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด($\bar{X}$ =3.78, S.D.=.88)

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยการตัดสินใจ

ปัจจัยการตัดสินใจ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปล
			ความหมาย
1. ปัจจัยภายนอก	4.37	0.74	มากที่สุด
2. ปัจจัยภายใน	4.27	0.88	มากที่สุด
3. ปัจจัยส่วนบุคคล	4.29	0.82	มากที่สุด
4. ปัจจัยด้านจิตวิทยา	4.28	0.83	มากที่สุด
รวม	4.30	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 พบว่า ภาพรวมปัจจัยการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยภายนอก ($\bar{X}$ =4.37, S.D.=0.74) เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ($\bar{X}$ =4.29, S.D.=0.82) ปัจจัยด้านจิตวิทยา ($\bar{X}$ =4.28, S.D.=0.83) และปัจจัยภายใน ($\bar{X}$ =4.27, S.D.=0.83)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจมาท่องเที่ยว ตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 229 คน มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี ระดับการศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรี สถานภาพโสด รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน 1 – 5,000 บาท อาชีพ นักเรียน/นักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ พระงาม (2562) ศึกษาเรื่องการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 234 คน มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี มีรายได้ ต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,001 – 10,000 บาท, สอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐา เกิดฤทธิ์ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวถนนคน

เดิน จังหวัดภูเก็ต พบว่า เพศนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมถนนคนเดิน จังหวัดภูเก็ต ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จำนวน 245 คน อยู่ในช่วงอายุ 20 – 29 ปี ระดับการศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพ นักเรียน/นักศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,000 – 19,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิตรี ทองทิพนเตร, ปรีชา ปาโนรัมย์, สุริยา รักการศิลป์ (2561) ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการตลาดถนนคนเดิน กรณีศึกษา ถนนคนเดิน เซราะกราว วอล์คกิ้งสตรีทพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุ 31 – 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพ ข้าราชการ และมีสถานภาพโสด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภรวลัญช์ มาอยู่ (2560) พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อถนนคนเดินไทหล่ม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี มีระดับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา 6 โดยเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา และมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 5,000 – 10,000 บาท

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความสนใจซื้อสินค้าท้องถิ่น เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ รองเท้า กระเป๋า, มีความสนใจซื้ออาหารท้องถิ่น เช่น น้ำพริกผักทอด น้ำพริก เมี่ยงคำหรือเมี่ยงสมุนไพร ผักผลไม้ ขนมไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ พระงาม (2562) ศึกษาเรื่อง การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มาท่องเที่ยวและซื้อสินค้าส่วนใหญ่ให้ความสนใจในด้านผลิตภัณฑ์เป็นสำคัญ ซึ่งถนนคนเดินเมืองพิษณุโลกเกิดขึ้นจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และชุมชนในพื้นที่ ที่ร่วมกันสร้างแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ ที่ร่วมกันสร้างแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นมาจัดจำหน่าย มุ่งเน้นสินค้าที่มีความเป็นไทย ทั้งอาหารพื้นเมือง สินค้าพื้นเมือง งานศิลปหัตถกรรม สินค้าการเกษตร ทำให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีความหลากหลาย ซึ่งมีการจัดสรรพื้นที่จำหน่ายสินค้าเป็นหมวดหมู่ ทำให้สะดวกในการเลือกซื้อสินค้า นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมายเช่นการแสดงดนตรีเปิดหมวก การแสดงบนเวทีของโรงเรียนต่างๆ รวมถึงกิจกรรมร่ายย้อยยุค ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่เป็นจุดเด่นของถนนคนเดินเมืองพิษณุโลก

ด้านราคา พบว่านักท่องเที่ยวคิดว่าราคาอาหารท้องถิ่น เช่น น้ำพริกผักผลไม้สด มีความเหมาะสม ราคาสินค้าที่ขายมีราคาไม่แพงเมื่อเทียบกับที่อื่น นักท่องเที่ยวคิดว่าคิดว่าการแสดงป้ายราคาที่ชัดเจน ของร้านค้าต่างๆ ที่ขายสินค้า และราคาสินค้าท้องถิ่น ที่ขายในตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ พระงาม (2562) ศึกษาเรื่อง การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก พบว่า มีความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดิน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับที่สอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มาท่องเที่ยวและซื้อสินค้าส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องของราคา โดยส่วนใหญ่สินค้าที่จำหน่ายในถนนคนเดินเป็นสินค้าในท้องถิ่น และมีความหลากหลาย ซึ่งจุดประสงค์ของกิจกรรมถนนคนเดินคือ ต้องการให้ชาวบ้านในชุมชน นำของมาขาย ทำให้ค่าเช่าพื้นที่พื้นที่สำหรับจำหน่ายสินค้ามีราคาถูก ทำให้ผู้จำหน่ายสินค้ามีต้นทุนต่ำ ทำให้สินค้ามีราคาไม่แพง หลากหลายระดับ อีกทั้งมีการกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า และมีการติดป้ายราคาสินค้าอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า ทำให้ผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ตามความพอใจของตนเอง

ด้านการจัดจำหน่าย/สถานที่ พบว่า นักท่องเที่ยวคิดว่าสถานที่ตั้งของตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้สะดวก ในระดับ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยา เจริญสุข (2562) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อปัจจัยในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นปัจจัยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ สามารถเดินภายในตลาดและจุดเยี่ยมชมต่างๆ ได้สะดวก รองลงมาคือ ร้านค้าเป็นระเบียบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ และลำดับสุดท้ายคือที่ตั้งตลาดน้ำอัมพวาสะดวกต่อการเดินทาง และนักท่องเที่ยวคิดว่าบริเวณถนนคนเดินไทหล่มมีพื้นที่กว้างขวาง สะดวกต่อการซื้อสินค้า, บริเวณถนนคนเดินไทหล่ม จัดโซนแสดงสินค้าอย่างชัดเจน และสถานที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวมีเพียงพอ ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ พระงาม (2562) ศึกษาเรื่อง การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก พบว่า มีความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับสี่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมถนนคนเดินอยู่ในบริเวณพื้นที่ชุมชน มีทำเล

ที่สะดวกในการเดินทาง มีการปิดเส้นทางจราจรระยะทางประมาณ 500 เมตร ทำให้สามารถดูแลพื้นที่ในเรื่องความสะอาด มีการจัดสรรพื้นที่เป็นสัดส่วนชัดเจน ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ การจัดแสดงศิลปวัฒนธรรม และการจัดพื้นที่ให้จำหน่ายสินค้า มีการบริหารจัดการที่ดี โดยมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเข้ามาดูแลการจัดจำหน่ายสินค้าในทุกวันที่มีกิจกรรมถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก เพื่อควบคุมดูแลให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า นักท่องเที่ยวทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Intragream, Twiter, Youtube, ทราบข้อมูลข่าวสาร ผ่านทางกิจกรรมในช่วงเทศกาลต่างๆและคิดว่าการขายสินค้าต่างๆ ของพ่อค้ามีการประชาสัมพันธ์ มีโปรโมชัน เช่น การลด แลก แจก แถม เป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจมาท่องเที่ยวและซื้อสินค้า ในระดับ มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ พระงาม (2562) ศึกษาเรื่อง การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก พบว่า มีความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดิน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับสาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก ได้ดำเนินตามนโยบายการจัดการบริหารพัฒนาด้านเศรษฐกิจของเทศบาลนครพิษณุโลก ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดพิษณุโลกที่ว่า “พัฒนาเพื่อเป็นเมืองบริการที่มีหลากหลาย (Service City) และมีความปลอดภัย (Safe City) จึงได้รับการสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ มากมาย เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมถึงมีการติดป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจน ทำให้มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งการโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นการเสนอข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ เพื่อให้ผู้บริโภครับรู้หรือรู้จักถนนคนเดินเมืองพิษณุโลกมากขึ้น นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการแสดงต่างๆ ที่มีความหลากหลาย ทำให้สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ถือเป็นการส่งเสริมการตลาดโดยอัตโนมัติ

ด้านบุคคล พบว่า นักท่องเที่ยวคิดว่าการบริการของพ่อค้า – แม่ค้า มีอัธยาศัยดี พูดจาสุภาพอ่อนโยน มีความเอาใจใส่ระหว่างให้บริการ มีความจริงใจ ไม่เอาเปรียบลูกค้า และแต่งกายเหมาะสม สินค้าท้องถิ่นที่จำหน่าย ทำให้เป็นที่น่าสนใจและอยากซื้อ ในระดับ มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐา เกิดฤทธิ์ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่

นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวถนนคนเดิน จังหวัดภูเก็ต พบว่า ด้านบุคลากร โดยนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับผู้ขายให้บริการด้วยความสุภาพ มากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ขายการเอาใจใส่ให้บริการบริการที่รวดเร็ว และผู้ขายให้บริการลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน

ด้านกายภาพ พบว่า นักท่องเที่ยวคิดว่าบริเวณโดยรอบของตลาดน้ำวัดตะเคียนถนนบุรีมีบรรยากาศคึกคัก สนุกสนาน, คิดว่าบริเวณถนนคนเดินไทหล่ม มีแสงสว่างตามบริเวณต่างๆ เพียงพอต่อการเลือกซื้อสินค้า และมีระบบรักษาความปลอดภัยดี และมีสาธารณูปโภคเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว (ถึงขยะ, ห้องน้ำ, ตู้เอทีเอ็ม) ในระดับ มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพรณ์ ชลูนาค, สมศักดิ์ พงษ์เดช, พัทธรา วงศ์แสงเทียน (2560) ปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว ถนนคนเดิน ตลาด 120 ปี วิถีชาววัง เทศบาลตำบลวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ถนนคนเดินตลาด 120 ปี วิถีชาววัง เทศบาลตำบลวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ได้รับอิทธิพลจาก 3 ปัจจัย 1) ปัจจัยทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจ 2) ปัจจัยด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 3) ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว โดยปัจจัยด้านทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจส่งผลสูงสุด และปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลน้อยสุด สำหรับตัวแปรที่เป็นสาเหตุทางอ้อมต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวมี 2 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวและ 2) ปัจจัยด้านความสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.598 และ Durbin – Watson เท่ากับ 1.652 และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐา เกิดฤทธิ์ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวถนนคนเดิน จังหวัดภูเก็ต พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับภูมิทัศน์มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ มากที่สุด รองลงมา คือ แผนที่และป้ายแสดงเส้นทางชัดเจน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ (ที่จอดรถ ห้องน้ำ ATM) และไม่สอดคล้อง กับงานวิจัยของวีรยา เจริญสุข (2561) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อปัจจัยในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยหลักฐานทางกายภาพ เป็นปัจจัยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไป

น้อย 3 อันดับ ได้แก่ มีป้ายบอกทางชัดเจน รองลงมาคือ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว และลำดับสุดท้ายคือความสะอาดของบริเวณโดยรอบ

ด้านกระบวนการ พบว่า พบว่า นักท่องเที่ยวคิดว่าระยะเวลาในการเปิดให้บริการของตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี จังหวัดนครปฐมมีความเหมาะสม ในระดับ มากที่สุด มีการแบ่งพื้นที่ร้านค้าได้ชัดเจน หรือรับประทานอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ในระดับ มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐา เกิดฤทธิ์ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวถนนคนเดิน จังหวัดภูเก็ต พบว่า ด้านกระบวนการให้บริการโดยนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการที่มีการอำนวยความสะดวกของร้านค้าแก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือ การให้บริการด้วยความรวดเร็ว การจัดเส้นทางเดินในการเที่ยวชมถนนคนเดิน และมีบริการรับเรื่องร้องเรียนและให้ข้อมูล และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยา เจริญสุข (2561) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อปัจจัยในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการ เป็นปัจจัยการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ เส้นทางในการเดินทางมีความปลอดภัย รองลงมาคือ หาข้อมูลในการเดินทางไปท่องเที่ยวได้ง่าย และลำดับสุดท้ายคือ การซื้อสินค้าหรือบริการท่องเที่ยวไม่ยุ่งยากซับซ้อน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จประกอบด้วย กระบวนการในการบริหารจัดการ 4 ด้านคือ

1) ด้านการวางแผน (Planning) ซึ่งมี 10 องค์ประกอบ คือ การกำหนดหน่วยงานหลัก การสรรหาผู้บริหารและคณะกรรมการดำเนินงาน การกำหนดเป้าหมาย นโยบาย วัตถุประสงค์ การกำหนดการดำเนินงานและแผนปฏิบัติการ การกำหนดกิจกรรม การกำหนดแผนงานด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการด้านการตลาด และการกำหนดตัวชี้วัดและการประเมินผลแผนงาน

2) ด้านการจัดองค์กร (Organizing) มี 5 องค์ประกอบ คือ การกำหนดงาน การออกแบบและจัดการกลุ่มงาน การกำหนดขอบเขตและหน้าที่การทำงาน การกำหนดผังโครงสร้างองค์การ

3) ด้านการนำไปปฏิบัติ (Implement) 3 องค์ประกอบ คือ กลุ่มเป้าหมาย ต่อการเข้าร่วมกิจกรรม กระบวนการ ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ การคมนาคมขนส่งและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และกิจกรรม ผลที่ได้รับ ประกอบด้วย ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ด้านสุขภาพ 4 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ สังคมจิตวิญญาณ และความรู้

4) ด้านการควบคุม (Controlling) มี 3 องค์ประกอบ คือ กำหนดมาตรฐาน การควบคุม การประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐาน การปรับปรุงแก้ไข

บทสรุป

การจัดกิจกรรมล่องเรือในตลادن่าน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีหรือ กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การไหว้พระและชมการแสดงต่าง ๆ พื้นบ้านในชุมชน หากมีกิจกรรมการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเป็นการสร้างกิจกรรมที่ดีเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทำให้นักท่องเที่ยวได้ความรู้และคุณค่าในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนักท่องเที่ยวยังมาเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอาหารและผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา การจัดผลิตภัณฑ์เสนอขายที่เหมาะสมกับคนทุกกลุ่มในครอบครัวจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อสินค้าที่หลากหลายและจ่ายซื้อของได้มากขึ้นการเสนอขายในราคาเหมาะสมเนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ระดับปานกลาง เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวนี้บุคลากรในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมและได้รับการอบรมทั้งแม่ค้าและคนในชุมชนเพื่อนำเสนอเรื่องราวดั้งเดิมของชุมชนที่โดดเด่นเป็นที่จดจำ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ มีข้อเสนอแนะในเรื่องของผลิตภัณฑ์ควรเพิ่มความหลากหลายทั้งสินค้าท้องถิ่นและอาหารท้องถิ่น รวมถึงมีอาหารและสินค้าที่เป็นที่สนใจของคนทั่วไปในปัจจุบัน

นำมาจำหน่ายในถนนคนเดินในด้านการแสดงต่างๆ ควรเพิ่มการแสดงพื้นบ้าน ประเพณีท้องถิ่น เน้นเอกลักษณ์ให้มากขึ้น

1.2 ด้านราคามีข้อเสนอแนะในเรื่องของราคาอาหารและสินค้าบางรายการยังมีราคาสูง ควรปรับราคาของอาหารและสินค้าให้มีราคาเหมาะสมด้วยสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

1.3 ด้านการจัดจำหน่าย/สถานที่ที่มีข้อเสนอแนะในเรื่องของการจัดโซนการขายอาหาร ขายสินค้า ที่ยังไม่ค่อยชัดเจน เนื่องจากปริมาณร้านค้าที่ขายอาหาร สินค้าต่างๆ มีค่อนข้างมาก

1.4 ด้านส่งเสริมการตลาดมีข้อเสนอแนะในเรื่องของการส่งเสริมการตลาด มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ มีการนำเสนอในทุกสัปดาห์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจและเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

1.5 ด้านบุคคลมีข้อเสนอแนะควรมีการแต่งกายที่สามารถสื่อถึงความเอกลักษณ์ให้มากขึ้น หรือควรแต่งกายให้เข้ากับอาหารที่จำหน่าย การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ ผสมผสานกับความทันสมัยใหม่ จะเป็นดึงดูดและเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

1.6 ด้านกายภาพมีข้อเสนอแนะในเรื่องของการปัจจัยด้านกายภาพ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการให้แสงสว่างตามถนน ทางเดิน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงผลกระทบของถนนคนเดินจากการรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก และแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2.2 ควรศึกษาถึงผลกระทบของตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีจากการเกิดภัยพิบัติต่างๆ อาทิเช่น การเกิดโรคระบาด โรคโควิด – 19, น้ำท่วม, พายุฝน เป็นต้น และแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต

2.3 ควรศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อทราบข้อมูลเชิงลึกถึงเหตุผลของแต่ละปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการมาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรีในสถานการณ์โควิด19

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.2558.ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558 – 2560.

[ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก.www.mots.go.th>ewt_dl_link. วันที่ค้นข้อมูล : 12 มกราคม 2562.)

- กนิษฐา เกิดฤทธิ์.(2561).ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวถนนคนเดิน จังหวัดภูเก็ต.สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ.มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ศูนย์ภูเก็ต.
- ณัฐวัฒน์ พระงาม.(2562).การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก.คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- นภาพรณ ชลุณานาค, สมศักดิ์ พงษ์เดช, พัชรา วงศ์แสงเทียน.(2560).ปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว ถนนคนเดิน ตลาด 120 ปีวิถีชาววังเทศบาลตำบลวังทอง จังหวัดพิษณุโลก.คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- พละวัต ต้นศิริ.(2547).ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย.การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต).เชียงราย:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ภรวลัญช์ มาอยู่ (2560).พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อถนนคนเดินไทหล่ม อำเภอลหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- วีรยา เจริญสุข.(2561).ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อปัจจัยในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สาวิตรี ทองทิพย์เนตร, ปรีชา ปาโนรัมย์, สุริยา รักการศิลป์.(2561).ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการตลาดถนนคนเดิน กรณีศึกษา ถนนคนเดิน เซราะกราว วอล์คกิ้งสตรีท.คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- Kotler, P., Keller, K.L., (2006). Marketing Management (13th ed.) Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall.
- Cochran, W. G. (1977). Sampling techniques(3rd ed.). New York: John Wilay & Sons. Cao, W. J., Chen, C. S., Hua, Y., Li, Y. M., Xu, Y. Y., & Hua

Likert Scale Likert, Rensis. (1967). “The Method of Constructing and Attitude Scale”. In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement (pp. 90-95).

การจัดการองค์ความรู้และถ่ายทอดนวัตกรรมการจัดการขยะมูลฝอยใน
ครัวเรือน และชุมชนแบบบูรณาการ
ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
The Knowledge Management and The Communication of
Innovation Management Garbage in Household by Community
Integrated Model of Local Government Areas
Chiang Rai Province.

ราเชนทร์ พูลทรัพย์

Rachen Poolsub

โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Demonstration School of Chiang Rai Rajabhat University

E-mail: st50831352@gmail.com

ธนพล แสงสุวรรณ

Thanapol Sangsuwan

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Faculty of Industrial Technology, Chiang Rai Rajabhat University

Corresponding author; E-mail: thanapons@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ เรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง และนวัตกรรมการบริหารจัดการขยะแต่ละประเภทในระดับครัวเรือน และชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงราย ได้คัดเลือกชุมชนเข้มแข็ง 5 ชุมชน เป็นตัวแทนกลุ่มเป้าหมายแต่ละหน่วยงาน จากนั้นได้ถ่ายทอดองค์ความรู้การคัดแยกขยะที่ต้นทาง และนวัตกรรมการจัดการขยะแต่ละประเภทในระดับครัวเรือน และชุมชน ตามหลักการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มี

ชุมชนเข้มแข็งเข้าร่วมการถ่ายทอดองค์ความรู้รวมทั้งหมดจำนวน 336 คน ซึ่งชุมชนที่เข้าร่วมได้มีการคัดแยกขยะที่ต้นทางอยู่ในระดับทดลองปฏิบัติ ถึงปฏิบัติแล้วจะปฏิบัติต่อไป การใช้นวัตกรรมการจัดการขยะประเภทอินทรีย์ พบว่ามีการนำเสวียนปุ๋ยหมัก การทำกรีนโคน อยู่ในระดับปฏิบัติแล้วจะปฏิบัติต่อไป และนวัตกรรมการจัดการขยะรีไซเคิลที่ชุมชนนำมาใช้มากที่สุดได้แก่ แยกขายให้กับธนาคารขยะ หรือผู้รับซื้อ นอกจากนี้ชุมชนช่วยกันคิดนวัตกรรมจัดการขยะรีไซเคิลใหม่ในชุมชนคือ ขยะร่วมบุญ ส่วนการจัดการขยะทั่วไป และขยะอันตรายชุมชนได้มีจุดรวบรวมไว้ที่บ้าน แล้วให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบนำไปกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป จากผลกระทบการบริหารจัดการขยะในครัวเรือน และชุมชนส่งผลให้มีปริมาณขยะลดลงอย่างเป็นรูปธรรม ลดค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะ ลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายขยะ และมีสภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น

คำสำคัญ: นวัตกรรมจัดการขยะ; การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

This research article aims to transfer knowledge. on the segregation of solid waste at the source and innovation in waste management of each type at the household and community level. It is a qualitative research. by working with local government organizations in Chiang Rai selected 5 strong communities, They have selected 5 strengthening communities as a target representative then they also have transmitted knowledge on origin source of sorting waste and innovation for waste management of household and community level as the principle of Community Based Solid Waste Management (CBM). It was found that there were 336 participants from strengthening community participated, who have sorted origin source of waste from operational mode and being continued mode. For Innovation application on organic waste was found that pot-rest fertilizer, green cone was in operational mode and being continued and innovation for recycle waste management which the most applications were applied such as sorting on sale for waste bank or buyers. In addition, communities have contributed to brainstorm for new recycle waste management

system as merit junk waste but general waste management and harmful waste, all communities have provided a waste location for assembly in the village then local authorities, they properly in charge for waste disposal. As a result of household and community waste management, they substantially affected quantity of reduced waste, reduced waste fee payment, reduced environmental problems, waste income from sale and surroundings in community has been improved.

Keyword: Innovation waste management; Community based solid waste management

บทนำ

ขยะล้นเมืองเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นมา ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 27.04 ล้านตัน/ปี มีอัตราการผลิตขยะ 1.15 กก./คน/วัน ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีการให้บริการในการจัดเก็บขยะ 4,545 แห่ง และไม่มีบริการจัดเก็บขยะอีก 3,232 แห่ง ซึ่งมีปริมาณขยะที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ 9.59 ล้านตัน/ปี หรือร้อยละ 36 ที่เหลือเป็นการกำจัดขยะแบบไม่ถูกสุขอนามัย เช่น กองทิ้งไว้ และเผาในที่โล่งแจ้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยของประชาชน ในส่วนที่มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ได้เพียง 5.76 ล้านตัน/ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 21 ในการนี้รัฐบาลปัจจุบันได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ควรแก้ไขเร่งด่วน กำหนดให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็น “วาระแห่งชาติ” มีมติเห็นชอบ แผนแม่บท (Roadmap) การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โดยเน้นการลดและการคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง การจัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการและกำจัดโดยเทคโนโลยีแบบผสมผสานเน้นการแปรรูปเป็นพลังงานหรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการขยะที่ยั่งยืน เร่งดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยตกค้างสะสม (กรมควบคุมมลพิษ, 2560: 3-7)

ประกาศกระทรวงมหาดไทย (2560) หน้า 2-8 เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ.2560 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ว่าเป็นหน่วยงานปกครอง ตาม พรบ. สาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีหน้าที่กำจัดสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ และออกกฎหมาย

การบริหารการจัดการขยะในชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ การจัดการขยะ การกำจัดขยะอย่างถูกวิธี ซึ่งจะต้องสร้างองค์ความรู้ การรณรงค์ การสร้างความตระหนักให้กับประชาชนมีการคัดแยกขยะที่ต้นทางหรือในระดับครัวเรือนก่อน เมื่อสามารถแยกขยะได้อย่างถูกต้องแล้ว จะสามารถส่งเสริมการจัดการขยะแต่ละประเภทให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งปัญหาการบริหารจัดการขยะเป็นปัญหาของ อปท. ที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากสามารถลดพื้นที่การฝังกลบเพราะว่ามีพื้นที่ในการฝังกลบไม่เพียงพอ ลดรายจ่ายการเก็บขนทำความสะอาด ลดค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะ ลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และชุมชนเกิดรายได้จากการขายขยะรีไซเคิล ทำน้ำหมักชีวภาพ ทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ หากมีการคัดแยกที่ต้นทางมีประสิทธิภาพ จะเหลือขยะที่ทาง อปท. ต้องไปกำจัดเพียงร้อยละ 3.85 ซึ่งเป็นผลดีต่อการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน และสังคมให้ยั่งยืนต่อไป

ปัจจุบันจังหวัดเชียงรายยังคงประสบปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย จากข้อมูลสำนักงานสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย เมื่อปี พ.ศ. 2559 ได้สำรวจปริมาณขยะในจังหวัดเชียงราย พบว่ามีปริมาณขยะมากถึง 1,100 ตัน/วัน มีการกำจัดถูกหลักวิชาการ 276 ตันต่อวัน กำจัดไม่ถูกหลักวิชาการ 149 ตันต่อวัน และไม่มีการกำจัด 480 ตันต่อวัน ทั้งนี้เกิดจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและค่านิยมของประชากรที่ซื้ออาหารจากตลาดหรือร้านค้าเพื่อบริโภคมากกว่าผลิตใช้เอง ประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ และการจัดการขยะ ขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

จากเอกสารคู่มือเชียงรายเมืองสะอาด กิจกรรมถอดบทเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการจัดการขยะอย่างยั่งยืนในพื้นที่ต้นแบบ (สุรินทร์ ทองคำ, 2558) และงานวิจัยเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพระบบจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร กิจกรรม ส่งเสริมการสร้างความตระหนักการจัดการขยะตั้งแต่การลดการคัดแยกที่ต้นทาง จนถึงการจัดขั้นสุดท้าย (สุรินทร์ ทองคำ, 2558) พบว่าส่วนใหญ่ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนัก และขาดการรณรงค์ส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในการคัดแยกขยะที่ต้นทางและการจัดการขยะมูลฝอยแต่ละประเภท บางชุมชนมีการคัดแยกขยะ และจัดการขยะอินทรีย์ เช่น เสวียนหมักปุ๋ย หรือการทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น แต่ขยะประเภทอื่นเช่น ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะอันตราย ยังมีการจัดการแบบเผลว และทิ้งขยะลงแหล่งน้ำสาธารณะของชุมชน ทำให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยประชาชนในแต่ละพื้นที่ อปท. ยังมีความต้องการเพิ่มองค์ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะ

ที่ต้นทางในระดับครัวเรือนแบบครบวงจร การจัดการขยะแต่ละประเภทให้มีมูลค่าหรือเกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถบริหารจัดการขยะแบบพึ่งพาตัวเองได้

วัตถุประสงค์

เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ เรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง และนวัตกรรมการบริหารจัดการขยะแต่ละประเภทในระดับครัวเรือน และชุมชน

ขอบเขตของถ่ายทอดเทคโนโลยี

การจัดการองค์ความรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน และชุมชนแบบบูรณาการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย มีขอบเขตการดำเนินโครงการ ดังนี้

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมวางแผน และจัดการองค์ความรู้จากผลงานวิจัยที่ผ่านมา เพื่อจัดทำคู่มือถ่ายทอดองค์ความรู้การจัดการขยะ โดยใช้กระบวนการ KM (Knowledge Management)
2. ลงพื้นที่ศึกษาบริบท และปัญหาชุมชน แนวทางการแก้ไขการบริหารจัดการขยะกับผู้นำในชุมชน และเจ้าหน้าที่ อบท. โดยใช้กระบวนการ KM (Knowledge Management) PAR (Participatory Action Research)

3. ประชุมคัดกรอง และทบทวนแนวคิดการบริหารการจัดการขยะในชุมชน
4. ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย การจัดการขยะชุมชนมีส่วนร่วมตามหลัก CBM (Community Based Solid Waste Management)
 - 4.1 ถ่ายทอดองค์ความรู้การคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง นำขยะมาใช้ประโยชน์ในระดับครัวเรือน โดยจัดกิจกรรมการคัดแยกขยะของผู้เข้าร่วม (วันที่ 1)
 - 4.2 ถ่ายทอดองค์ความรู้วัตรกรรมการบริหารจัดการขยะแต่ละประเภท โดยจัดกิจกรรม การทำน้ำหมักชีวภาพ, ปุ๋ยหมัก, Green cone, เสวียนหมักปุ๋ย, การทำสิ่งประดิษฐ์จากขยะ, ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะ และขยะแลกไข่ (วันที่ 2)
5. ติดตามประเมินผลหลังการดำเนินการ 3 เดือน และติดตามประเมินผลหลังการดำเนินการ 6 เดือน
6. ติดตามประเมินผลหลังการดำเนินการสิ้นสุด ตาม CIPP Model

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ชุมชน และสังคมมีความรู้ความเข้าใจการคัดแยกขยะที่ต้นทางได้อย่างถูกต้อง
2. ชุมชน และสังคมมีความรู้ความเข้าใจในวัตรกรรมการบริหารจัดการขยะแต่ละประเภท สามารถสร้างรายได้ ให้ชุมชนพึ่งพาตัวเองได้ คุณภาพชีวิตดีขึ้น
3. ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม และกระทบต่อสุขอนามัยของประชาชนดีขึ้น เนื่องจาก ลดปัญหาการเผาขยะ ทำให้ลดปัญหาหมอกควัน และมลพิษที่เกิดจากการเผาขยะในพื้นที่จังหวัด เชียงราย
4. ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจชุมชน และสังคม เนื่องจากการคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อนำมูลไส้เดือนไปจำหน่าย และการทำสิ่งประดิษฐ์เพื่อจำหน่าย จะทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
5. ลดปัญหาขยะไม่มีที่ทิ้ง และลดพื้นที่ในการฝังกลบขยะให้แก่หน่วยงานรัฐบาล หรือพื้นที่ในบ้านตนเอง เนื่องจากชุมชนและสังคม สามารถคัดแยกและจัดการขยะในครัวเรือนและบริหารจัดการได้อย่างครบวงจร
6. ชุมชน และสังคมมีความสามัคคีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ช่วยกันแก้ปัญหาขยะให้แก่ชุมชนและสังคม

7. ชุมชนและสังคมสามารถสร้างภูมิคุ้มกันแก่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

8. ชุมชนและสังคมสามารถพึ่งพาตนเองด้านบริหารจัดการขยะได้แบบบูรณาการ เนื่องจากสามารถจัดการขยะได้ครบวงจร

ผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 หมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมอบรมของแต่ละหน่วยงาน

หน่วยงาน	หมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก
1. เทศบาลตำบลไม้ยา อ. พญาเม็งราย	หมู่ 2 บ้านไม้ยา
2. เทศบาลตำบลป่าตาล อ. ขุนตาล	หมู่ 12 บ้านป่าตาลประชาสันติ
3. เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน อ. เทิง	หมู่ 5 บ้านสารภี
4. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เปา อ. พญาเม็งราย	หมู่ 19 บ้านนาเจริญใหม่
5. องค์การบริหารส่วนตำบลสันสลี อ. เวียงป่าเป้า	หมู่ 2 บ้านทุ่งห้า

ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีนวัตกรรม โดยใช้หลัก การจัดการขยะมูลฝอย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (CBM: Community Based Solid Waste Management)

กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ เรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง และนวัตกรรมการบริหารจัดการขยะแต่ละประเภทในระดับครัวเรือน และชุมชน ดำเนินการอบรมหมู่บ้านในพื้นที่ ทต. และ อบต. เป้าหมาย ซึ่งจะมีการประเมินความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมาย ก่อนและหลังการถ่ายทอดองค์ความรู้ซึ่งมีรายละเอียดการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังนี้

- ความหมายของขยะ การคัดแยกขยะที่ต้นทาง
- อันตรายของขยะมูลฝอย
- การนำขยะแต่ละประเภทไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง
- การระดมความคิดเห็นเรื่อง ปัญหาขยะในชุมชน สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขการจัดการขยะในชุมชน
- กิจกรรมลดขยะมูลฝอยที่ต้นทาง 3R
- นวัตกรรมการจัดการขยะอินทรีย์ และรีไซเคิล ได้แก่ การทำน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก กรีนโคน เสวียนหมักปุ๋ย การทำสิ่งประดิษฐ์จากขยะ และขยะแลกไข่

- ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะ โดยจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ และนิทรรศการการคัดแยกขยะ การจัดการขยะอินทรีย์ และส่งเสริมวัตรกรรมการจัดทำกรีนโคน ในครัวเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วมอบรมให้กับชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบ และแหล่งเรียนรู้ในการประชาสัมพันธ์

- การจัดการขยะทั่วไป และขยะอันตราย

- นิทรรศการนวัตกรรมการจัดการขยะ ได้แก่ ป้ายโปสเตอร์นวัตกรรมการคัดแยกขยะ ขยะแยกแล้วไปไหน อันตรายจากขยะ กรีนโคน น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก เสวียน และสิ่งประดิษฐ์จากขยะรีไซเคิล

จากการอบรมในพื้นที่ทั้ง 5 ชุมชน มีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมอบรม ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ อสม. และกรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ และผู้บริหารหน่วยงาน และบุคคลทั่วไปที่จะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในอนาคตจำนวน 336 คน และผลจากการระดมความคิดของชุมชนเรื่อง ปัญหาขยะในชุมชน สาเหตุ และแนวทางการแก้ไข การจัดการขยะในชุมชน โดยการแบ่งกลุ่มให้ชุมชนที่เข้าอบรมได้ร่วมกันวิเคราะห์ ซึ่งสรุปผลการระดมความคิดของชุมชนที่เข้าร่วมอบรมทั้ง 5 หน่วยงานได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการระดมความคิดของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย 5 หน่วยงาน

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางการแก้ไข
1. บางครัวเรือนยังไม่คัดแยกขยะ	1. ขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดแยก 2. ขาดจิตสำนึก 3. ไม่มีภาชนะรองรับในการคัดแยก 4. ไม่มีคนมารับซื้อ	1. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องให้องค์ความรู้ในการจัดการขยะให้แก่ชุมชน 2. สร้างมาตรการ หรือกฎของหมู่บ้าน 3. ให้ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหาแหล่งที่รับซื้อ-ขาย ขยะ 4. สร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ
2. วิธีการจัดการขยะจัดการขยะมูลฝอยแต่ละประเภทอย่างถูกต้อง	1. ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะแต่ละประเภท 2. ทำตามความเคยชิน	1. เพิ่มองค์ความรู้ในวิธีการจัดการขยะอย่างจริงจัง 2. สร้างมาตรการ หรือกฎของหมู่บ้าน 3. รณรงค์การคัดแยกขยะ และการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง

ผลการประเมินตลอดระยะการดำเนินโครงการตามรูปแบบ CIPP Model พบว่าด้านกระบวนการดำเนินงานโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านเป็นไปตามแผนที่วางไว้อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความสามารถตอบสนองตามพื้นที่ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในเชิงพื้นที่อยู่ระดับมากที่สุด ด้านโครงการมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในระดับมาก ในขณะที่โครงการมีการประสานงานและประชาสัมพันธ์ เชิญชวน ขอความร่วมมือผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสมในระดับมาก การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้สามารถดำเนินงานได้สำเร็จในระดับมากที่สุด และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงานโครงการต่อเนื่องในระดับมาก

การบริหารการจัดการขยะในระดับครัวเรือน

ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถคัดแยกขยะได้ 4 ประเภท และการบริหารจัดการขยะแต่ละประเภทได้ดังนี้

1. ขยะอินทรีย์ มีการจัดการโดยการใช้วัตกรรม เสวียนปุ๋ยหมัก การทำกรีนโคน การทำปุ๋ยหมัก เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในครัวเรือน และขั้นตอนการทำที่ง่าย ไม่ซับซ้อน และช่วยลดปริมาณขยะอินทรีย์ในบ้านได้ทั้งหมด ส่วนการทำน้ำหมักชีวภาพมีครัวเรือนที่ทำน้อยกว่า เพราะมีขั้นตอนการทำค่อนข้างซับซ้อน และใช้ระยะเวลาการหมักนานกว่าจะได้ผล และปริมาณขยะมีไม่มากพอที่จะทำน้ำหมัก

2. ขยะรีไซเคิล มีการจัดการโดยการแยกชนิดรีไซเคิลขาย ให้กับผู้รับซื้อ เนื่องจากเป็นวิธีการที่ง่าย และสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ส่วนการทำสิ่งประดิษฐ์มีบางส่วนในครัวเรือน เพราะต้องมีทักษะในการฝึกฝน และใช้ระยะเวลานานกว่าการแยกขาย สิ่งประดิษฐ์ที่ทำได้แก่ การทำหมวกจากกล่องนม การทำกล่องใส่ของจากกระป๋องอลูมิเนียม และการทำเสื้อจากกล่องนม

3. ขยะทั่วไป มีการจัดการชนิดถุงพลาสติก มาทำความสะอาดและตากให้แห้ง แล้วนำไปขายสร้างรายได้ให้กับผู้รับซื้อในชุมชน ในส่วนของแล้วส่งไปยังบริษัท กรีนไลน์ เอนเนอจี (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อนำไปแปรรูปเป็นพลังงาน ส่วนขยะทั่วไปชนิดอื่นมีการเก็บรวบรวมแล้วทาง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บ แล้วนำไปกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป

4. ขยะอันตราย มีการจัดการโดยมีจุดรวบรวมขยะอันตรายในหมู่บ้าน ได้แก่ หอประชุมประจำหมู่บ้าน หน้าหมู่บ้านละ 1 จุด แล้วทางเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลมา

จัดเก็บ แล้วนำส่งบริษัทเอกชนกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการต่อไป (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2556)

การบริหารการจัดการขยะในระดับชุมชน

1. ชุมชนที่เข้าร่วมอบรมเป็นต้นแบบ และแหล่งศึกษาดูงานให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ในการจัดการขยะแต่ละประเภทได้
2. ชุมชนมีการจัดการขยะอินทรีย์ที่ศูนย์การเรียนรู้ประจำหมู่บ้าน โดยร่วมกันทำด้วยการเลี้ยงไส้เดือนดินจากเศษผัก ผลไม้ เพื่อนำมูลไส้เดือนไปขาย หรือใช้ในชุมชน ซึ่งมูลไส้เดือนเป็นปุ๋ยอินทรีย์ให้กับการปลูกพืช ผักสวนครัว
3. ชุมชนมีการจัดการขยะอินทรีย์ โดยร่วมกันทำน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหารที่นำมาบริจาคในครัวเรือน โรงเรียนในหมู่บ้าน ซึ่งน้ำหมักชีวภาพที่ได้นำไปแจกจ่ายให้กับชุมชน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรต่อไป
4. ชุมชนมีการจัดตั้งธนาคารขยะ เพื่อรับซื้อขยะรีไซเคิลที่คัดแยกชนิด ชั่งน้ำหนักขยะ คิดคำนวณเป็นเงิน ผักไว้ที่สมุดบัญชีธนาคารขยะของหมู่บ้าน โดยชุมชนจะตั้งราคากลางในการรับซื้อ
5. ชุมชนมีการจัดตั้งขยะร่วมบุญ (ขยะหอมบุญ) ในกลุ่มผู้สูงอายุ
6. หน่วยงานในชุมชนได้จัดกิจกรรมธนาคารความดี เพื่อเป็นจุดรับซื้อขยะรีไซเคิลในกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อนำเงินที่ได้เป็นกองทุน เพื่อนำไปบริจาคหรือซื้อสิ่งของจำเป็นให้ผู้สูงอายุในกลุ่ม
7. เจ้าหน้าที่หน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ร่วมกันจัดทำ ธนาคารความดี ในองค์กร มีหลักการโดยเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานสามารถนำขยะมาทิ้งให้ถูกประเภท จะได้คะแนนความดีบันทึกสมุดธนาคารความดี แล้วนำความดีมาแลกแต้มสิ่งของเหลือใช้จำเป็น เพื่อนำสิ่งของที่จำเป็นไปบริจาคให้กับคนยากไร้ ตามโรงพยาบาล และสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นต้นแบบการจัดการขยะ เพื่อนำไปใช้ขยายผล และพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

การจัดการขยะในระดับครัวเรือน และชุมชน เป็นการจัดการขยะที่ต้นทาง และส่งผลให้ชุมชนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจการคัดแยกขยะ และการจัดการขยะแต่ละประเภทไปใช้ประโยชน์ในระดับครัวเรือน และระดับชุมชนได้ ทำให้ปริมาณขยะลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งนวัตกรรมที่นำไปใช้สอดคล้องกับการระดมความคิดวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไขที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม คือชุมชนมีความต้องการนวัตกรรมการจัดการขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิล

และจากผลการติดตามชุมชนมีการนำนวัตกรรมที่ถ่ายทอดนำไปใช้ และคิดนวัตกรรมการจัดการขยะใหม่ คือ ขยะร่วมบุญ (ขยะฮอมบุญ) ที่สร้างจิตสำนึก สร้างความสามัคคีให้กับชุมชน สังคม

จากผลการดำเนินการของชุมชนที่เข้าร่วมได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ส่งผลให้ลดพื้นที่การจัดเก็บ ลดงบประมาณค่าใช้จ่าย สภาพแวดล้อมในหมู่บ้านสะอาด ชุมชนมีความสามัคคี จึงเกิดเป็นแนวทางให้ผู้บริหารเทศบาลตำบลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วม 5 หน่วยงานต้องการขยายองค์ความรู้ให้ครบทุกหมู่บ้าน โดยใช้กระบวนการถ่ายทอด ตามหลัก การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (CBM) และนวัตกรรมจัดการขยะในโครงการนี้ ไปใช้ขยายผลกับชุมชนอื่นต่อไป เพื่อให้เกิดการจัดการขยะได้อย่างยั่งยืน

บทสรุป

โครงการบรรลุผลเกินเป้าประสงค์ทุกประการทั้งจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี นวัตกรรมจัดการขยะที่ต้นทาง ในพื้นที่เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลที่เข้าร่วม ซึ่งเป็นต้นแบบในการคัดแยกขยะ และการจัดการขยะแบบครบวงจรให้กับชุมชนอื่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีแกนนำหลักคือ ผู้บริหารหน่วยงานเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นตัวเชื่อมการถ่ายทอดองค์ความรู้ การติดตามประเมินผล รวมถึงการขยายองค์ความรู้ไปยังชุมชนอื่น ๆ รวมถึงขยายผลให้กับโรงเรียนในพื้นที่ อำเภอกะปง จังหวัดสงขลา เพิ่มเติมที่เกินเป้าหมาย ทำให้ปริมาณขยะในพื้นที่ลดลง ลดพื้นที่จัดเก็บ และลดค่าใช้จ่ายการจัดเก็บขยะ ส่งผลกระทบต่อชุมชนได้แก่ การสร้างรายได้จากการขายขยะ สภาพแวดล้อมในชุมชนดี ชุมชนมีความสามัคคีและรักใคร่กันมากขึ้น รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้ชุมชนมีการจัดการขยะแบบพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งถือว่าโครงการ เป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยี และองค์ความรู้จากงานวิจัยด้วยกระบวนการที่เหมาะสม และเป็นต้นแบบในการนำงานวิจัยอื่นไปถ่ายทอดทั้งเทคโนโลยีและองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลลัพธ์ที่ได้

1. ชุมชน สังคม สามารถการคัดแยกขยะ และนำนวัตกรรมจัดการขยะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ไม่เป็นปัญหาขยะในที่สาธารณะ และมีสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ดี

2. เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะในชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางการขยายผลไปยังชุมชนอื่น และยังช่วยลดพื้นที่การจัดเก็บขยะในหน่วยงาน รวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาดูงานให้แก่ชุมชนอื่น

3. จังหวัดเชียงราย ได้แนวทางการขยายผลการจัดการขยะในชุมชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดได้อย่างต่อเนื่อง

4. ประเทศ สามารถลดปัญหาขยะไม่มีที่ทิ้ง และลดพื้นที่ในการฝังกลบขยะให้แก่หน่วยงานรัฐบาล และลดมลพิษในอากาศที่ทำลายสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการเผาทำลายขยะ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ด้านสังคม มีการรวมกลุ่มการบริหารจัดการขยะเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความรักใคร่ ความสามัคคีในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกันในแต่ละอาทิตย์จากการทำกิจกรรมแยกขยะ และสิ่งประดิษฐ์จากขยะ

2. ด้านเศรษฐกิจ สร้างความตระหนัก เห็นคุณค่าของขยะ โดยนำกลับมาใช้ใหม่ใช้ซ้ำ ตลอดจนการสร้างรายได้ให้คนในครอบครัว ชุมชน สร้างงานสร้างอาชีพที่เกิดจากขยะเช่น การสร้างสิ่งประดิษฐ์ การรับซื้อและแยกขยะขาย เป็นต้น

3. ด้านสิ่งแวดล้อม ลดปัญหาหมอกควันจากขยะ เนื่องจากสามารถ ลดมลภาวะจากกลิ่นเหม็นจากกองขยะ ลดการแพร่กระจายของเชื้อโรคที่มาจากกองขยะที่เน่า และลดปัญหาการเผาขยะ ทำให้ลดปัญหาหมอกควัน และมลพิษที่เกิดจากการเผาในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการอบรมการใช้ประโยชน์จากขยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรขยายผลการถ่ายทอดองค์ความรู้การจัดการขยะไปยังชุมชน โรงเรียน อื่น ๆ ที่รับผิดชอบ

3. ชุมชนควรมีการติดตามประเมินผลทุกครัวเรือน และนำเสนอครัวเรือนตัวอย่างต่อสาธารณชนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการขยะ

4. ชุมชนควรมีกฎระเบียบการจัดการขยะร่วมกัน และรับทราบทุกหลังคาเรือน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย . (2560). รายงานสถานการณ์
ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ.2559. กรมควบคุมมลพิษ.
กรุงเทพมหานคร สำนักสิ่งแวดล้อม. (2556). คู่มือแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและ
สิ่งแวดล้อมโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร.
ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 134 (ตอนพิเศษ 267 ง), หน้า 2-8.
สุรินทร์ ทองคำ. (2558). การเพิ่มประสิทธิภาพระบบจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร
กิจกรรมส่งเสริมการสร้างตระหนักรู้การจัดการขยะตั้งแต่การลดคัดแยกที่ต้น
ทาง จนถึงการจัดขั้นสุดท้าย. รายงานการวิจัย. จังหวัดเชียงราย

การออกแบบเพื่อทุกคน: แนวคิดและลักษณะการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
Universal Design: Concepts and Characteristics of Residential
Homes for Elderly

นิภาพรรณ เจนสันติกุล

Nipapan Jensantikul

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University

Corresponding Author, Email: nipajen@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและลักษณะของการออกแบบเพื่อทุกคน และนำเสนอแนวทางการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสม ผลการวิเคราะห์พบว่า แนวคิดและลักษณะของการออกแบบเพื่อทุกคน คือ การออกแบบอาคาร พื้นที่ สถานที่ บริการสาธารณะเพื่อให้บริการแก่คนทุกกลุ่มวัยที่คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลและทำให้ทุกคนสามารถใช้งานได้ มีความสะดวกปลอดภัย เป็นธรรม ทัวถึง เท่าเทียม ทั้งนี้ แนวทางการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสม ควรทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้และมีทางเลือกในการดำรงชีวิตได้เหมาะสมตามอัตภาพ โดยมีการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุที่พิจารณาพื้นที่และปรับปรุงพื้นที่นั้นให้เหมาะสมสำหรับการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและครอบครัว ไม่ควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างใหม่เพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ: การออกแบบเพื่อทุกคน; ที่อยู่อาศัย; ผู้สูงอายุ; การออกแบบ

Abstract

This academic paper aims to present the concepts and characteristics of universal design and to display the guidelines for appropriate housing arrangements for the elderly. The results of the analysis revealed that the concept and characteristics of universal design were designed to create buildings,

spaces, and public service facilities to serve people of all ages that take into account individual differences and make them available to everyone. It is convenient, safe, fair, inclusive, and equitable. It should enable the elderly to be able to live and have options for living as appropriate as they are. Furthermore, it provides an environment for the elderly to consider the area and improve it so that it is suitable for coexistence between the elderly and their families. The focus should not be solely on rebuilding.

Keyword: Universal Design; Residential Homes; Elderly; Design

บทนำ

ในระยะเวลา 10 ปี ระหว่างปี 2550-2560 ประชากรโลกเพิ่มขึ้นจาก 6,609 ล้านคน เป็น 7,550 ล้านคนเท่ากับเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 1.4 ต่อปี แต่ประชากรสูงอายุกลับเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่สูงกว่าอัตราประชากรรวมถึง 4 เท่าตัว กล่าวคือ ประชากรอายุ 60 ปี เพิ่มขึ้นจาก 611 ล้านคนในปี 2550 เป็น 962 ล้านคน ในปี 2560 เท่ากับเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.8 ต่อปี โดยประเทศที่มีอัตราผู้สูงอายุสูงที่สุด ได้แก่ ญี่ปุ่น (ร้อยละ 33.4) รองลงมา ได้แก่ อิตาลี (ร้อยละ 29.4) และเยอรมนี (ร้อยละ 28.0) (ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2563) สำหรับประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 เพราะประเทศไทยมีอัตราผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สะท้อนได้จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) ที่ได้ระบุว่าในปี 2564 มีผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จำนวน 13,358,751 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ของประชากรทั้งหมด จำแนกเป็น ผู้สูงอายุชาย 5,974,022 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7 และผู้สูงอายุหญิง 7,384,729 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 โดยจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด 5 ลำดับ ได้แก่ นครราชสีมา ขอนแก่น เชียงใหม่ อุบลราชธานี และนครศรีธรรมราช ส่งผลให้ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งผู้สูงอายุถือเป็นบุคคลที่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรได้รับการยกย่อง เคารพนับถือจากบุตรหลาน เป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งต่อครอบครัวและสังคม (ชัยญ์ชญา ธรรมาเวทย์, 2563: 8) เพราะอายุที่มากขึ้นจึงส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบกับในบางครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุลดลง ทำให้ผู้สูงอายุมีสถานภาพและบทบาทลดลงและเผชิญกับสถานการณ์ความโดดเดี่ยวและถูกทอดทิ้ง นอกจากนี้รูปแบบการใช้

ชีวิตของผู้สูงอายุที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่อยู่อาศัยจึงมีส่วนสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งนี้เป็นเพราะการเกิดอุบัติเหตุของผู้สูงอายุมักจะเกิดจากสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ผู้สูงอายุนั้นอาศัยอยู่ เช่น การเกิดอุบัติเหตุในบ้าน การหกล้มเพราะเฟอร์นิเจอร์ในบ้านที่กีดขวางทางเดิน หรือเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่มั่นคงเวลาจับเพื่อพยุงตัวอาจทำให้หกล้มได้ พื้นห้องไม่ว่าจะเป็นห้องนอน ห้องรับแขก ห้องครัวและห้องน้ำ วัสดุที่ลื่น หรือพรมเช็ดเท้าที่ลื่น และขอบทางเดิน หรือประตูสูงเกินไปจนอาจทำให้สะดุดได้ รวบรวมได้ที่ติดตั้งอย่างไม่น่าเชื่อ มีราวบันไดข้างเดียว ที่เก็บของสูงเกินไป จนเอื้อมไม่ถึง เป็นต้น (อภิชัย ไพรสินธุ์, อัญญา วรรณกายนต์ และลลิตทิพย์ รุ่งเรือง, 2563: 300-301) ซึ่งจากข้อมูลของนิพา ศรีช้าง และลลิตรา กำวิ (ม.ป.ป.: 3) ได้สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลมรณบัตร พบว่า อัตราการเสียชีวิตจากการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุสูงกว่า ทุกกลุ่มอายุกว่า 3 เท่า และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป ได้เพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่า ขณะที่กลุ่มอายุ 60-69 ปี และ 70-79 ปี เพิ่มขึ้น 2 เท่าในช่วงระยะเวลา 8 ปี โดยอัตราการเสียชีวิตจากการพลัดตกหกล้มของประชากรไทยเปรียบเทียบระหว่างรวมทุกกลุ่มอายุและกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ต่อประชากรแสนคน ปี พ.ศ. 2549-2558 พบว่า เพศชายมีอัตราการเสียชีวิตจากการพลัดตกหกล้มสูงกว่าเพศหญิง 3 เท่า จากความเป็นมาข้างต้นเป็นที่มาของบทความวิชาการเรื่องการออกแบบเพื่อทุกคน: แนวคิดและลักษณะการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและลักษณะของการออกแบบเพื่อทุกคน และนำเสนอแนวทางการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสม

การออกแบบเพื่อทุกคน: แนวคิดและลักษณะ

การออกแบบเพื่อทุกคนหรือการออกแบบเพื่อมวลชนหรืออารยสถาปัตย์ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Universal Design หมายถึง การออกแบบผลิตภัณฑ์ และสภาพแวดล้อมที่ปราศจากการออกแบบหรือดัดแปลงเป็นพิเศษ เป็นการออกแบบที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางเท่าที่เป็นไปได้มากที่สุด โดยไม่มีข้อจำกัดด้านอายุและสภาพร่างกาย หลักการของการออกแบบเพื่อทุกคน เป็นแนวความคิดสากลที่องค์การสหประชาชาติได้พยายามเผยแพร่และส่งเสริม จากแนวความคิดเดิมเพื่อให้คนพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตในอาคาร และสิ่งแวดล้อมตามโครงการ Promotion of Non-Handicapping Physical Environment for Disabled Persons และได้มีการพัฒนาตามลำดับ เป็น Accessible

Design, Adaptable Design, Barrier Free Design, Design for all และ Inclusive Design ซึ่งในที่นี้สุดก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในหลักการของการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) (ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 2558) สำหรับการนำแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคนมาปฏิบัติในประเทศไทย พบว่า พ.ศ. 2557 รัฐบาลได้มุ่งเน้นนโยบายการสร้างชุมชนต้นแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design Community Model) โดยคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบจังหวัดนาร่อง จำนวน 10 จังหวัด เพื่อยกระดับการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่นาร่องซึ่งเป็นศูนย์ราชการ แหล่งท่องเที่ยว วัด โบราณสถาน ที่มีชื่อเสียง มีเป้าหมายเพื่อให้คนในชุมชนโดยเฉพาะคนพิการและผู้สูงอายุ สามารถเดินทางออกจากบ้านได้อย่างสะดวกและปลอดภัย รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับความต้องการของคนพิการและผู้สูงอายุได้อย่างหลากหลายช่องทาง (จิตติมา เชาวแก้ว, 2565: 67)

ทั้งนี้วนลน้อย บุญวงศ์ และนัททนิ เนียมทรัพย์ (2545) ได้อธิบายหลักสำคัญของการออกแบบเพื่อทุกคนไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. การใช้งานร่วมกัน (Accessibility) หมายถึง การออกแบบที่ทำให้ทุกคนในบ้านไม่ว่าจะต่างกันที่อายุ ความสามารถ ภายภพใด ๆ ก็สามารถใช้งานได้เสมอภาค และเท่าเทียมกัน (Equitable Use) รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานหรือความยืดหยุ่นในการใช้งาน (Flexibility in Use) ได้สะดวก

2. ความเข้าใจในการใช้งาน (Usability) หมายถึง การออกแบบที่ทำให้ทุกคนในบ้านใช้งานง่าย เข้าใจง่าย (Simple and Intuitive Use) โดยไม่ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ ความรู้ ภาษา หรือความชำนาญ อันประกอบด้วย ข้อมูลที่ชัดเจน (Perceptible Information) ไม่จำเป็นต้องอาศัยการรับรู้ทางร่างกายมากเกินไป ใช้แรงน้อย (Low Physical Effort) เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่มีกำลังวังชาลดลง

3. ความปลอดภัย (Safety) หมายถึง การออกแบบที่ทำให้ทุกคนในบ้านมีความปลอดภัย มีระบบป้องกันอันตราย มีระบบป้องกันความผิดพลาดในการใช้งาน (Tolerance for Error) ลดอันตราย โดยต้องมีขนาดและพื้นที่ใช้งานที่เหมาะสมกับการเข้าถึงและใช้สอย (Size and Space for Approach and Use) โดยปราศจากข้อจำกัดทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

4. ความเหมาะสมด้านการลงทุน (Affordability) หมายถึง การออกแบบที่ดีจะต้องมีราคาที่เหมาะสมกับการใช้งาน ไม่แพงและไม่ถูกจนเกินไป หากทำการออกแบบแล้วต้องลงทุนสูงก็ไม่

มีผู้ลงทุน แต่หากการออกแบบนั้นมีความเหมาะสมในการใช้งาน ความสวยงาม ใช้งานง่าย และมีความปลอดภัยแล้ว ยังมีความเหมาะสมในการลงทุนอีกด้วยก็จะทำให้เกิดการแพร่หลายของแนวคิดการออกแบบนั้นออกไป (สุชน ยัมรัตน์บวร, 2561: 177; Mustaquim, 2015: 57; Nygaard, 2018: 2; Malik & Mikotajczak, 2019: 1; Chrzanowska, 2020: 276-277)

สรุปได้ว่าหลักการออกแบบเพื่อทุกคนเป็นแนวความคิดที่เป็นการออกแบบเพื่อคนทุกคน โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านบริการ และผลิตภัณฑ์ ให้สามารถรองรับความต้องการการให้บริการสำหรับคนทุกคนในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างเท่าเทียม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็ก สตรีตั้งครรภ์ บุคคลที่มีความยากลำบาก หรือมีความสามารถในการใช้ชีวิตประจำวันที่แตกต่างกันไปจากบุคคลทั่วไป อาจเกิดจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายนั้น ซึ่งหัวใจสำคัญของการออกแบบเพื่อทุกคน คือ ความสะดวกปลอดภัย เป็นธรรม ท้าทาย เท่าเทียม โดยมีการสร้างตึก อาคาร สถานที่บริการสาธารณะเพื่อให้บริการแก่คนทุกกลุ่มวัย ที่คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลและทำให้ทุกคนสามารถใช้งานอุปกรณ์ พื้นที่ต่าง ๆ ได้ โดยมีหลักสำคัญ คือ 1) ทุกคนในสังคมสามารถใช้งานได้อย่างเท่าเทียมกันไม่มีการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ 2) มีความยืดหยุ่นในการใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ คำนึงถึงความถนัด ความสูงของผู้ใช้งาน เช่น ผู้ที่ถนัดซ้ายหรือถนัดขวาหรือความสูงของผู้ใช้งานที่ไม่เท่ากันสามารถปรับสภาพความสูงต่ำขึ้นลงได้ตามความสูงของผู้ใช้ 3) มีความเรียบง่ายและสามารถเข้าใจได้ดีเมื่อมีการใช้งาน เช่น มีภาพหรือคำอธิบายที่เข้าใจง่ายสำหรับคนทุกประเภท มีการสื่อสารให้เข้าใจถึงวิธีการใช้งานได้ง่าย 4) การสื่อข้อความเพื่อความเข้าใจ มีข้อมูลพอเพียงสำหรับประกอบการใช้งาน 5) ความปลอดภัย ทนทานต่อการใช้งาน มีระบบป้องกันอันตรายหากมีการใช้ผิดพลาดรวมทั้งอุปกรณ์ วัสดุ ผลิตภัณฑ์ไม่เสียหายได้โดยง่าย 6) มีความทนทานต่อการใช้งาน พุนแรงกาย สะดวกและไม่ต้องออกแรงมาก เช่น ใช้ก๊อกน้ำแบบยกขึ้น-กดลงแทนการใช้มือขันก๊อกแบบเป็นเกลียวสวิตช์ไฟฟ้าแบบตัวใหญ่ที่กดเบา ๆ ก็สามารถทำงานได้แทนสวิตช์เล็กที่ต้องใช้นิ้วมือออกแรงจดยอย่างแรง 7) มีขนาดและสถานที่ที่เหมาะสมและใช้งานในเชิงปฏิบัติได้โดยมีการออกแบบเพื่อสำหรับคนที่มีสรีระร่างกายขนาดใหญ่หรือผู้ที่เคลื่อนไหวร่างกายได้ยาก เช่น ขนาดของห้องน้ำ ขนาดของโถส้วม (Harsritanto, 2016: 117)

ตัวอย่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับการออกแบบเพื่อทุกคน คือ ประเทศญี่ปุ่น ด้วยจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการออกแบบบ้านและสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการสาธารณะต่าง ๆ ที่ทำให้ทุกคนสามารถใช้งานได้ง่ายตาม

หลักการออกแบบเพื่อทุกคน 7 ประการ โดยเริ่มใช้กับการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกด้วยการออกเป็นกฎหมายควบคุมอาคารสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส กับอาคารสาธารณะ เช่น ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ โรงแรม และสถานที่สำคัญที่เป็นที่ชุมนุมและที่สาธารณะ ตั้งแต่ ค.ศ. 1994 ต่อมาในช่วง ค.ศ. 2003 กฎหมายนี้ได้ครอบคลุมไปถึงอาคารที่เป็นโรงเรียน สำนักงาน และอาคารชุดพักอาศัย จนถึง ค.ศ. 2006 กฎหมายควบคุมอาคารสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสไม่เพียงแต่บังคับให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในอาคารเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงขนาดของอุปกรณ์และพื้นที่ใช้งานให้มีมาตรฐาน (ทิพวัลย์ ทองอาจ, 2553: 84)

แนวทางในการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

สำหรับแนวทางในการออกแบบที่อยู่อาศัยเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถพักอาศัยในสถานที่เดิมได้อย่างยาวนานขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุต้องย้ายไปอาศัยในโรงพยาบาล หรือบ้านพักคนชรา ด้วยการสร้างให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และเป็นมิตรต่อวัย นอกจากนั้นหากมีการวางแผนสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ก็ควรมีการวางแผนออกแบบเพื่อเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเมื่อยามชราภาพ หรือหากสามารถปรับปรุงจากสภาพที่มีอยู่เดิมได้ในราคาที่ผู้สูงอายุสามารถจ่ายได้ และมีการคมนาคมขนส่งสะดวก เข้าถึงได้ง่าย ก็จะช่วยเอื้อต่อการอยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น โดยดิศราภรณ์ ศรีทอง (2560: 25-26) ได้อธิบายถึงลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุจำแนกตามความต้องการความช่วยเหลือหรือการพึ่งพาผู้อื่นได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. แบบพึ่งพาตนเอง คือ ผู้สูงอายุที่ดำเนินชีวิตได้อย่างปกติเหมือนกับคนทั่วไป มีสิทธิที่จะตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตเองได้ตามความสามารถ เช่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีข้อจำกัดอย่างเดียวกับคนทั่วไป

2. แบบมีผู้ช่วยเหลือ คือ ผู้สูงอายุที่มีความเสื่อมถอยด้านสุขภาพเล็กน้อย จึงต้องการความช่วยเหลือในการดำเนินกิจวัตรประจำวัน เช่น การอาบน้ำ แต่งตัว การเลือกเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำความสะอาดเสื้อผ้า การประกอบอาหาร รับประทานอาหาร การจัดยา การเคลื่อนไหวน หรือการได้รับการดูแลและการบริการเมื่อจำเป็น ในด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยต้องการพื้นที่ที่เหมาะสมทั้งตัวผู้สูงอายุและครอบครัวหรือผู้ดูแลโดยมีการออกแบบสิ่งแวดล้อมให้รู้สึกเหมือนอยู่บ้าน อาจจะเป็นอพาร์ทเมนต์แบบห้องสตูดิโอหรือแบบ 1 ห้องนอนก็ได้ อุปกรณ์ประกอบอาหารต้องการแค่ตู้เย็นขนาดเล็ก ๆ และไม่โครเวฟก็เพียงพอ

3. สถานพยาบาล คือ ผู้สูงอายุที่อยู่ในระดับการดูแลแบบสถานพยาบาลนั้นต้องการผู้ดูแลหรือช่วยเหลือในการทากิจวัตรประจำวันต่าง ๆ รวมทั้งต้องการบริการทางการแพทย์ที่พิเศษกว่า การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับโครงการในต่างประเทศจัดรวมค่าใช้จ่ายค่าเช่า หรือเป็นทางเลือก ได้แก่ มีชุดครัวและห้องน้ำส่วนตัว มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ได้แก่ เครื่องซักผ้า เครื่องปรับอากาศ เครื่องใช้ไฟฟ้า มีระบบสัญญาณฉุกเฉิน ระบบรักษาความปลอดภัย 24 ชั่วโมง ตารางเวลาการเดินทางประจำวัน สำหรับออกไปซื้อของ ออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ มีระบบซ่อมบำรุง ระบบการดูแลรักษาพื้นที่ส่วนกลางและสวน มีทีมบริหารจัดการระดับมืออาชีพ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งผ่านการอบรมด้านการดูแลผู้สูงอายุ มีกิจกรรมส่งเสริมด้านสังคม วัฒนธรรมและกิจกรรมนันทนาการ มีบริการอาหารเพื่อสุขภาพทั้ง 3 มื้อและมีอาหารว่างบริการระหว่างวัน บริการทำความสะอาดห้องพักทุกวัน และบริการซักรีดเสื้อผ้าและซักผ้าปูที่นอนสัปดาห์ละครั้ง

ทั้งนี้สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม (2558: 6-20) ได้กำหนดหลักการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ไว้ดังนี้

1. พื้นบ้าน/ทางเดิน ไม่ควรปูพรม เพราะทำให้เกิดฝุ่นและดูแลรักษายาก หากปูพื้นกระเบื้องไม่ควรใช้พื้นมัน หรือกระเบื้องที่มีลวดลายมากไป อาจทำให้ผู้สูงอายุตาข่ายได้ และเสี่ยงการลื่นล้มต่างระดับ หรือธรณีประตู กันสะดุดหกล้ม

2. ประตู ควรขยายขนาดความกว้างของประตูเป็น 90 เซนติเมตร หรือมากกว่านั้น ในกรณีที่ใช้รถเข็น จะสามารถเข้า-ออกได้สะดวก

3. ลูกบิดประตู ควรใช้ลูกบิดคันโยก เพื่อสะดวกในการจับ และบิดเปิด แทนการใช้ลูกบิดแบบกลม เนื่องจากผู้สูงอายุกำลังมือในการบิดไม่ดี หากใช้แบบกลมอาจจะลำบากกว่า

4. หน้าต่าง ควรปรับให้มีขนาดกว้าง และต่ำกว่าปกติ เพื่อให้ผู้สูงอายุนั่งรถเข็น จะสามารถมองเห็นวิวภายนอกได้ชัดเจน หน้าต่างควรติดตั้งที่ระดับความสูงไม่เกิน 500 มิลลิเมตรจากระดับพื้น

5. บันได ปกติลูกตั้ง-ลูกนอนตามกฎหมายจะบังคับที่ ลูกตั้ง 18 เซนติเมตร ลูกนอน 25 เซนติเมตร แต่สำหรับผู้สูงอายุควรเป็น ลูกตั้ง 13 เซนติเมตร ลูกนอน 30 เซนติเมตร จะได้ไม่ต้องก้าวสูงมาก และวางเท้าได้สะดวก ป้องกันการพลัดตก

6. ทางลาด ควรใช้สัดส่วน 1: 12 เช่น ถ้าต้องยกระดับพื้นสูง 10 เซนติเมตร ต้องมีทางลาดยาวไปถึง 120 เซนติเมตร เพื่อสะดวกในการใช้รถเข็น และทางลาดควรใช้วัสดุต่างจากพื้นเรียบ เพื่อแยกแยะความต่างระดับนี้ ส่วนใหญ่ใช้พื้นหินทรายล้าง หรือพื้นระแนงไม้เพื่อกันลื่น บริเวณทางลาด

7. ราวจับควรทำจากวัสดุผิวเรียบ ติดตั้งสูงจากพื้น 80-90 เซนติเมตร และห่างจากผนัง 4-5 เซนติเมตร แต่ถ้าผนังเป็นวัสดุผิวหยาบ ควรติดตั้งห่างอย่างน้อย 6 เซนติเมตร

8. แสง ให้ส่องสว่างเพียงพอถึงในทุกจุด สามารถใช้ไฟเปิดปิดอัตโนมัติ เมื่อเวลาเดินผ่าน บริเวณทางเดิน บันได และห้องน้ำ จะสะดวกในการใช้งาน ไม่ต้องเปิดปิดตามจุดต่าง ๆ เพื่อลดอุบัติเหตุ

9. สี เลือกใช้ สีขาว สีครีม สีเขียว สีฟ้า หรือสีจากเนื้อวัสดุธรรมชาติ เน้นความสบายตา และเสริมด้วยสีโทนร้อนเล็กน้อย พวงสิ่งของของตกแต่งให้มีความสดใส

10. อุปกรณ์และเฟอร์นิเจอร์อื่น ๆ มีปุ่มแจ้งเหตุฉุกเฉิน หรือกริ่งเตือนภัยภายในห้องพัก แก้อัศจรรย์มีหลายแบบ ตามน้ำหนักตัวและความสูงของผู้สูงอายุ บางคนหลังงุ้ม หรือบางคน น้ำหนักตัวมาก จะได้นั่งเก้าอี้ตัวที่เหมาะสมกับขนาดตัวไม่ปวดหลังเพราะเกร็ง หรือต้องทนปวดหัวเข้าเวลาที่นั่งงอหัวเข้ามา ๆ

11. โตะ และเคาน์เตอร์ครัวออกแบบให้ข้างใต้เปิดโล่ง สามารถสอดขาหรือรถเข็นเข้าไป ได้สะดวก กว้างประมาณ 60 เซนติเมตร หิ้ง หรือตู้วางสิ่งของ ควรติดต่ำกว่าปกติ หรือประมาณ 70-85 เซนติเมตร จากระดับพื้น เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น สามารถจัดวางของได้ถนัด

12. โถสุขภัณฑ์ เลี่ยงการใช้โถแบบยong ให้ใช้โถแบบนั่ง ความสูงจากพื้นถึงขอบโถที่นั่ง สูงประมาณ 40-50 เซนติเมตร เพื่อให้ลูกนั่งสบาย และควรมีราวจับด้านข้าง ป้องกันการลื่น และช่วยพยุงตอนลุกขึ้น

13. สวิตช์และปลั๊กไฟฟ้า อยู่ในระดับเหมาะสม ระดับของสวิตช์ไฟฟ้าอยู่ที่ประมาณ 120 เซนติเมตร ไม่ควรสูงเกินไปเพื่อให้ผู้สูงอายุกดได้สะดวกโดยไม่ต้องเอื้อม ส่วนระดับปลั๊กไฟฟ้า อยู่ที่ประมาณ 90 เซนติเมตร ต้องไม่ต่ำเกินไป เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุต้องก้มลงไปมาก โดยต้องกระจายอยู่ในจุดที่เข้าถึงได้สะดวก

14. ควรใช้ฝักบัวอาบน้ำ แทนการอาบน้ำด้วยขัน เพื่อลดการใช้แรงในผู้สูงอายุที่เหนื่อยง่าย แต่ถ้าไม่มีควรใช้ขันที่มีน้ำหนักเบา ขนาดเล็ก

15. ห้องนอนมีความกว้างเพียงพอ ควรจัดวางในตำแหน่งที่เข้าถึงได้ง่าย ความสูงของเตียงอยู่ในระดับที่ผู้สูงอายุนั่งแล้วสามารถวางเท้าได้ถึงพื้นในระดับตั่งฉากกับพื้น ที่นอนไม่ควรนุ่ม หรือแข็งเกินไปเพราะจะทำให้ปวดหลังได้ควรมีราวจับช่วยพยุงตัวเมื่อลุกขึ้นจากเตียงนอน และมีโต๊ะข้างหัวเตียงสำหรับวางสิ่งของที่จำเป็นในตำแหน่งที่มีมือเอื้อมถึงได้ง่าย (คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ม.ป.ป.: 13-44)

สำหรับในประเทศไทย พบว่า หลักการออกแบบเพื่อทุกคนมีการนำไปใช้ในการออกแบบที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เช่น งานวิจัยของศวิษฐ์ พิริยะสุรวงศ์ และวิรัชญา บัวศรี (2560: 174) เรื่องการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: แฟลตเคหะชุมชนดินแดง 1 ผลการวิจัย พบว่า ต้นแบบการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย พื้นที่เอนกประสงค์ ห้องครัว ระเบียง ห้องนอน และห้องน้ำ โดยมีพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ซึ่งเป็นที่นั่งประจำของผู้สูงอายุเป็นจุดศูนย์กลางของห้อง เพื่อลดระยะทางในการเดินไปทำกิจกรรมยังพื้นที่ต่าง ๆ ภายในห้องของผู้สูงอายุ โดยในแต่ละกิจกรรมจะสามารถเข้าถึงจากพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 5.2 วินาที และในงานของสุชน ยัมรัตน์บวร (2561: 187) การพัฒนาการออกแบบบ้านพักอาศัยสำหรับผู้สูงวัยด้วยหลักการออกแบบสำหรับคนทุกวัย ผลการวิจัย พบว่า การจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุและคนทุกวัย เช่น พื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน หรือสามารถมองเห็นกันและกันได้ทำให้เกิดการกระตุ้นการเกื้อหนุนกัน ช่วยส่งเสริมสภาวะทางจิตใจของผู้สูงอายุและทุก ๆ วัยเกิดการเอาใจใส่ ภูมิใจ และมีคุณค่าไม่ทำให้ผู้สูงอายู้สึกโดดเดี่ยว

นอกจากนี้ในงานวิจัยของธีรณรงค์ สกุกุลศรี และคณะ (2561: 174-175) ได้นำเสนอให้เห็นถึงรูปแบบที่พักอาศัยของผู้สูงอายุไว้ในลักษณะที่หลากหลาย เช่น

1. สว่างคณิเวศ เป็นโครงการที่อยู่อาศัยแบบอาคารชุดเพื่อคนวัยเกษียณของสภาภาคไทย ตั้งอยู่ที่ตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ในพื้นที่ 136 ไร่ มีอาคาร 9 หลัง จำนวนห้องพัก 468 ห้อง ขนาดห้องอย่างน้อย 33 ตารางเมตร สำหรับผู้สูงอายุฐานะปานกลาง สุขภาพดีและมีเงินออม ปัจจุบันมีผู้พักอาศัยประจำราว 100 ห้อง อาศัยอยู่ห้องละ 1-2 คน โดยราร้อยละ 70 เป็นสาวโสด และร้อยละ 75 เป็นข้าราชการบำนาญที่มีตำแหน่งสูง ที่เหลือเป็นผู้อาศัยแบบมาเป็นครั้ง

คราว หรือมาเฉพาะเวลาโครงการมีกิจการสำคัญ และรวบรวม 10 ของโครงการเฟส 2 ซ้ำสิทธิ์ไว้แล้วแต่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ (ธีรณรงค์ สกุลศรี และคณะ, 2561: 174-175)

2. บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ เป็นสถานสงเคราะห์หญิงชราไร้ที่พึ่งขนาด 61 เตียง ดำเนินการโดยมูลนิธิสุทธาวาส ตั้งอยู่ที่ ตำบลทรายมูล อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เริ่มเปิดดำเนินการเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2556 โดยรับดูแลหญิงชราไร้ที่พึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 9 จังหวัดใกล้เคียง คือ กรุงเทพฯ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ปัจจุบัน (ธันวาคม 2560) มีหญิงชราอาศัยอยู่ 36 คน อายุ 60-90 ปี อายุเฉลี่ย 80 ปี และมีผู้สมัครต่อคิวรอเข้าบ้านสุทธาวาสอยู่อีกจำนวนหนึ่ง จุดเน้นของบ้านสุทธาวาส คือ การอยู่ร่วมกันในลักษณะความสัมพันธ์แบบครอบครัว ผู้สูงอายุที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้จะรับผิดชอบกิจวัตรประจำวันของตนเอง และช่วยเหลือเพื่อนที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เท่าที่ทำได้ เช่น เก็บเตียง ป้อนข้าว ซักผ้า โดยในส่วนของหญิงชราพึ่งพาจะมีผู้ดูแลตลอด 24 ชั่วโมง กิจวัตรประจำวันของที่นี้เริ่มตั้งแต่การตื่นนอนตอนตีห้า จนกระทั่งเข้านอนตอนสองทุ่ม โดยนอกจากกิจวัตรส่วนตัว เช่น อาบน้ำ กินข้าว พักผ่อน ตามปกติแล้ว ผู้สูงอายุยังได้เดินออกกำลังกายและรดน้ำผักสวนครัวตามอัธยาศัย และกิจกรรมร่วมกัน เช่น สวดมนต์เช้า-เย็น ทำสมาธิ ฟังธรรมในวันพระใหญ่ รวมทั้งทำกิจกรรมกลุ่มช่วงสั้น ๆ ตอนเช้าและบ่าย (ธีรณรงค์ สกุลศรี และคณะ, 2561: 176-177)

3. บ้านอุ่นใจรัก ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุประเภทเนอร์สซิงโฮมขนาด 70 เตียง ตั้งอยู่ในอาคารที่เคยเป็นโรงเรียน บนถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2560 บ้านอุ่นใจรัก เป็นบ้านที่รับดูแลผู้สูงอายุทั้งที่ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ผู้ติดเตียง และผู้ป่วยระยะพักฟื้น โดยคิดค่าใช้จ่ายทั้งแบบรายวันและรายเดือนแตกต่างกันไปตามลักษณะห้องพัก คือ ห้องรวม ห้องพิเศษรวม และห้องพิเศษเดี่ยว ในราคารวันละ 1,000-1,200 บาท และเดือนละ 22,000-28,000 บาท ในการดูแล จะมีแพทย์ตรวจเยี่ยมสัปดาห์ละ 5 ครั้ง และมีพยาบาลวิชาชีพตรวจเยี่ยมทุกวัน มีพนักงานทั้งหมดมากกว่า 30 คน แบ่งเป็นกะละ 12 ชั่วโมง กะเช้า 25 คน กะดึก 10 คน เป็นองค์กรธุรกิจขนาดกลางที่เน้นการทำงานแบบมุ่งเป้าหมาย วัฒนธรรมองค์กรเป็นแบบเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็น และให้ผู้จัดการสามารถคิดค้นและออกแบบแนวทางการทำงานได้ โดยเน้นการสร้างทัศนคติให้พนักงานคิดบวกกับงานที่ทำ มีวินัยในการทำงาน เน้นการเฝ้าระวัง รักษา และแก้ปัญหาฉุกเฉินที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงทีโดยการ

ประสานงานกับญาติอย่างใกล้ชิด เน้นการไม่นินทาผู้สูงอายุ และที่สำคัญที่สุดคือห้ามทำร้ายร่างกายผู้สูงอายุเด็ดขาด ทั้งนี้ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเด็กชนบทจากจังหวัดเชียงราย เรียนจบหลักสูตรการบริบาลผู้สูงอายุมาแล้ว และมาฝึกงานต่อพร้อมกับปฏิบัติงานจริง ได้รับผลตอบแทนเป็นเงินเดือน พร้อมที่พักและอาหาร (ธีรณรงค์ สกุลศรี และคณะ, 2561: 182-183)

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในปัจจุบันมีรูปแบบที่แตกต่างจากเดิมที่เน้นการสงเคราะห์เป็นการทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้และมีทางเลือกในการดำรงชีวิตได้เหมาะสมตามอัตภาพ และลักษณะทางกายภาพของผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ 3 รูปแบบข้างต้น สะท้อนถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยสวางคนิเวศเป็นโครงการที่อยู่อาศัยแบบอาคารชุดเพื่อคนวัยเกษียณของสภาอากาศไทยที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีผู้ดูแล เหมาะกับผู้สูงอายุและครอบครัวของผู้สูงอายุที่มีรายได้ค่อนข้างสูง ในขณะที่บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ เป็นสถานสงเคราะห์หญิงชราไร้ที่พึ่ง มีลักษณะของการอยู่รวมกันและเป็นครอบครัว มีกิจกรรมร่วมกันและมีผู้ดูแลตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนบ้านอุ่นใจรักเป็นศูนย์ดูแลผู้สูงอายุประเภทเนอร์สซิ่งโฮมรับดูแลผู้สูงอายุทั้งที่ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ผู้ติดเตียง และผู้ป่วยระยะพักฟื้น โดยคิดค่าใช้จ่ายทั้งแบบรายวันและรายเดือน เหมาะกับผู้สูงอายุและครอบครัวผู้สูงอายุที่มีรายได้ปานกลางถึงค่อนข้างสูง ซึ่งการออกแบบพื้นที่เอนกประสงค์ ห้องครัว ระเบียงห้องนอน และห้องน้ำจะเป็นไปเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้ง่าย สะดวกและปลอดภัย

อย่างไรก็ตามการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ไม่ควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างใหม่เพียงอย่างเดียว หากแต่ครอบครัวของผู้สูงอายุต้องพิจารณาขนาดของพื้นที่และปรับปรุงพื้นที่ในบ้านนั้นให้เหมาะสมสำหรับการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ และครอบครัว นอกจากนี้จากการศึกษายังสามารถวิเคราะห์ได้ว่า รูปแบบที่อยู่อาศัยสามารถจำแนกเป็น การปรับเปลี่ยนบ้านให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ สถานดูแลผู้สูงอายุ เฉพาะเวลากลางวัน บ้านพักผู้สูงอายุ สถานบริบาล และสถานดูแลผู้ป่วยสูงอายุระยะสุดท้าย ซึ่งพิจารณาจากความสามารถในการดูแลตนเองได้ของผู้สูงอายุ (วสิริฉัตร ศิริสรหิรัญ, 2560: 6)

บทสรุป

หลักการออกแบบเพื่อทุกคนเป็นแนวความคิดที่เป็นการออกแบบเพื่อคนทุกคน เพื่อให้บริการสำหรับคนทุกคนในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างเท่าเทียม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็ก สตรี ตั้งครรภ์ บุคคลที่มีความยากลำบาก หรือมีความสามารถในการใช้ชีวิตประจำวันที่แตกต่างกันไปจาก

บุคคลทั่วไป สามารถใช้งานหรืออยู่อาศัยได้อย่างสะดวกปลอดภัย เป็นธรรม ทั้งถึง เท่าเทียม โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล และเป็นไปตามหลักการจิตสภาพแวดล้อม โดยมีหลักสำคัญ คือ 1) ทุกคนในสังคมสามารถใช้งานได้อย่างเท่าเทียมกันไม่มีการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ 2) มีความยืดหยุ่นในการใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ 3) มีความเรียบง่ายและสามารถเข้าใจได้ดีเมื่อมีการใช้งาน 4) การสื่อข้อความเพื่อความเข้าใจ มีข้อมูลพอเพียงสำหรับประกอบการใช้งาน 5) ความปลอดภัย ทนทานต่อการใช้งาน มีระบบป้องกันอันตราย 6) มีความทนทานต่อการใช้งาน และ 7) มีขนาดและสถานที่ที่เหมาะสมและใช้งาน

ในส่วนของที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในปัจจุบัน พบว่า จำแนกเป็นการปรับเปลี่ยนบ้านให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ สถานดูแลผู้สูงอายุ เฉพาะเวลากลางวัน บ้านพักผู้สูงอายุ สถานบริบาล และสถานดูแลผู้ป่วยสูงอายุระยะสุดท้าย โดยในบทความนี้ได้นำเสนอรูปแบบที่พักอาศัยของผู้สูงอายุไว้ 3 รูปแบบ ได้แก่ สว่างคนิเวศ เป็นโครงการที่อยู่อาศัยแบบอาคารชุดเพื่อคนวัยเกษียณของสภาอากาศไทย บ้านสุทธาวาส เอลิมพระเกียรติฯ เป็นสถานสงเคราะห์หญิงชราไร้ที่พึ่งขนาด 61 เตียง และบ้านอุ่นใจรัก ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุประเภทเนอร์สซิ่งโฮมขนาด 70 เตียง ซึ่งแต่ละรูปแบบมีปัจจัยในการพิจารณาเลือกที่พักอาศัยจากความสามารถในการดูแลตนเองได้ของผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุและครอบครัว เช่น งบประมาณ รายได้ ปัจจัยทางด้านสังคม เช่น ค่านิยม ทศนคติ พฤติกรรม และลักษณะส่วนบุคคล

องค์ความรู้ที่ได้

แนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคนหรือการออกแบบเพื่อมวลชนหรืออารยสถาปัตย์ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Universal Design นั้นเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการออกแบบ การจัดการสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการสาธารณะที่ทำให้ทุกคนเข้าถึง ใช้งานง่าย ได้ทุกเพศทุกวัย โดยคำนึงถึงความสะดวก ปลอดภัย จึงเป็นองค์ความรู้สำคัญในการนำไปใช้ในการออกแบบพื้นที่ ขนาดของพื้นที่ การจัดการสภาพแวดล้อม ข้อความ สี ภาพเพื่อการสื่อสารข้อมูล การใช้ประโยชน์พื้นที่ร่วมกันของทุกเพศทุกวัยและเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างและออกแบบบ้าน ที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในอนาคต เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรที่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น โดยรัฐบาล กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทในการจัดการให้

สภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยให้มีการออกแบบพื้นที่ที่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์พื้นที่ร่วมกันของทุกเพศทุกวัยตามหลักการออกแบบเพื่อทุกคน

เอกสารอ้างอิง

- คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. (ม.ป.ป.). **คู่มือการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่เอื้อต่อสุขภาพของผู้สูงอายุและผู้พิการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเหลื่อมล้ำทางสังคม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จิตติมา เซาร์แก้ว. (2565). แนวทางการออกแบบปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทั้งมวล กรณีศึกษา พื้นที่ส่วนราชการเขตเทศบาลตำบลปลายพระยา จังหวัดกระบี่. *Journal of Architectural/Planning Research and Studies*. 19 (1), 65-82.
- ชัยญ์ชญา ธรรมาเวทย์. (2563). ภูมิคุ้มกันด้านความมั่นคงทางจิตใจของผู้สูงอายุ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 3 (1), 6-14.
- ดิศราภรณ์ ศรีทอง. (2560). **ผู้สูงอายุ: ที่อยู่อาศัยของผู้เกษียณอายุ**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์. (2558). **คู่มือการออกแบบเพื่อทุกคน**. กรุงเทพฯ : หน่วยปฏิบัติการวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพวัลย์ ทองอาจ. (2553). การออกแบบเพื่อมวลชน. *วารสารนักษิณ*. 30 (3), 83-86.
- ธีรพงศ์ สกุลศรี และคณะ. (2561). **โครงการระบบสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุแบบบูรณาการ: การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและกิจการเพื่อสังคม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- นวนน้อย บุญวงศ์ และนันทินี นิยมทรัพย์. (2545). **การออกแบบภายในอาคารเพื่อคนพิการ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพา ศรีช้าง และลลิตรา กาวี. (ม.ป.ป.). **รายงานการพยากรณ์การพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ในประเทศไทยปี พ.ศ. 2560-2564**. นนทบุรี : สำนักโรคไม่ติดต่อกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

- วสิริฉัตร ศิริสรรหิรัญ. (2560). การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงวัย (Generation B). การค้นคว้าอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์) สาขาวิชาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศวิษฐ์ พิริยะสุรวงศ์ และวิรัชญา บัวศรี. (2560). การออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุกรณีศึกษา: แพลตเคหะชุมชนดินแดง. **วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. 28 (1), 174-184.
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2563). **จับตาสถานการณ์ประชากรสูงอายุทั่วโลกและไทย**. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565 จาก <https://infocenter.nationalhealth.or.th/node/27613>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). **การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม. (2558). **การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สุชน ยัมรัตน์บวร. (2561). การพัฒนาการออกแบบบ้านพักอาศัยสำหรับผู้สูงวัยด้วยหลักการออกแบบสำหรับคนทุกวัย. **วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล**. 26, 173-188.
- อภิชัย ไพรสินธุ์, อัสภา วรรณกายนต์ และลลิตทิพย์ รุ่งเรือง. (2563). การออกแบบที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และคนพิการด้านการเคลื่อนไหว ตามแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**. 7 (11), 298-313.
- Chrzanowska, O. (2020). Universal Design Principles for Older People and Older People with Disabilities During the COVID-19 Pandemic. **Interdisciplinary Contexts of Special Pedagogy**. 31, 267-286.
- Harsritanto, B.I.R. (2016). A Review of Universal Design on Elderly House Designs Development- Case South Korea. **MODUL**. 16 (2), 116-120.
- Malik, K. & Mikołajczak, E. (2019). Senior Housing Universal Design as a Development Factor of Sustainable-Oriented Economy. **Sustainability**. 11 (24), 1-12.

Mustaquim, M.M. (2015). A Study of Universal Design in Everyday Life of Elderly Adults.

Procedia Computer Science. 67, 57-66.

Nygaard, K.M. (2018). **What is Universal Design-Theories, Terms and Trends.**

Kuala Lumpur : Malaysia.

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายใต้สภาพสังคมใหม่ (Next Normal)

Human Resource Management under Next Normal

สรารวรรณ เรืองกัลปวงศ์ และอรรณพ เรืองกัลปวงศ์

Sarawan Ruangkalapawongse and Annop Ruangkalapawongse

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Bachelor of Business Administration Program in Human Resource Management,

Suan Dusit University

Corresponding Author, E-mail: saruangk@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งนำเสนอประเด็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายใต้สภาพสังคมใหม่ (Next Normal) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์และแนวทางปรับตัวภายใต้สภาพสังคมใหม่ รวมถึงการปรับตัวของนักทรัพยากรมนุษย์สู่ความท้าทายของโลกการทำงานใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งทั้ง 2 ประเด็นเกิดจากการปรับแนวคิด ปรับตัว ปรับกระบวนการบริหารที่สอดคล้องกับระบบนิเวศขององค์กรที่เปลี่ยนแปลงไปในยุค Next Normal ซึ่งกำลังเริ่มต้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุค Technology Disruption เป็นการทำงานในรูปแบบที่มนุษย์ต้องทำงานร่วมกับเทคโนโลยีมากขึ้นส่งผลทำให้งานด้านทรัพยากรมนุษย์ต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ที่สำคัญ นักทรัพยากรมนุษย์และองค์กรจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานใหม่ที่ผลักดันให้งาน HR เข้มข้นขึ้นและเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ขององค์กร ดังนั้นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในยุค Next Normal รวมทั้งการปรับตัวของ HR ที่ต้องพร้อมเผชิญกับความท้าทายสู่การเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานใหม่ที่มีวันเหมือนเดิม

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรมนุษย์; สภาพสังคมใหม่

Abstract

This academic paper aims to present issues of human resource management under new social conditions (Next normal) related to human resource management including the adaptation of HR to the challenges of the changing world of work. Both issues arise from conceptual adjustments, adaptation and adjust management processes to be in line with the changing corporate ecosystem in the Next Normal era, which is beginning in the 21st century, which is the technology disruption era. It is working in a way that requires more humans to work with technology, resulting in human resource work faced with important new challenges. HR and the organization need to prepare for the changing of the new working world that drives HR work more intensely and is an important part of the organization's strategy. Therefore, the concepts related to human resource management must be adjusted to keep up with the different situations in the Next Normal era, including the adaptation of HR that must be ready to face the challenges of the changing world of work that will never be the same.

Keywords: Human resource management; Next normal

บทนำ

ผู้คนบนโลกวันนี้มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่จากเดิมเมื่อการแพร่กระจายของโรคระบาดไวรัส COVID-19 เกิดขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ และสังคมโดยรวม ผู้คนทั่วโลกต้องเรียนรู้ที่จะรู้จักปรับวิธีการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ ปรับวิธีคิดการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างที่ไม่เหมือนเดิม และที่สำคัญ สถานการณ์นี้ส่งผลกระทบกับการทำงานด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ที่จะเป็นการเว้นระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distance) ซึ่งกระทบต่อการจัดสถานที่นั่งทำงาน (Workplace) รวมถึงการปรับตัวในรูปแบบการทำงานที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น การทำงานทางไกล (Remote Working) หรือการทำงานที่บ้าน (Work From Home: WFH) เพื่อ

ความปลอดภัยมากขึ้น (วัลลภา ช้างกลมพิสุทธิ์, 2564) สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อชีวิตการทำงานของพนักงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นการเข้าสู่สิ่งที่เรียกว่า “ความปกติใหม่” หรือ “New Normal” ซึ่งพนักงานต้องพร้อมที่จะปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 สภาพแวดล้อมขององค์กรต่างๆ จะมีลักษณะที่ผันผวน สลับซับซ้อน คลุมเครือ ไม่แน่นอนและไม่ชัดเจนสูง อีกทั้งยังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็น “สภาพสังคมใหม่ หรืออาจเรียกว่า วิถีปกติถัดไป หรือความปกติถัดไป (The Next Normal)” โดยองค์กรต้องพยายามปรับแนวคิดปรับตัว ปรับกระบวนการบริหารอย่างรวดเร็ว โดยในระยะแรกจะไม่ใช้เพื่อการเติบโตแต่เป็นการปรับตัว ดันรนเพื่อให้อยู่รอดต่อไปได้ (Kulik, 2021) นอกจากนี้องค์กรยังต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปภายใต้สภาพสังคมใหม่ (Next Normal) ซึ่งจากเดิมฝ่ายทรัพยากรมนุษย์นั้นมีหน้าที่หลักในการดูแลเกี่ยวกับการสรรหา คัดเลือกพนักงาน การว่าจ้างและสวัสดิการ รวมทั้งการดำรงรักษาและพัฒนาทักษะ/สมรรถนะของพนักงาน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งหน้าที่หลักดังกล่าวจะถูกเปลี่ยนไปเป็นงานที่เน้นการดูแลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความปลอดภัย รวมทั้งความมีอยู่ดีของบุคลากรในองค์กรโดยฝ่ายทรัพยากรมนุษย์จะต้องมีความรู้ในเรื่องการออกแบบวิธีการทำงานรูปแบบทางไกล (Remote Work) เพื่อให้พนักงานสามารถทำงานตามวิถีใหม่โดยยังคงมีกระบวนการที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมกันของทุกระดับชั้นในองค์กร และสร้างวัฒนธรรมการทำงานใหม่ที่ทำให้บุคลากรสามารถทำงานได้สัมฤทธิ์ผลแม้จะทำงานที่บ้านด้วยการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสรรหาพนักงานที่มีสมรรถนะสูงเข้าร่วมงาน (กิริตา ภักดีสัตยพงศ์, 2564)

และเนื่องจากทรัพยากรมนุษย์นับเป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรต้องรักษาไว้ให้อยู่กับองค์กรนานที่สุดโดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นคนเก่ง เพราะพนักงานที่เป็นคนเก่งจะช่วยขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ โดยหลายองค์กรต่างปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการทำงาน of พนักงานที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพื่อให้พนักงานมีความสุขสนุกกับการทำงานและร่วมงานกับองค์กรต่อไป สำหรับความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อองค์กรเกิดจากหลายปัจจัย อาทิ กฎระเบียบขององค์กร วัฒนธรรมองค์กร รูปแบบการทำงาน หรือค่าตอบแทน สวัสดิการต่าง ๆ ที่องค์กรจัดให้ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้พนักงานเกิดมุมมองที่ดีต่อองค์กร พนักงานสนุกกับงาน

รักในงานอันจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงานและคุณภาพของพนักงาน อย่างไรก็ตามหากมองตามทรัพยากรมนุษย์ในวันนี้ว่ามีบทบาทอย่างยิ่งกว่าในอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากองค์กรจะต้องพัฒนาให้บุคลากรเดิมที่มีอยู่นั้นสามารถที่จะสร้างสิ่งใหม่ ๆ ให้กับองค์กรได้ ไม่ว่าจะเป็นการปรับทักษะ การพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลที่รอบด้านและมีความพร้อมที่จะเพิ่มทักษะใหม่ ๆ ให้กับตนเอง เช่น สื่อสังคม (Social Media) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytic) การเล่าเรื่อง (Storytelling) อีกทั้งยังพร้อมที่จะลืมความรู้ (Unlearn) จากความสำเร็จในอดีต และเรียนรู้ (Relearn) องค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถคิดและตัดสินใจได้เร็วขึ้น ดังนั้น ภาพของกำลังแรงงานในอนาคต องค์กรทั้งหลายจึงต้องการบุคลากรที่มีสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ครอบคลุมมากขึ้น โดยสามารถทำงานแบบเฉพาะทางได้อย่างรวดเร็วภายใต้ต้นทุนที่ถูกกว่าด้วยการใช้เทคโนโลยีทดแทน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564)

อนึ่ง ในยุค Next Normal ที่กำลังเริ่มต้นในศตวรรษที่ 21 นี้ จะเป็นการทำงานในรูปแบบที่มนุษย์ต้องทำงานร่วมกับเทคโนโลยี (Human Technology Partnership) มากขึ้น โดยงานที่มีลักษณะเป็นงานง่าย ๆ ซ้ำ ๆ แบบเดิม งานที่ไม่ใช้ปัญญาจะถูกแทนที่ด้วยระบบอัตโนมัติหรือปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพราะ AI และเครื่องจักรต่าง ๆ จะเข้ามาช่วยลดภาระ ลดเวลาในการทำงาน แต่มนุษย์ยังคงเป็นศูนย์กลางในการทำงาน ยังคงมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อองค์กร เนื่องจากองค์กรต้องการการคิดวิเคราะห์ จินตนาการ การสร้างนวัตกรรม การสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว ดังนั้นมุมมองหรือแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับพนักงานที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานในยุค Technology Disruption และยุค Next Normal

ในบทความนี้ผู้เขียนนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายใต้สภาพสังคมใหม่ (Next Normal) ใน 2 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกันคือ

1. การจัดการทรัพยากรมนุษย์และแนวทางปรับตัวภายใต้สภาพสังคมใหม่ โดยนำเสนอในประเด็นของการจ้างงาน การพัฒนาคน การรักษาคน และการดูแลพนักงานให้ทำงานเต็มศักยภาพ

2. การปรับตัวของ HR สู้ความท้าทายการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานใหม่โดยนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีการปรับเปลี่ยนไป และมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกลยุทธ์องค์กรมากขึ้น

การจัดการทรัพยากรมนุษย์และแนวทางปรับตัวภายใต้สภาพสังคมใหม่

ภายหลังจากวิกฤติโควิด-19 สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทัศนคติในการดำรงชีวิตของคนทั่วโลกที่เปลี่ยนไป นำไปสู่การใช้ชีวิตภายใต้สภาพสังคมใหม่ (Next Normal) ที่ขยายตัวในวงกว้างซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตและระบบเศรษฐกิจในอนาคต โดยสถานการณ์ดังกล่าวทำให้องค์กรต่าง ๆ ที่ต้องการอยู่รอดและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ต้องปรับแนวคิด ปรับตัวปรับกระบวนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับระบบนิเวศขององค์กรที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นการจ้างงานรูปแบบใหม่ การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน รวมทั้งการดูแลพนักงานในองค์กรให้สอดคล้องกับโลกการทำงานยุคใหม่ สำหรับการจัดการทรัพยากรมนุษย์และแนวทางปรับตัวภายใต้สภาพสังคมใหม่ มีดังนี้ (ธนาคารกรุงเทพ, 2564; ฐานเศรษฐกิจ, 2564; ชัยทวี เสนะวงศ์, 2564)

1. **การจ้างงาน** รูปแบบการทำงานในอนาคตจะมีการปรับรูปแบบการจ้างงาน ปรับโครงสร้างการทำงาน ซึ่งจะมีการทำงานลักษณะยืดหยุ่น ผสมผสานกันระหว่างการทำงานที่สำนักงานและการทำงานนอกสำนักงานเข้าด้วยกัน (Hybrid Workplace) ไม่ว่าจะเป็นการทำงานประจำ งานครั้งคราว งานลักษณะอาชีพอิสระ หรือใช้วิธีการยืดตัวมาทำงานเป็นการชั่วคราวบ้างครั้ง ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับพนักงาน นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างค่านิยมให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและยกระดับมาตรฐานในด้านการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงานทุกคนในองค์กร สำหรับลักษณะของการทำงานออฟฟิศแบบผสมผสาน (Hybrid Workplace) นี้ ในอนาคตจะกลายเป็นเรื่องปกติสำหรับหลายๆ องค์กร ดังนั้นองค์กรจึงต้องเตรียมพร้อมในเรื่องของกระบวนการจ้างงานที่ต้องมีความยืดหยุ่นและหลากหลายมากขึ้น รวมทั้งเตรียมพร้อมในการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่างๆ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของพนักงานที่ต้องการจะทำงานที่ไหน เมื่อไร อย่างไรก็ได้ (ชัย

ทวี เสนะวงศ์, 2564) โดยพนักงานสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตามสำหรับการจ้างงานภายใต้สภาพสังคมใหม่ องค์กรต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ เหล่านี้ได้แก่

1.1 ระบบเศรษฐกิจแบบใหม่หรือที่เรียกว่า Gig Economy เป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยผู้ทำงานไม่ต้องการมานั่งทำงาน ไม่ต้องการสังกัดกับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ชอบที่จะนำวิชาชีพของตนเองไปร่วมงานกับหลาย ๆ องค์กรที่ต้องการความเชี่ยวชาญของตนเองเพื่อการทำงานนั้น ๆ (Gig Worker หรือแรงงานอิสระ) เป็นการเข้าไปทำงานในโครงสร้างระยะสั้น (รายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน) ซึ่ง Gig Economy นี้จะมีอิทธิพลต่อการจ้างงานแบบเดิม กล่าวคือไม่ว่าจะเป็นผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้าง หรือเด็กรุ่นใหม่ที่มีความต้องการทำงานในแบบไม่ต้องการผูกพันมากขึ้น (Gig Worker) องค์กรจะต้องออกแบบระบบงานทั้งงานประจำ งานครั้งคราว (Freelance) หลังจากนั้นจึงออกแบบกระบวนการจ้างงานรวมทั้งระบบค่าตอบแทน และสวัสดิการให้สอดคล้องกับรูปแบบของการจ้างงานต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

1.2 การตัดสินใจจ้างงานจะเน้นคุณค่าที่แท้จริงของบุคคล กล่าวคือ คุณสมบัติของ คนไม่ว่าจะเป็นวุฒิการศึกษา เพศ อายุ จะค่อย ๆ ลดความสำคัญลง การจ้างงานจะพิจารณาจากคุณค่าที่แท้จริงของบุคคล ได้แก่ ความสามารถ ทักษะ และศักยภาพของบุคคล ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาองค์กรต่าง ๆ มักเน้นสถานที่ทำงาน มีการตรวจสอบพนักงานด้วยการควบคุมเวลาการเข้า-ออก การขาดงาน หรือการมาทำงานสายผ่านแบบประเมินพฤติกรรม โดยไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ผลงานหรือคุณค่าของงาน นอกจากนี้พนักงานยังถูกกดดันในเรื่องมาตรฐานเวลาการทำงาน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นเหตุทำให้ไม่สามารถรักษาพนักงานที่เป็นคนเก่งคนดีให้อยู่กับองค์กรได้ นอกจากนี้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และยุคสภาพสังคมใหม่หรือ Next Normal การวัดผลการทำงานด้วยกรอบเวลาอาจไม่สามารถนำมาใช้บริหารพนักงานได้อีกต่อไป ดังนั้นการวัดค่าการทำงานด้วยผลงาน จึงเป็นสิ่งที่องค์กรต้องให้ความสำคัญมากกว่าการยึดหยุ่นเวลาในการทำงานทั้งนี้เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนที่อาจถูกทำลายล้างได้ตลอดเวลา

1.3 การขยายการเกษียณอายุของพนักงานสูงอายุ จากโครงสร้างประชากรของไทย ผู้คนจำนวนหนึ่งที่มีสัดส่วนค่อนข้างมากมีอายุสูงขึ้นได้เข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว โดย

คนสูงอายุนั้นมีร่างกายที่แข็งแรงขึ้น และมีอายุยืนมากขึ้น จารีย์ ปิ่นทอง, ธนภรณ์ จิตตินันทน์, ประภัศร แสงสุษันต์ และณัณงค์ กุลนาถศิริ (2564) กล่าวว่า องค์กรจึงต้องปรับแนวคิดในเรื่องการเกษียณอายุใหม่ ประกอบกับในอนาคตกำลังแรงงานของคนรุ่นใหม่ก็จะมีน้อยลง (โดยประเทศไทยจะประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน) ด้วยเหตุนี้องค์กรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทบทวนในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขยายการเกษียณอายุการทำงานสำหรับผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการในแบบการจ้างงานที่ต้องมีผู้สูงอายุร่วมงาน ตลอดจนการจัดให้มีจำนวนแรงงานหญิงเพิ่มมากขึ้น

1.4 โลกทัศน์ของคนทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือเดิมคนจะทำงานเพียงอาชีพเดียวเรียนด้านใดมาก็จะประกอบอาชีพตามที่ได้ร่ำเรียนมา แต่ด้วยเทคโนโลยีที่มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วมาก งานต่อไปของคนจะอาศัย Soft Skill ที่คนทำงานพัฒนาตนเองขึ้นมาทั้ง Upskill และ Reskill ในทำนองเดียวกัน Mindset ของคนทำงานจะเปลี่ยนไปจากอดีตที่จะทำงานอาชีพเดียวแต่เปลี่ยนองค์กรไปเรื่อย ๆ แต่ในอนาคตจะเป็นการย้ายตนเองไปสู่งานอื่นซึ่งไม่ตรงสายวิชาชีพที่ได้เรียนมาในสถาบันการศึกษา หรือวงการอื่น ๆ ตามทักษะใหม่ที่ตนเองมี

2. การพัฒนาคน (Workforce Development) โลกภายใต้สภาพสังคมใหม่ (Next Normal) จะเป็นโลกที่ทุกสิ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์ความรู้เดิม ๆ ที่ใช้ประกอบอาชีพนั้นจะถูกทดแทนด้วยชุดความรู้ใหม่ (Knowledge Disruption) ดังนั้นจึงต้องมีการเสริมสมรรถนะให้กับบุคลากรในทุกส่วนงานเพื่อให้พนักงานมีความรู้ ความสามารถ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยองค์กรต้องเร่งทบทวน/กำหนดสมรรถนะตามบทบาทหน้าที่ พร้อมทั้งแสวงหาแนวทาง วิธีการที่จะวัดศักยภาพบุคลากรเพื่อให้องค์กรสามารถทราบศักยภาพที่แท้จริงของกำลังคนในปัจจุบัน ในขณะเดียวกันต้องมีการสื่อสารและส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ อาทิ Learning Handbook/IDP เป็นการสนับสนุนให้บุคลากรมองเห็นช่องทางที่จะเรียนรู้เพื่อเสริมศักยภาพของตนเอง โดยใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้/ E- learning/ YouTube/ Podcast เข้ามาช่วย โดยมีการเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันตามเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งมีกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ผ่านโครงการ

Hackathon หรือการเรียนรู้ของทีมผ่าน OKR โดยองค์กรสามารถจัดให้มีการเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ผ่านคอร์สอบรมออนไลน์จากการที่เทคโนโลยีสามารถนำมาใช้รองรับการทำงาน การประชุมสัมมนาและจัดอบรมที่มีมากขึ้น (ประคัลภ์ ปิณฑพลังกูร, 2563)

สำหรับคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตของงานและการเรียนรู้ว่า ทักษะหรือความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ ณ ขณะนี้ จะช่วยให้สามารถทำงานได้ในระยะเวลาเพียง 9 ปีเท่านั้น หลังจากนั้นจะต้องมีการพัฒนาทักษะชุดใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็น Upskill Reskill หรือ New Skill เพื่อให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และสนับสนุนกลยุทธ์ขององค์กรโดยมีแนวทางเพื่อการบรรลุเป้าหมายคือ เน้นสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้พนักงาน มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Active Learner) โดยตระหนักรู้ว่าตนเองยังต้องการความรู้อะไร และสามารถค้นหาความรู้นั้นได้เอง รวมถึงมีการนำ Learning Technology อาทิ เทคโนโลยี AR และ VR มาใช้ นำ Gamification มาปรับใช้เพื่อให้ได้สัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ ๆ พร้อมกับความสุข นอกจากนี้ควรมีระบบจัดการการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Learning Management System) เพื่อการประเมินประสิทธิภาพการเรียนรู้รายบุคคล ทั้งนี้คนทำงานภายใต้สภาพสังคมใหม่จะมีลักษณะที่เรียกว่า “มีความสามารถรอบด้าน หรือ Multipotentialities” ซึ่งเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่มีความสนใจและความสามารถที่หลากหลายแต่ไม่ได้เชี่ยวชาญ เพื่อนำความรู้ ความสามารถที่หลากหลายนั้นมาปรับแก้ในสิ่งเดิมเพื่อสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่รองรับกับความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นในภายภาคหน้า (ประคัลภ์ ปิณฑพลังกูร, 2563) โดยบุคคลจะต้องมีทักษะหลัก (Core Skills ซึ่งได้แก่ Hard Skills และ Soft Skills) สำคัญๆ จึงจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ดังนี้

Hard Skills หรือ Technical Skills บุคคลที่เรียนรู้ในศาสตร์วิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อการประกอบสัมมาอาชีพ (Learnability) โดยบุคคลควรต้องมีความรู้ความชำนาญในการบริหารงานองค์กร สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่จำนวนมากเพื่อสร้างทางเลือกให้ตนเองและสำหรับใช้ในการตัดสินใจ (Big Data Literacy) เพราะ ข้อมูล คือ อำนาจใหม่ที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับธุรกิจ นอกจากนี้ยังต้องมีทักษะในเรื่องดิจิทัลและใช้เทคโนโลยีเป็น (Digital Literacy) โดยองค์การสนับสนุนการทำงานด้วยซอฟต์แวร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้

การทำงานนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การทำงานแบบ Work From Home ที่กลายเป็นรูปแบบการทำงานในยุค Next Normal และคงอยู่ต่อไปในระบบการทำงานทั่วโลก

Soft Skills หรือ Power Skills บุคคลควรมีความรู้ทางภาษาซึ่งเป็นประตูสู่การค้นหาคำความรู้ใหม่ การมีความสามารถทางด้านภาษาก็เพื่อใช้ในการสื่อสารที่เป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ เมื่อพูดแล้วสามารถทำให้ผู้รับสารเข้าใจสิ่งที่ต้องการจะสื่อสาร นอกจากนี้รูปแบบการคิดอย่างหลากหลายเป็นทักษะที่สำคัญ (Thinking Ability) ได้แก่ การคิดอย่างเป็นระบบ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การเข้าใจความรู้สึกคนอื่นมากขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีทักษะในด้านความคิดที่ยืดหยุ่นได้ (Cognitive Flexibility) การเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (Lifelong Learning) การมี Mindset ที่มีความเชื่อมั่นในคุณค่าและความสามารถของตนเองจนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ การยอมรับการให้เกียรติในการทำงาน และในท้ายที่สุดแล้วมนุษย์แต่ละคนจำเป็นต้องปรับตัวให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (People Management) เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการร่วมกันสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่ดีกว่าเดิม

นอกจากนี้ Brightside People (2564) กล่าวว่า องค์กรต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถของผู้นำในทุกระดับขององค์กรเพื่อสร้างความพร้อมที่จะทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยองค์กรจะต้องรู้ว่าผู้นำที่มีความพร้อมในการเปลี่ยนผ่านครั้งใหญ่ขององค์กรมีจำนวนมายน้อยเพียงใด หากองค์กรต้องการภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง องค์กรต้องสร้างผู้นำที่สามารถพัฒนาความสามารถคน สร้างศักยภาพคนทำงานและทีมงานให้ได้

3. การรักษาคน (Workforce Retention) ในระยะเวลาอันใกล้การบริหารจัดการองค์กรต่าง ๆ จะทำได้ยาก และจะเกิดภาวะการแข่งขันกันทางธุรกิจ การแข่งขันกับเทคโนโลยีเกิดใหม่ (Disruptive Technology) รวมทั้งการมีโรคระบาดในแบบที่ไม่คาดคิดมาก่อนจะเข้ามาขัดขวางการทำงาน การมีคนที่มีความรู้ความสามารถในองค์กรจะทำให้องค์กรอยู่รอดปลอดภัย บุคคลคนเหล่านี้จะมีความสามารถในการสร้างสรรคงานที่ยิ่งใหญ่ สิ่งที่มา คือ ปรากฏการณ์

รวมกลุ่ม (The Herd Effect)” ซึ่งเป็นแนวคิดที่คนมีความรู้ความสามารถในองค์กรจะดึงดูดคนเก่งจากหน่วยงานอื่นเข้ามาร่วมงาน และด้วยสภาพสังคมรูปแบบใหม่การอ้างคนที่มีความรู้ความสามารถจะก้าวข้ามเรื่องของผลประโยชน์ตอบแทน โดย Juan (2021) ได้กล่าวว่า การจะมุ่งไปที่การปรับปรุงปัจจัยอื่น ๆ ในการอ้างคนเก่งในรูปแบบใหม่ๆ มีมุมมองดังนี้

3.1 การปรับภาพพจน์ขององค์กร (Corporate Image Transformation) ให้ดึงดูดและจูงใจคนเก่ง ซึ่งองค์กรที่มีคุณลักษณะดังนี้จะเป็นที่สนใจของคนเก่ง ได้แก่ 1) มีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยเป้าหมายนั้นเป็นเป้าหมายที่กระจายความมั่งคั่งไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างทัดเทียม 2) มีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ไม่ใช่เป็นแบบ Work Hard (เป็นการทำงานหนักที่เน้นปริมาณ โดยไม่เน้นคุณภาพของผลลัพธ์) แต่เป็นไปในลักษณะ Work Smart (เป็นการทำงานด้วยความชาญฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์ ทันโลกทันเหตุการณ์ และมีการ Update ความคิดและวิเคราะห์งานอยู่เสมอ รวมไปถึงการเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม ให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน) มีการปรับลักษณะงานให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพื่อเพิ่มการตอบสนองรายบุคคล 3) มีผู้นำที่น่าศรัทธา มีความโปร่งใส และมีทักษะการทำงานในการเชื่อมต่อคนในทีมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดขององค์กร เพื่อยกระดับสมรรถนะการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรืออาจเรียกได้ว่ามีพฤติกรรมการทำงานในลักษณะ Agile Leader 4) ผู้ร่วมงานให้การสนับสนุน ร่วมแรงร่วมใจเพื่อการทำงาน 5) องค์กรทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งที่มีความหมายในการทำงาน

3.2 การสร้างความพร้อมของพนักงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงขององค์กร ด้วยการสร้าง Mindset เพื่อให้เกิดการยอมรับอย่างเข้าใจเกี่ยวกับ “การเปลี่ยนแปลง” มีการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงและได้รับความร่วมมือจากผู้มีอิทธิพลหลัก (Key Influences) ขององค์กร รวมถึงการสื่อสารให้สมาชิกในองค์กรทราบถึงเหตุผลความจำเป็นที่องค์กรต้องปรับเปลี่ยนซึ่งถือเป็นปัจจัยที่ทำให้องค์กรจะสามารถบริหารงานต่อไปได้อย่างราบรื่น ส่วนเทคนิคในการบริหารการปรับเปลี่ยน เช่น การปรับขอบเขตงานที่ต้องรับผิดชอบ คุณลักษณะของพนักงานในตำแหน่งนั้น ๆ ให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยน การปรับวิธีการประเมินผล การ

สร้างหน่วยงานต้นแบบ การประชุมแบ่งปันความรู้ (Brown Bag Meeting) การให้รางวัลและการยกย่อง รวมทั้งการใช้เครือข่ายจากผู้ที่มีอิทธิพลและการสร้างทีมงาน

3.3 การปรับโครงสร้างองค์กรให้เกิดความคล่องตัว โดยเน้นวัฒนธรรมองค์การการทำงานแบบ agile ซึ่งเป็นแนวคิดในการสร้างความคล่องตัวในการทำงาน ลดการทำงานที่เป็นขั้นตอน และลดงานด้านเอกสารลง อีกทั้งยังเน้นการสื่อสารระหว่างกันและการทำงานร่วมกันภายในองค์กรมากขึ้นเพื่อการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายท่ามกลางการแข่งขันทางธุรกิจที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ต้องทำความเข้าใจกลยุทธ์ใหม่ขององค์กรและกำหนดกลุ่มงานที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จขององค์กรซึ่งจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าความสามารถใดที่จำเป็นในการบรรลุเป้าหมายและขับเคลื่อนกลยุทธ์ขององค์กร จากนั้นประเมินความพร้อมของพนักงานในปัจจุบันเพื่อให้ทราบว่าความสามารถด้านใดที่เป็นช่องว่าง แล้วทำการออกแบบโครงสร้างองค์กรเพื่อปิดช่องว่างนั้นซึ่งสามารถทำได้โดยการฝึกอบรมหรือการทำงานข้ามสายงาน นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการกำหนดกระบวนการและวัฒนธรรมในการทำงานซึ่งต้องระบุไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัฒนธรรมการทำงานที่จะช่วยให้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นมาใหม่สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้

3.4 การให้ผลตอบแทนและการรับรู้คุณค่า องค์กรต้องออกแบบค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร รวมทั้งมีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สามารถวัดผลการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้อาจนำเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและวัดผลการปฏิบัติงานเข้ามากำหนดค่าตอบแทนพร้อมกับการสร้างเสริมทักษะทางด้านดิจิทัลให้กับพนักงาน ทั้งนี้หากฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ไม่สามารถระบุค่าตอบแทนที่อธิบายการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงของพนักงานในช่วงภาวะวิกฤตโรคระบาดได้องค์กรอาจประสบปัญหาความเชื่อมั่นและเป็นการลดทอนขวัญกำลังใจในการทำงานของพนักงานได้ นอกจากนี้องค์กรยังต้องยอมรับและเล็งเห็นคุณค่าในความแตกต่างและหลากหลายของบุคคล โดยความแตกต่างและหลากหลายไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา ชาติพันธุ์ ประสบการณ์การทำงาน ความคิดเห็น นิสัย ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวจะนำมาซึ่งความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาไปสู่

การสร้างสรรคณ์วัตกรรม อย่างไรก็ตามเนื่องจากคนรุ่นใหม่มีความต้องการอิสรภาพ เสรีภาพ การยอมรับเหตุผล การไม่เลือกปฏิบัติ และการให้โอกาสในการทำงาน ดังนั้นองค์กรจึงต้องมั่นใจว่า การรับข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น หรือการร้องขอความต้องการใด ๆ ของบุคลากรนั้นสามารถส่งผ่านมาถึงองค์กรได้อย่างครบถ้วน ทุกเสียงสะท้อนมีความหมายนั้นหมายถึงการดูแลเพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียคนมีความรู้ความสามารถออกไป

3.5 การพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการธำรงรักษาคนเก่ง สำหรับคนรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังสำคัญในการทำงานให้กับองค์กรโดยสามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้นั้น ต้องการองค์กรที่มีระบบการดูแลพนักงาน ดังต่อไปนี้คือ การประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วในการทำงาน การได้รับโอกาสในการสร้างงานของตนเองที่มีผลกระทบต่อองค์กร การเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ มีเส้นทางอาชีพชัดเจน มีอิสระในงานที่รับผิดชอบ รวมทั้งการมีโอกาสในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ตามความต้องการ

4. การดูแลพนักงานให้ทำงานเต็มศักยภาพ (Workforce Utilization) สำหรับการทำงานอย่างมีความสุขนั้นพนักงานจะสามารถเพิ่มผลิตภาพในการทำงานได้ ดังนั้นองค์กรจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดจากเดิมที่องค์กรได้สร้างกฎ ระเบียบ มาตรการต่าง ๆ มาควบคุมคนให้ทำงาน (ทำให้คนไม่มีความสุขในการทำงาน) มาเป็นการส่งเสริมให้คนทำงานอย่างเต็มศักยภาพด้วยการดูแล อำนวยความสะดวกให้คนทำงานอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นการสร้างความสมดุลในการทำงานและสุขภาพองค์รวมในเชิงป้องกัน ซึ่งเรียกรวม ๆ ว่า “อยู่ดี มีสุข (Employee Wellbeing)” อย่างไรก็ตาม Kulik (2021) กล่าวว่าภายใต้สภาพสังคมใหม่ของการทำงานและโลกยุคดิจิทัล การปรับเปลี่ยนแนวคิด รูปแบบของการทำงานเพื่อให้พนักงานอยู่ดี มีสุข สามารถทำงานได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่ซึ่งจะเป็นไปในทิศทาง ดังต่อไปนี้

4.1 ความสมบูรณ์ทางกาย (Body Wellbeing) เป็นการปรับแนวคิดจากสมดุลชีวิตการทำงานมาสู่เรื่องงานและชีวิตส่วนตัวที่ลงตัวผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสม (Work Life Harmony : WLH) โดยพนักงานต้องหาความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว นับเป็นวงจรที่มีความสัมพันธ์เกื้อหนุนต่อกัน ลักษณะของ WLH นั้นคนทำงานสามารถจัดตารางชีวิตให้มีเวลา

ทำงานได้อย่างเต็มที่ เต็มเปี่ยมไปด้วยพลังงาน ทำงานด้วยความรู้สึกสนุกสนาน มีความสุข นอนหลับพักผ่อนได้อย่างเพียงพอ ได้ออกกำลังกาย รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ มีเวลาดูแลครอบครัว และสามารถพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูงได้ ซึ่งแต่ละส่วนนั้นไม่จำเป็นต้องเท่ากันในแต่ละช่วงของชีวิตการทำงาน นับเป็นความท้าทายอย่างสูงสำหรับคนทำงาน ทั้งนี้หากพนักงานคนใดสามารถทำได้จะทำให้การทำงานราบรื่น มีวงจรของชีวิตที่สมดุล และที่สำคัญสามารถประสบผลสำเร็จในการทำงาน ในชีวิตส่วนตัวได้

4.2 การมีสุขภาพจิตที่ดี (Mind Wellbeing) จากหลักการพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความสุขที่ว่า ความสุขที่ยั่งยืนนั้นไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกที่หลายคนมุ่งให้ความสำคัญ แต่สิ่งที่คุณเองมีความประสงค์ สิ่งที่คุณเองปรารถนาทำ หรือตนเองอยากจะเป็นต่าง ๆ ในอนาคต โดยเมื่อบุคคลสมหวังก็จะมีความสุข แต่จะเป็นความสุขที่เกิดขึ้นในระยะสั้นๆ หลังจากนั้นบุคคลก็จะตั้งความหวังในสิ่งใหม่ๆ อีกทำให้เกิดความไม่พอดมีสุข ดังนั้นความพอดที่ยั่งยืนจึงเป็นผลจากกระบวนการภายใน อันได้แก่ สภาพจิตใจที่มุ่งแสวงหาความสุข โดยจะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีและสิ่งที่เป็นในปัจจุบันมากกว่าสิ่งที่ต้องการเป็นในอนาคต และมีทัศนคติ พฤติกรรม การดำรงชีวิตที่มองโลกในแง่บวกที่สร้างความผูกพันระหว่างกันอย่างจริงใจบนฐานความเข้าใจและการเห็นอกเห็นใจ

4.3 การมีสุขภาพะด้านปัญญาและการรู้คิด (Intellectual Wellbeing) เนื่องจากสภาพสังคมใหม่ของการทำงาน ทุกสิ่งทุกอย่างจะถูกทดแทนได้โดยง่าย (Disrupt) ด้วยความรวดเร็วและจะไม่กลับไปเหมือนเดิม ดังนั้นการทำงานจึงต้องใช้ความรู้ความชำนาญในการแก้ปัญหามากขึ้น การปรับตัวที่ล่าช้าอาจทำให้เกิดปัญหาการทำงานได้ ดังนั้นองค์กรจึงจำเป็นต้องส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับบุคลากรเพื่อให้สามารถทำงานควบคู่กับความรู้เทคโนโลยีใหม่ของโลกที่เปลี่ยนไป โดยการทำงานในอนาคตนั้นองค์กรต้องปรับวิธีคิดให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ของโลก เนื่องจากอินเทอร์เน็ตทำให้ไม่มีขอบเขตของความเป็นประเทศอีกต่อไป (ชุดิมา สิบารุงสาสน์, 2564) สำหรับการทำงานในยุคใหม่พนักงานจะต้องใช้สติปัญญาทำงานด้วย 3 องค์ประกอบหลักๆ ผสมผสานกัน ได้แก่ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน

เช่น ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) การดูแลเกี่ยวกับการออกกำลังกายและโภชนาการ (Exercise and Nutrition Literacies) เป็นต้น ประเด็นถัดมาคือ ทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหา มุมมองที่มีตรรกะเป็นเหตุเป็นผลในการบริหารข้อมูลสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบความคิด (Design Thinking) การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้คน เป็นต้น และประการสุดท้ายทักษะการบริหารตนเองให้รอบรู้ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

ตามข้อมูลที่ได้นำเสนอประเด็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายใต้สภาพสังคมใหม่ ข้างต้นมีหลักคิดที่น่าสนใจหลากหลายมุมมอง ผู้เขียนจึงขอสรุปเนื้อหาภาพรวมซึ่งภาพรวมโดยสรุปของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายใต้สภาพสังคมใหม่นั้น การจ้างงานและระบบการทำงานจะต้องมีการปรับโครงสร้างการทำงานใหม่มีการผสมผสานกันระหว่างการทำงานที่สำนักงานและนอกสำนักงาน (Hybrid Workplace) มีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในทุกระดับขององค์กรเพื่อให้ทุกคนมีความรู้ ความสามารถ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้องค์กรต้องรู้จักการรักษาคนที่มีความรู้ความสามารถ เอาใจใส่บุคลากร มีแผนการปรับปรุงเพื่อการรักษาคนเก่งให้อยู่กับองค์กร ตลอดจนดูแล อำนวยความสะดวกให้คนทำงานอย่างมีความสุข สร้างความสมดุลในการทำงานแบบองค์รวม

จากมุมมองที่กล่าวไว้ในทางวิชาการ ผู้เขียนจึงได้ทำการสังเคราะห์เนื้อหาได้ประเด็น **แนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายใต้สภาพสังคมใหม่** โดยนำเสนอให้ฝ่ายงานด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อให้งานทางด้านทรัพยากรมนุษย์มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวมากขึ้น ฝ่ายงานด้านทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องทำการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน การให้บริการต่าง ๆ ภายในองค์กรไปสู่การบริการผ่านระบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น โดยอาจต้องมีแพลตฟอร์มบริการงานด้านดิจิทัล (Digital Service Platform) ด้วยเหตุที่ต้องการมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยและสุขอนามัยเป็นเรื่องสำคัญอันดับต้น ๆ ซึ่งงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคนี้ต้องทำการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้การทำงานดังกล่าวของบุคลากรลดการสัมผัสหรือหลีกเลี่ยงอุปกรณ์การทำงานต่าง ๆ ในองค์กร และทำให้การปฏิบัติงานภายในองค์กรเกิดประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้ฝ่ายงานด้านทรัพยากรมนุษย์ต้องมีการออกแบบพื้นที่

ทางธุรกิจให้สามารถให้บริการกับบุคลากรทุกคนในแบบไร้การสัมผัส รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีในลักษณะการทำงานการสั่งงานด้วยระบบเสียง (Voice recognition) หรือการจัดให้มีการจำลองโลกเสมือนจริง (Augmented reality) ซึ่งจะเข้ามาช่วยในระบบการทำงานใหม่ในองค์กร

นอกจากนี้การที่ฝ่ายงานด้านทรัพยากรมนุษย์จะสามารถก้าวข้ามผ่านไปสู่อี “Next Normal” ได้เป็นอย่างดี องค์กรมีความจำเป็นที่จะต้องนำนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้กับบุคลากรทุกคน ในทุกระดับ พนักงานต้องมันเรียนรู้ที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้โดยประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการดำเนินงานทางธุรกิจ (Digital Transformation) เพิ่มทักษะในงานด้านใหม่ ๆ ด้วยการ Upskill & Reskill ตนเอง (เสกสรรค์ พันธัญญะ, 2565) สิ่งที่น่าสนใจและองค์กรควรให้ความสำคัญ คือ การสนับสนุนระบบการทำงานให้เกิดมีระบบนิเวศที่ดีที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนสภาพการทำงานในองค์กร การดำเนินงานดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการปรับสภาพของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อให้สามารถเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลได้ องค์กรจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรเพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างเท่าเทียม รวมทั้งการที่บุคลากรมีทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในขั้นพื้นฐาน (Digital Literacy) เพื่อให้บุคลากรสามารถทำการพัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Platform) ได้เพื่อการพัฒนาธุรกิจและการให้บริการต่อไป

การปรับตัวของ HR สู่ความท้าทายการเปลี่ยนแปลงโลกการทำงานใหม่

ทีมทรัพยากรมนุษย์เปรียบเสมือนกระดูกสันหลังและจิตใจขององค์กร และในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ฝ่ายงานทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการณ์โดยจะต้องมีความยืดหยุ่นและคล่องตัวมากกว่าเดิม ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันบริษัทชั้นนำหลาย ๆ แห่งทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ทำการลดขนาดทีมทรัพยากรมนุษย์ของตนเองและหันมาใช้ระบบสารสนเทศด้านทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Information System: HRIS) ในการทำงานแทน ในขณะที่บางงานต้องอาศัยบุคลากรจากภายนอก (Outsource) เข้ามาร่วมงานด้วย ซึ่งแนวโน้มนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่องค์กรต่าง ๆ จะต้องมีการปรับโครงสร้างการทำงานของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานใหม่ (บวรนนท์ ทองกลยา, 2564) ซึ่งในปัจจุบันมีเทคโนโลยีหลากหลายประเภทที่

สามารถนำมาช่วยในการบริหารต้นทุนการดำเนิน รวมทั้งการนำหุ่นยนต์อัตโนมัติเข้ามาช่วยในการทำงานซ้ำ ๆ การนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) เข้ามาช่วยในเรื่องของการฝึกอบรมและเตรียมความพร้อมให้กับพนักงานใหม่ รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงมาใช้สรรหาคนเก่ง (Talent) และระบุความเสี่ยงด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ฝ่ายงานทรัพยากรมนุษย์จะเป็นผู้กำหนดว่าลักษณะงานใดจะถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยี และงานประเภทใดที่จำเป็นต้องสรรหาบุคลากรใหม่มาช่วยงาน ทั้งนี้การยกระดับทักษะ หรือการนำทักษะเดิมที่มีอยู่มาปรับปรุงใหม่ ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น

นอกจากนี้ งานด้านทรัพยากรมนุษย์ยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ที่สำคัญซึ่งผลักดันให้งาน HR มีความเข้มข้นมากขึ้น ซึ่ง HR และองค์กรจะต้องเตรียมพร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานใหม่ โดยในปี 2021 ที่ผ่านมามองทางด้านทรัพยากรมนุษย์มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างมากทั้งในเรื่องการสรรหาพนักงาน นโยบายการทำงาน การปรับเปลี่ยนสวัสดิการรวมทั้งการดูแลจัดการงานด้านต่าง ๆ ที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับการทำงานแบบผสมผสาน (Hybrid Working) มากขึ้น สำหรับในปี 2022 มีแนวโน้มที่สำคัญที่ผลักดันให้งาน HR นั้นเข้มข้นและเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ขององค์กรมากขึ้น รายละเอียดดังนี้ (WellExp, 2564; HR Note, 2565)

1. งาน HR เป็นกระบวนการทำงานที่ต้องต่อเนื่อง โดย HR จะเปรียบเสมือนผลิตภัณฑ์ที่สำคัญขององค์กร กล่าวคือ HR แบบดั้งเดิมนั้นคล้ายการทำโครงการใดโครงการหนึ่งซึ่งจะมีรอบการทำงานที่ชัดเจน มีการวางแผนงานไว้อย่างชัดเจน มีระยะเวลาแน่นอน โดยมุ่งเป้าที่การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพแล้วจบไปแต่แนวโน้มการทำงาน HR จะเป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่องคล้ายการสร้างผลิตภัณฑ์ใดผลิตภัณฑ์หนึ่งซึ่งจะไม่มีวันสิ้นสุด เพราะต้องเพิ่มคุณค่าและพัฒนาสินค้านั้น ๆ อยู่ตลอดเวลา โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมคุณค่าในการจัดการงานด้านทรัพยากรมนุษย์เพื่อการสร้างผลกระทบให้เกิดกับบุคคลและองค์กรเพิ่มมากขึ้น และจากการเปลี่ยนแปลงทางความคิดนี้ ทำให้คุณภาพการให้บริการของ HR เพิ่มขึ้นอีกทั้งยังช่วยให้ HR สามารถปรับปรุง ผลการดำเนินงานของธุรกิจได้ดียิ่งขึ้น โดย HR ต้องทำความเข้าใจพนักงานในองค์กร เข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ มีการนำข้อมูลที่หลากหลายมาประกอบการพิจารณาสร้างเครื่องมือที่ทำให้พนักงานมีส่วนร่วมและรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และรู้สึกถึงความ

มีคุณค่าในการทำงานให้กับองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรได้รับการพัฒนาทั้งด้านศักยภาพและและความรักดีต่อองค์กร โดยสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน

2. การขับเคลื่อนด้วยการออกแบบการทำงานที่เหมาะสม เนื่องจากการทำงานส่วนใหญ่ภายใต้สภาพสังคมใหม่ (Next Normal) จะไม่เกิดขึ้นในออฟฟิศแบบ 100% เพราะองค์กรต่างก้าวเข้าสู่การทำงานแบบ Hybrid Working ดังนั้น HR จึงต้องปรับรูปแบบการทำงานโดยสิ่งที่ HR ต้องมุ่งเน้น ได้แก่

2.1 การออกแบบสถานที่ทำงาน ทั้งทางกายภาพและดิจิทัลที่เอื้อให้ทีมสามารถทำงานร่วมกันและเชื่อมต่อกันได้ไม่ว่าพนักงานจะทำงานอยู่ที่ใดก็ตาม

2.2 การออกแบบจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรที่มีความหลากหลาย โดยนับจากนี้ไปในองค์กรอาจมีได้มีเฉพาะพนักงานประจำเพียงอย่างเดียว เนื่องจากแนวโน้มการจ้างงานอิสระที่เรียกว่า Gig Worker รวมไปถึงการจ้างงานแบบ Outsource จะมีมากขึ้น ดังนั้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้แต่ละทีมสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นจึงนับเป็นสิ่งสำคัญ

2.3 การจัดทำโครงการพัฒนาทักษะบุคลากรด้วยการหมุนเวียนบทบาทหน้าที่ภายในองค์กร เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพในบุคคลให้เพิ่มมากขึ้น

2.4 การสรรหาเทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์มที่เชื่อมต่อการสื่อสารและการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานแต่ละทีมได้ ง่าย สะดวก รวดเร็วและติดต่อกันได้ทุกที่ทุกเวลา

3. ตลาดแรงงานรวมทั้งการสรรหาผู้มีความสามารถจะเปลี่ยนไป เนื่องจากการระบาดของ COVID-19 ทำให้เศรษฐกิจชะลอตัว จึงเป็นเหตุให้ HR และองค์กรไม่สามารถจ้างงานหรือสรรหาบุคลากรเก่ง ๆ จากภายนอกเข้ามาร่วมงานกับองค์กรได้ ดังนั้นองค์กรส่วนใหญ่จึงต้องหาคนเก่งจากภายในองค์กรมากขึ้นด้วยการโยกย้ายพนักงานเดิมในตำแหน่งใหม่ การทำงานข้ามแผนก การมอบหมายงานบางครั้งบางคราว หรือการมองหาคนภายในองค์กร (Internal Recruitment) รวมทั้งการเพิ่มทักษะความสามารถของบุคลากรที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ก้าวผ่านวิกฤตไปได้ สำหรับแนวโน้มในอนาคตจะเป็นการสรรหาบุคลากรจากตลาดแรงงานตามโครงการเฉพาะ

กิจ การจ้างงานแบบระยะสั้นจะมีมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจแนวทางใหม่ที่จ้างงานแบบครั้ง (Gig Economy) ซึ่งสมัยก่อนองค์กรไม่ค่อยใช้วิธีการสรรหาบุคลากรแบบนี้ แต่ปัจจุบันมีมุมมองในแนวทางนี้มากขึ้นในการจ้างงาน

4. การเสริมสร้างและพัฒนาทักษะแบบผสมผสาน กล่าวคือ เมื่อองค์กรกลับมาสรรหาคนเก่งจากภายในองค์กร การพัฒนาเสริมสร้างทักษะใหม่ ๆ ให้กับพนักงานเดิมที่มีอยู่จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการ Reskill & Upskill ทางด้านดิจิทัลให้กับพนักงาน เนื่องจากโลกของการทำงานได้พัฒนาเข้าสู่ยุคดิจิทัลมากขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills ยังนับว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกัน ดังนั้น HR จึงมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคนให้สามารถเรียนรู้ในทักษะใหม่ ๆ เพื่อก้าวสู่โลกการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง

5. มุ่งเน้นประสบการณ์ที่ดีในการทำงานมากขึ้น โดยที่ผ่านมาองค์กรมีการเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้พนักงานซึ่งนับเป็นการใส่ใจบุคลากรในระยะยาว โดยเริ่มต้นตั้งแต่การรับสมัคร การให้ผลตอบแทน ผลประโยชน์ และการส่งเสริมสมรรถนะการทำงาน ซึ่งแนวโน้มใหม่ที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพียงแค่การสนับสนุนทรัพยากรในองค์กรเพื่อดึงดูดบุคลากรให้ร่วมงานนาน ๆ เท่านั้น แต่เป็นการสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่รู้สึกรับรู้ได้ถึงเส้นทางอาชีพที่ชัดเจน เนื่องจากพนักงานรุ่นใหม่ไม่นิยมที่จะอุทิศการทำงานเพื่อองค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นกาลเฉพาะ ชอบที่จะเป็นนายของตน เลือกที่จะเป็นฟรีแลนซ์แบบสามารถรับงานได้พร้อม ๆ กันหลายองค์กรทำให้ HR และองค์กร ต้องเพิ่มประสบการณ์ในการทำงานของพนักงานให้มากขึ้น สร้างโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในเส้นทางอาชีพให้กับพนักงาน ทำให้พนักงานรู้สึกถึงคุณค่าในการทำงาน ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถและการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับองค์กร นอกจากนี้สำหรับองค์กรที่สนับสนุนในเส้นทางอาชีพของพนักงาน จะทำให้พนักงานมีส่วนร่วมในการเพิ่มศักยภาพของตนเองจากประสบการณ์ ทำให้มีทักษะในการทำงานมากขึ้น ส่งผลให้องค์กรสามารถแข่งขันในภาพรวมได้มากขึ้น

6. HR ต้องมีความเป็นเจ้าของธุรกิจ โดย HR มีบทบาทสำคัญสำหรับโลกธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากองค์กรในยุคสมัยนี้จะเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากร

มนุษย์และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ HR เข้ามามีบทบาทหรือเป็นเจ้าของโครงการในการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจ (HR Business Partner หรือ HRBP) เพราะเป็นฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการบริหารคนและบริหารธุรกิจควบคู่กันไป โดยทำงานออกแบบและผลักดันกระบวนการบริหารคนในองค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางธุรกิจ ทั้งนี้สิ่งที่ HR ต้องปฏิบัติคือ จะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความร่วมมือกับแผนกต่าง ๆ ทั่วทั้งองค์กรอย่างใกล้ชิดมากขึ้น โดย HR ต้องเชื่อมโยงความต้องการทางธุรกิจกับความสามารถของพนักงานเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทักษะพนักงานภายใน การสร้างความมั่นใจในการทำงานร่วมกันยุค Hybrid การสานต่อวัตถุประสงค์องค์กรผ่านวัฒนธรรมและกิจกรรมต่าง ๆ หรือขับเคลื่อนการตัดสินใจด้วยข้อมูล (Data Driven) มากขึ้น

7. มีแผนเตรียมพร้อมรองรับกับทุกสถานการณ์ กล่าวคือ อนาคตของโลกการทำงาน นับจากนี้ HR และองค์กรต้องตระหนักในเรื่องความยืดหยุ่น คล่องตัวและความคลุมเครือของอนาคตที่ไม่แน่นอน ซึ่งความยืดหยุ่น คล่องตัวก็คือ การได้เรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนองค์กรเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ผ่านมา เช่น พนักงานต้องการการทำงานที่ยืดหยุ่นมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่หรือเวลาการทำงาน รวมไปถึงสวัสดิการที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับวิถีการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนความคลุมเครือของอนาคตที่ไม่แน่นอน นั้นหมายถึง การที่ HR จำเป็นต้องจับตามองความเคลื่อนไหวขององค์กรและโลกภายนอก และเตรียมพร้อมสำหรับปัญหาในอนาคตที่อาจเข้ามาโดยต้องมีแผนรับมือกับสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

8. การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่ HR และองค์กรต้องให้ความสำคัญ เพราะข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากเทคโนโลยี (ซึ่งได้มาด้วยจริยธรรมอันดีหรือถูกต้อง) นั้นมีประโยชน์ต่อองค์กรและบุคลากรเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีการสรรหาบุคลากร การทดสอบศักยภาพผ่านความจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) การใช้ AI เพื่อประเมินทักษะ การจัดการเวลาการทำงาน แพลตฟอร์มการสัมภาษณ์ แพลตฟอร์มจัดการสวัสดิการ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Learning Platform) โดยข้อมูล

ที่ได้จากแพลตฟอร์มต่าง ๆ สามารถนำมาวิเคราะห์ความต้องการของพนักงาน แนวน้อมอัตรา การลาออก สามารถนำมาวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาทักษะเพื่อส่งเสริมศักยภาพของพนักงานให้ เข้ากับกลยุทธ์ขององค์กรได้ ดังนั้น HR จึงต้องมีทักษะทางดิจิทัล รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับ เทคโนโลยีมากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีทางด้าน HR มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้ HR ต้อง พัฒนาความสามารถด้านดิจิทัลในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เกิดประโยชน์กับองค์กรมากที่สุด (Juan, 2021)

9. ต้องให้ความสำคัญกับ DEI & B กล่าวคือ HR และองค์กรต้องให้ความสำคัญกับ ความหลากหลาย (Diversity: D) ความเท่าเทียม (Equity : E) การมีส่วนร่วม (Inclusion : I) รวมทั้งการสร้างให้พนักงานนั้นมี "ความปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร" และต้องการ เป็นระยะยาว (Belonging : B) ดังนั้น DEI & B จึงหมายถึง การเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญขององค์กร ในระยะยาวอันจะนำไปสู่ความมั่นคงทางจิตใจของพนักงานสำหรับการทำงานให้กับองค์กรใน ระยะยาว

10. การวิเคราะห์บุคคลสำคัญน้อยกว่าการเท่าทันข้อมูล กล่าวคือในยุคนี้ HR ต้องมี ความสามารถในการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากข้อมูล (Data Literacy) ที่มาพร้อมกับ เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ เนื่องจากโลกของการทำงานจะถูกขับเคลื่อนด้วยข้อมูล หรือที่เราเรียกกันว่า Data Driven มากขึ้น และสืบเนื่องจากปัจจุบันมีเทคโนโลยีจำนวนมากที่เอื้อต่อการจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเวลางาน การลงเวลา แพลตฟอร์มการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละ แพลตฟอร์มเต็มไปด้วยข้อมูลการใช้งานของคนที่ใช้มาใช้อปพลิเคชันต่าง ๆ ซึ่ง HR ต้องมี ความเข้าใจข้อมูลเหล่านั้นและต้องมีความสามารถในการแปลผลการวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลเชิง ลึกไปสู่การดำเนินการ เพื่อการพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

11. ผลตอบแทนต้องโดนใจ โดย HR และองค์กรต้องพิจารณาสวัสดิการรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างความแตกต่างและดึงดูดความสนใจให้ต้องการร่วมงานกับองค์กรมากขึ้น โดยต้อง คำนึงถึงหลัก DEI & B ดังกล่าวข้างต้น เช่น สวัสดิการต้องไม่มีความเหลื่อมล้ำทางเชื้อชาติและ ชาติพันธุ์ในแผนบริการสุขภาพ การเลือกผู้ให้บริการด้านการรักษาพยาบาลที่เหมาะสมกับบุคคล

ที่หลากหลาย การเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมของสุขภาพ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่เท่าเทียมกัน รวมทั้งสวัสดิการต้องมีความยืดหยุ่น สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายได้ นอกจากการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมดังกล่าวแล้ว อีกประเด็นที่สำคัญคือการจัดสรรรางวัลหรือค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับทักษะหรือความสามารถของพนักงาน เพื่อให้พนักงานรู้สึกมีคุณค่าที่องค์กรได้เล็งเห็นถึงสิ่งที่พนักงานได้ทำ จึงได้รับรางวัลกลับมา โดยรางวัลนั้นถือเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานได้ดีที่สุด โดยเฉพาะหากรางวัลนั้นเป็นรางวัลที่ยืดหยุ่นหรือเป็นสิ่งที่พนักงานสามารถเลือกเองได้ก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

12. การแข่งขันทางด้านทักษะจะมากขึ้น ทักษะการทำงานถือเป็นตัวกำหนดว่าคุณคนนั้น จะได้ค่าตอบแทนมากน้อยเพียงใด การพัฒนาศักยภาพบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญมากขึ้น ส่วนหนึ่งเพื่อเพิ่มบุคลากรที่มีประสิทธิภาพให้กับองค์กร อีกส่วนหนึ่งเพื่อคงไว้ซึ่งบุคลากรที่ดีได้หากทักษะนั้นผูกติดอยู่กับค่าตอบแทน และสามารถสร้างคุณค่าในการทำงานให้กับพนักงานได้ โดยงานของ HR นั้น จะต้องกำหนดทักษะที่เกี่ยวข้องในสายงานต่าง ๆ รวมทั้งสรรหาวิธีการพัฒนาพนักงานเพื่อให้การจัดสรรบุคลากรเหมาะสมกับงานมากขึ้น และช่วยให้พนักงานพัฒนาเส้นทางอาชีพของตนเองได้

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอประเด็นการปรับตัวของ HR สู่การเปลี่ยนแปลงการทำงานใหม่ ช่างต้นได้พบหลักคิดที่มีความน่าสนใจมากมาย ผู้เขียนจึงขอสรุปเนื้อหาภาพรวมซึ่งภาพรวมโดยสรุปของการปรับตัวของ HR สู่การเปลี่ยนแปลงการทำงานใหม่เป็นการกำหนดแนวโน้มการทำงานของฝ่ายการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตที่ต้องเป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง คล้ายการสร้างผลิตภัณฑ์ใดผลิตภัณฑ์หนึ่งที่จะไม่มีวันสิ้นสุด องค์กรมีการสรรหาเทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์มที่เชื่อมต่อการสื่อสารและการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานแต่ละทีม รวมไปถึงการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการทำงานในแบบผสมผสาน ขยายหรือเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรโดยมอบโอกาสการเรียนรู้ใหม่ ๆ ในเส้นทางอาชีพให้กับพนักงาน รวมทั้งให้ความสำคัญกับความหลากหลาย (Diversity) ความเท่าเทียม (Equity) การมีส่วนร่วม (Inclusion) และการสร้างให้พนักงานมีความปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรในระยะยาว (Belonging)

และจากประเด็นที่ต้องมีการปรับตัวอย่างมากในการทำงานของนัก HR ผู้เขียนจึงได้ทำการสังเคราะห์เนื้อหาในมุมมองความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงโลกการทำงานใหม่โดยนำเสนอให้นักการจัดการทรัพยากรมนุษย์ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานนำองค์การไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ รวมไปถึงการพัฒนาองค์การเพื่อการปฏิบัติงานในยุคใหม่ กล่าวคือ ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นที่จะเป็นหุ้นส่วนทางกลยุทธ์ที่ซึ่งผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่จะนำองค์การไปสู่เป้าหมายตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน รวมไปถึงการที่ผู้บริหารองค์การต้องเป็นผู้ฟังที่ดี มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานอย่างรอบด้าน ฝ่ายการจัดการทรัพยากรมนุษย์แสดงบทบาทของการเป็นผู้ชนะใจบุคลากรขององค์การในทุกระดับ และให้ความสำคัญที่เน้นไปถึงความต้องการของบุคลากรเป็นหลักสำคัญ (วชิรวัชร งามละม่อม, 2565) นอกจากนี้งาน HR ต่อจากนี้ไปนับว่ามีความท้าทายอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการกับการทำงานในรูปแบบใหม่ การพัฒนาให้เท่าทันกับโลกที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลจำนวนมาก การตอบสนองความต้องการของพนักงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ สิ่งต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ HR ต้องตระหนักและเตรียมพร้อมเพื่อคงไว้ซึ่งบุคลากรและดึงดูดคนใหม่ ๆ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ทรัพยากรมนุษย์เองจำเป็นต้องเพิ่มทักษะของตนเองโดยเน้นไปที่ทักษะด้านกลยุทธ์ การวางแผนกำลังคน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกที่ดำเนินการควบคู่ไปกับทักษะในการดึงดูดและดูแลคนเก่ง ซึ่งนักทรัพยากรมนุษย์จะต้องทำหน้าที่เป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจ (Business Partner) ที่เกื้อหนุนให้เกิดการเปลี่ยนผ่านองค์กรไปสู่ดิจิทัล ควบคู่ไปกับการเป็นผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรซึ่งคนถือเป็นหัวใจหลักที่สำคัญ ในทำนองเดียวกันนักทรัพยากรมนุษย์ควรเป็นตัวแทนในการส่งเสริม และสื่อสารค่านิยมหลักขององค์กรให้กับพนักงานเพื่อนำไปสู่การสร้างและปรุงแต่งดีเอ็นเอใหม่ ๆ ขององค์กร

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโลกการทำงานใหม่ของ HR ทำให้ HR จำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ โดยงาน HR เป็นกระบวนการทำงานที่จะต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มองหากระบวนการทำงานใหม่ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

รวมทั้ง HR ต้องส่งเสริมและสนับสนุนทักษะใหม่ให้กับพนักงาน โดยเฉพาะทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อีกทั้งเพิ่มความรู้ความเข้าใจทางเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถเลือกใช้ HR Tech ที่เกิดประโยชน์กับองค์กรมากที่สุด ในทำนองเดียวกัน HR ต้องมีความเป็นเจ้าของธุรกิจเพื่อเปลี่ยนแปลงองค์กร ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือกับแผนกต่าง ๆ ทั้งทั้งองค์กรอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ HR ต้องมีแผนพร้อมทุกสถานการณ์ เนื่องจากโลกการทำงานในอนาคตนั้นไม่มีอะไรแน่นอน ดังนั้น HR และองค์กรจึงต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการทำงานรวมถึงการสร้างโอกาสใหม่ในอนาคต

บทสรุป

จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงยุคโควิด-19 และผลของ Disruptive World ซึ่งเปรียบเทียบตัวเร่งปฏิกิริยาให้ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคธุรกิจต้องสร้างภูมิคุ้มกัน และเร่งปรับตัว เตรียมความพร้อมรับมือกับความท้าทายเพื่อความอยู่รอด รวมทั้งสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันยุค Next Normal ที่กำลังเริ่มต้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและความผันผวนของสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดเป็นความท้าทายที่ฝ่ายการจัดการทรัพยากรมนุษย์ต้องปรับตัวมากมายหลายประการ ได้แก่

1. การปรับตัวภายใต้สภาพสังคมใหม่ของฝ่ายงานด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยที่แนวทางการปรับตัวในงานด้านการจ้างงานจะเห็นได้ว่า รูปแบบของการจ้างงานจะเปลี่ยนไปจากเดิม เนื่องจากรูปแบบการทำงานมีลักษณะเป็นการผสมผสานระหว่างการทำงานที่บ้าน และการทำงานในออฟฟิศ (Hybrid Workplace) การที่ต้องคำนึงถึงการจ้างงานหรือการทำงานร่วมกับผู้สูงอายุที่ต้องมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการทำงานมากขึ้น ปัญหาการจ้างงานในระยะยาวสำหรับกลุ่มแรงงานที่มีทักษะต่ำและกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือรวมทั้งเด็กจบใหม่ที่ต้องการการออกแบบกระบวนการจ้างงานรวมทั้งระบบค่าตอบแทน และสวัสดิการที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายที่สอดคล้องกับรูปแบบของการจ้างงานใหม่ สำหรับประเด็นการเรียนรู้ในยุคที่ทุกคนต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจกับเทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมทั้งต้องพัฒนาทักษะเดิมเพื่อรับมือกับโลกที่เปลี่ยนไป (Upskill) และสร้างทักษะใหม่ ๆ เพื่อรองรับกับการปรับเปลี่ยน (Reskill) โดยทุกคนจึงต้องพร้อมในการพัฒนาตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ในด้านการรักษาคนต้องต้องปรับแนวทางให้ธำรงรักษาบุคลากรที่ทั้งเก่งและดีให้อยู่กับองค์กรไปนาน ๆ องค์กรมีระบบ

การสื่อสารอย่างทั่วถึง อาจผ่อนปรนและยืดหยุ่นเพื่อความคล่องตัวในการทำงาน และให้ความสำคัญในเรื่องค่าตอบแทนกับคนเก่งอย่างเป็นธรรมบนพื้นฐานของผลงานที่ทำได้ รวมไปถึงให้อิสระในการทำงาน เนื่องจากคนเก่งมีวิธีการในการทำงานในแบบฉบับของตนเองโดยให้มองถึงผลลัพธ์ที่องค์กรจะได้รับเป็นหลัก ให้โอกาสในการคิด และสร้างสรรค์วิธีการทำงานของตนเอง ดูแลความสมบูรณ์ทางกาย สุขภาพจิต สุขภาวะด้านปัญญาให้อยู่ดี มีสุข เพื่อลดอัตราการลาออกของพนักงานซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยสร้างผลการดำเนินงานให้องค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ได้อย่างต่อเนื่อง

2. ความท้าทายการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานใหม่ ปัจจุบันความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงในโลกการทำงานใหม่เป็นประเด็นที่กระทบต่อการทำงานของบุคลากรฝ่ายงานทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ด้วยสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และเทคโนโลยีที่เข้ามาทำให้รูปแบบของการทำงานต่างไปจากเดิมได้ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพขององค์กรโดยรวม รูปแบบการทำงานจึงต้องมีความถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำ เนื่องจากการทำงานในอนาคตองค์กรจำเป็นต้องสรรหาเทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์มที่เอื้อต่อการทำงาน รวมไปถึงองค์การต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องของคุณภาพชีวิตในที่ทำงาน นัก HR ต้องออกแบบเส้นทางอาชีพในหลายมิติเพื่อสร้างโอกาสเติบโตได้หลายทิศทาง และความท้าทายใหม่ที่สำคัญขององค์กรในวันนี้ คือ การก้าวเข้าสู่วัฒนธรรมที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลที่ต้องมีการบูรณาการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจซึ่งฝ่ายงานทรัพยากรมนุษย์มีส่วนสำคัญในการร่วมสนับสนุนการดำเนินการ และหากสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดีจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ

จากประเด็นดังกล่าวทำให้นัก HR ในฐานะหุ้นส่วนของธุรกิจต้องคำนึงถึงว่าตนมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของธุรกิจก็เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ขององค์กร นัก HR ต้องเข้าใจการบริหารในภาพรวมไม่ใช่รู้เพียงเฉพาะเรื่อง HR เท่านั้น และต้องทำงานแบบเจาะลึกและใกล้ชิดกับฝ่ายงานต่าง ๆ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขององค์กร โดยมีแผนเตรียมความพร้อมรองรับกับทุกสถานการณ์ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับพนักงานในมิติของความหลากหลาย ความเท่าเทียม การมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้เป็นวัฒนธรรมหลักในการดำเนินงานขององค์กรต่อไป นอกจากนี้ HR ต้องรู้เท่าทันข้อมูลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างชาญฉลาด โดยทักษะที่จำเป็นสำหรับยุค Next Normal

คือ ทักษะที่ใช้ในการทำงาน (Hard Skill) รวมถึงด้านภาษาในการสื่อสาร และทักษะในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในโปรแกรมต่าง ๆ ทักษะเฉพาะทางในสายอาชีพ ทักษะทางอารมณ์และสังคม (Soft Skill)

เอกสารอ้างอิง

จารย์ ปิ่นทอง, ธนภรณ์ จิตตินันทน์, ประภัสสร แสงสุขสันต์ และณัฏฐา กุลนาถศิริ.

(2564). **สังคมสูงวัยกับความท้าทายของตลาดแรงงานไทย**. โครงการศึกษาด้าน

โครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่มีนัยต่อการดำเนินนโยบายสายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย, กรกฎาคม 2561. [ออนไลน์] สืบค้นจาก

ประเทศไทย, กรกฎาคม 2561. [ออนไลน์] สืบค้นจาก

<https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/AggePeriodCohort.pdf> สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565.

ชัยทวี เสนะวงศ์. (2564). **People Management: Next Normal**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก

<https://www.khonatwork.com/post/people-management-next-normal>.

สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2564

ชุติมา สืบบำรุงสาสน์. (2564). เทรนด์ HR ในยุค Next Normal “Survive Now, Sustain

Future”. **วารสาร HR Society Magazine**, เมษายน 2564. [ออนไลน์] สืบค้นจาก

<https://www.dharmniti.co.th/next-normal-hrpr21/> สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2564

ฐานเศรษฐกิจ. (2564). **เช็คลิสต์ 5 Next Normal “เปลี่ยน” เพื่อองค์กรก้าวหน้า**. [ออนไลน์]

สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/content/strategy/446137>. สืบค้นเมื่อ

12 กรกฎาคม 2564

ธนาคารกรุงเทพ. (2564). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุค Next Normal**. [ออนไลน์]

สืบค้นจาก <https://www.bangkokbanksme.com/en/techniques-good-people-work-organization-s-next-normal>.

สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2564

- _____. (2564). **6 เทคนิคมัดใจคนเก่งไว้กับองค์กรในยุค Next Normal**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.bangkokbanksme.com/en/techniques-good-people-work-organizations-next-normal>. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2564
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). **What's Next? ก้าวต่อไปของโลกธุรกิจในยุคดิจิทัลแบบ New Normal**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/256305GlobalTrend.aspx>. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2564
- บรรณินท์ ทองกัลยา. (2564). **HR Trends for the Next Normal of Work**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก https://drive.google.com/file/d/1lBfaevVhmRRWnPtQV_x_2EY_twpjq7L/view สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2564
- ประคัลภ์ ปิณฑพลังกูร. (2563). **แนวทางการพัฒนาพนักงาน Next Normal น่าจะเป็นอย่างไร**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://prakal.com/2020/04/22>. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2564
- ภริตา รักดีสัตยพงศ์. (2564). **อนาคตของเอชอาร์หลังโควิด-19**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.than settakij.com/general-news/469562>. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2564
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2565). **การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐในยุคดิจิทัลขั้นสูง**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 42(1), 176-197.
- วัลลภา ชั่งกมลพิสุทธิ. (2564). **โควิดทำให้ HR ไม่เหมือนเดิม**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/csr-hr/news-701209> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2564
- เสกสันต์ พันธุ์บุญมี. (2565). **Digital Transformation จาก New Normal สู่ Next Normal**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-transformation-new-normal-next-normal> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565

- Brightside People. (2564). “Exponential HR” ปรับผลลัพธ์เพื่อพัฒนาสู่ The Next Normal. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.brightsidepeople.com/exponential-hr-> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2564
- HR NOTE. (2565). HR Trends 2022 สํารวจ 9 เทรนด์ทรัพยากรบุคคลที่จะเปลี่ยนไปในปี 2565. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://th.hrnote.asia/tips/211224-hr-trends-2022/> สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2565
- wellExp. (2564). 11 เทรนด์ที่ HR ต้องตั้งรับ ปรับให้ทันเทรนด์ปี 2022. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.wellexp.co/post/11-2022> สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2565
- Kulik, C. T. (2021). We need a hero: HR and the next normal workplace. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1748-8583.12387> สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2565
- Juan, M. (2021). Business Model Innovation and Gender: The Relationship with Digital Broadband and Sustainability in the Next Normal. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.igi-global.com/chapter/business-model-innovation-and-gender/281449> สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2565

บทความปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา

Qualitative Research in Education

จิรัชยา ประทีปโชติพร

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Jiratchaya Prateepchotporn

School of Liberal Arts , Sripatum University

Corresponding Author, E-mail : jiratchaya.pr@spu.ac.th

ชื่อเรื่อง : วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา

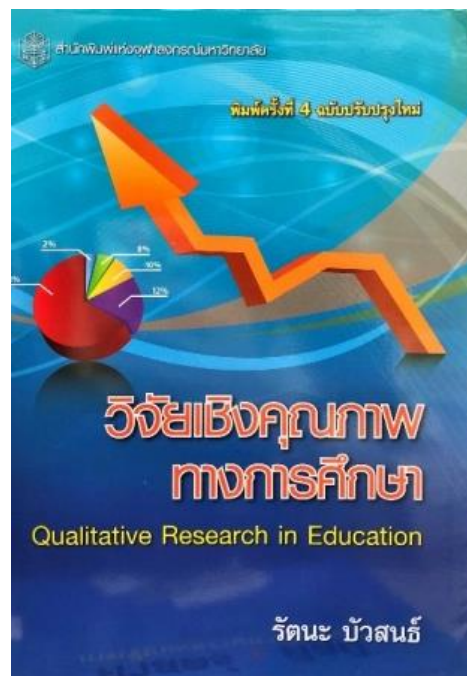
Qualitative Research in Education

ผู้แต่ง : รัตนะ บัวสนธ์

ปีที่พิมพ์ : กันยายน พ.ศ. 2558

สำนักพิมพ์ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จำนวนหน้า : 309 หน้า

บทนำ

หนังสือวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (Qualitative Research in Education) เป็นหนึ่งในหนังสือที่มีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัย และผู้ที่สนใจการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยไว้อย่างเป็นขั้นตอน ทั้งการเลือกผู้ให้ข้อมูล การทำงานภาคสนาม การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนและการประเมินรายงานวิจัย ตลอดจนถึง การประยุกต์การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา โดยผู้เขียนมีการยกตัวอย่างการใช้วิธีการต่างๆเพื่อให้ผู้ศึกษาได้เลือกนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับรูปแบบของงานวิจัยของนักวิจัย เพื่อให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ก่อนการนำไปใช้

ผู้เขียนได้อธิบายเนื้อหาต่างๆภายในหนังสือไว้ด้วยภาษาที่มีความเข้าใจง่าย ทำให้ผู้เริ่มต้นศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาสามารถเข้าใจในเนื้อหาและจัดลำดับความสำคัญของขั้นตอนการดำเนินวิจัยได้อย่างเป็นลำดับขั้น เนื่องจากผู้เขียนได้มีการบรรยายไว้อย่างชัดเจน ทั้งยังมีตัวอย่างงานวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้ในท้ายเล่มอีกด้วย

วัตถุประสงค์

หนังสือวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (Qualitative Research in Education) ผู้เขียนได้เขียนเพื่อนำเสนอความรู้เกี่ยวกับวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา เพื่อให้ผู้ศึกษาได้เห็นถึงกระบวนการวิจัย และ เทคนิคต่างๆที่เหมาะสมในการดำเนินการวิจัย ผู้ศึกษาจะเกิดความเข้าใจในงานวิจัยเชิงคุณภาพได้ดียิ่งขึ้น

สาระสำคัญ

หนังสือวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (Qualitative Research in Education) โดยศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธ์ ได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษามีทั้งสิ้น 9 บท โดยแต่ละบทให้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพและแนวคิดวิธีการต่างๆในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา ที่ผู้เขียนได้เรียนรู้และสังสมประสบการณ์จากการทำวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาและการเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้แก่นิสิตตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2542 ดังนี้

บทที่ 1 พื้นฐานการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (Foundation of Qualitative Research in Education)

ในบทนี้ได้อธิบายความรู้และความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา พร้อมทั้งมีการอ้างอิงแนวคิดและทฤษฎีจากในไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา โดยมีหัวข้อต่างๆที่น่าสนใจดังนี้ แนวคิดกลุ่มปรากฏการณ์นิยม แนวคิดปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจด้านพฤติกรรมต่างๆของบุคคล ทั้งนี้ในบทนี้นั้นผู้เขียนได้มีการตอบคำถามที่บบบ่ยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังเช่น การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณมีความแตกต่างกันอย่างไร สามารถใช้ร่วมกันได้หรือไม่ โดยผู้เขียนได้ทำตารางเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้สรุปไว้ทั้งสิ้น 14 หัวข้อ และ ในหัวข้อสุดท้ายของบทนี้ได้มีการกล่าวถึงจรรยาบรรณของนักวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่สำคัญของผู้วิจัย ซึ่งที่สำคัญคือ การเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาจะต้องเขียนรายงานตามความเป็นจริงที่ค้นพบ แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยไม่พึงปรารถนาก็ตาม

บทที่ 2 แบบแผนการวิจัย (Research Design)

ในบทนี้ผู้วิจัยได้มีการอธิบายถึงความหมายและลักษณะของแบบแผนการวิจัย ซึ่งในการกำหนดแบบแผนวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยควรพิจารณาจากเงื่อนไขต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย 4 ประการ คือ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ,ไม่ควรทำวิจัยในเรื่องที่ผู้วิจัยมีความเกี่ยวข้องคุ้นเคย , ไม่กำหนดทางเลือกเดียวในการวิจัย , ความสำคัญของปัญหาและเรื่องที่จะทำการวิจัย ซึ่งประเด็นต่างๆที่กล่าวมานั้นจะทำให้ผู้วิจัยใช้ประกอบการตัดสินใจ และสามารถทำการวิจัยได้รัดกุมยิ่งขึ้น ซึ่งในบางหัวข้อนั้นทางผู้วิจัยอาจไม่เห็นความสำคัญ ดังนั้นก่อนดำเนินการวิจัยผู้วิจัยควรมีการออกแบบแผนการวิจัยเพื่อการวิจัยที่รัดกุมมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบสามารถสรุปได้ 3 รูปแบบ ดังนี้ คือ การศึกษารายกรณี (Case Study) การศึกษาพหุพื้นที่ (Multisite Studies) และการศึกษาพหุกรณี (Multicase Studies)

บทที่ 3 การเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Participant Selecting in Qualitative Research)

ในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลเพื่อทำการวิจัย เช่นเดียวกับงานวิจัยเชิงปริมาณ แต่ในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นจะทำการเลือกผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้คำตอบที่สามารถนำไปสรุปสู่ประชากร ที่เรียกว่า “การสรุปอ้างอิงเชิงธรรมชาติ” หรือ “การสรุปอ้างอิงเชิงตรรกะ” ซึ่งในการเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น จะเรียกว่า “การเลือกแบบอิงเกณฑ์” โดยผู้เขียนได้มีการอ้างอิงแผนภูมิแสดงการเลือกผู้ให้ข้อมูล แบบอิงเกณฑ์ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบที่ใช้สำหรับการศึกษา ช่วงแรก และ แบบที่ใช้สำหรับศึกษาช่วงหลัง ซึ่งผู้เขียนได้มีการอธิบายถึงรูปแบบวิธีการเลือก ผู้ให้ข้อมูลในรูปแบบต่างๆที่มีความหลากหลาย ให้มีความเหมาะสมกับงานวิจัยของผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตอบสนองความต้องการของผู้วิจัยที่สุด

บทที่ 4 การทำงานภาคสนาม (Fieldwork)

ในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงการทำงานภาคสนาม ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติที่ผู้วิจัยพึงกระทำ โดยเฉพาะวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้แบ่งเป็น 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) ความหมายและลักษณะสนามการวิจัย 2) หลักการเลือกสนามวิจัย 3) การเข้าสนามวิจัย 4) การสร้างความสัมพันธ์ 5) การเริ่มทำงานและการทำงาน ซึ่งในทุกกระบวนการของการทำงานภาคสนาม ผู้เขียนได้อธิบายทุก ขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อผู้วิจัยสามารถศึกษานำไปปฏิบัติเพื่อการดำเนินงานวิจัยได้สำเร็จตาม ต้องการ อาทิเช่น ในหลักการเลือกสนามการวิจัยนี้ผู้เขียนได้สรุปหลักพึงพิจารณาต่างๆเพื่อผู้ ศึกษาได้เข้าใจและสามารถทำงานภาคสนามได้ราบรื่นมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5 เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection Techniques)

สำหรับการทำวิจัยเชิงคุณภาพนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ “ตัว นักวิจัย” ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถทำได้ผ่านวิธีการต่างๆดังนี้ อาทิเช่น การสังเกต การ สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การใช้เอกสารบันทึก และ การใช้อุปกรณ์ ซึ่งแต่ละวิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูลนั้นมีวิธีการและเทคนิคที่แตกต่างกันออกไป นักวิจัยจะต้องเลือกใช้วิธีที่เหมาะสม กับงานวิจัยของตน และมีการเตรียมตัวสำหรับการเก็บข้อมูลให้เป็นอย่างดี เพื่อการเก็บข้อมูลได้ ถูกต้องและครอบคลุมที่สุด ตัวอย่าง เช่น การเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยควรมีการ

วางแผนก่อนการสัมภาษณ์ เช่น การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล การกำหนดกรอบประเด็นการสัมภาษณ์ การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต่างๆต่อการสัมภาษณ์ เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายเทคนิค วิธีการต่างๆไว้อย่างชัดเจนเพื่อผู้ศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเินการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 6 ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data)

ข้อมูลเชิงคุณภาพจะมีลักษณะเป็นเหตุการณ์ เรื่องราว กิจกรรม ความเชื่อ แบบแผนปฏิบัติ ซึ่งได้มาจากวิธีการเก็บรวบรวมตามแหล่งที่มาข้อมูล โดยผู้เขียนได้แบ่งเป็น 4 ประเภทหลักๆ คือ 1) บันทึกภาคสนาม 2) งานเขียนของบุคคล 3) ภาพถ่าย 4) สกิดตัวอย่างเป็นทางการ และข้อมูลเชิงคุณภาพต่างๆ โดยผู้เขียนได้เสนอแนวทางและเทคนิคการเก็บข้อมูลที่เหมาะสมกับงานวิจัยในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การบันทึกภาคสนามมีการเก็บข้อมูลเป็นบันทึกย่อ บันทึกพรรณนา ทั้งการพรรณนากิจกรรม พรรณนาพฤติกรรม พรรณนาเหตุการณ์ เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาสามารถเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลได้ตามความเหมาะสม

บทที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งต้องนำมาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนใหญ่ คือ การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้เขียนได้อธิบายเทคนิคต่างๆในการพิจารณาตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การกำหนดรหัสข้อมูล เพื่อดูความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึง เงื่อนไขการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประเภทการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ผู้เขียนยังมีการอ้างอิงทฤษฎีและแนวคิดต่างๆเพื่อสนับสนุนข้อมูล

บทที่ 8 การเขียนและการประเมินรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Writing and Evaluation Qualitative Research Report)

ในบทนี้ผู้เขียนได้สรุปถึงการเขียนและการประเมินรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเป็นการเขียนว่ายอมรับว่าผลการวิจัยนั้นเป็นความจริง ซึ่งก่อนการเขียนผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ต้องการเน้นในเรื่องใด แหล่งเผยแพร่คือที่ใด เป็นต้น ทั้งนี้ผู้เขียนได้เสนอเทคนิคการวางแผนการเขียนรายงานวิจัยให้เสร็จสมบูรณ์โดยมีขั้นตอนที่ผู้วิจัยทุกคน

สามารถทำได้ เช่น การหาที่สงบ การจัดระเบียบโต๊ะทำงาน การจัดลำดับความสำคัญของการเขียน และ โครงเรื่องโดยเริ่มจาก วัตถุประสงค์ วิธีการ สถานที่ศึกษา และ พรรณนาถึงสภาพทั่วไป เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเป็นอย่างมาก เพื่อการเขียนสรุปการวิจัยเชิงคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 9 การประยุกต์การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (Applied Qualitative Research for Education)

ในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงการวิจัยทางการศึกษาแต่ละประเภทที่สามารถประยุกต์วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษาหาคำตอบ ได้แก่ การวิจัยพัฒนาหลักสูตรการสอน การประเมินหลักสูตร โครงสร้างทางการศึกษา การวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยนโยบาย การวิจัยและพัฒนา รูปแบบทางการศึกษา โดยผู้เขียนได้อธิบายให้ผู้ศึกษาได้เห็นว่าวิจัยแต่ละประเภทนั้น เมื่อนำการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาเข้ามาประยุกต์ใช้นั้น จะมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

คุณค่า

หนังสือวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (Qualitative Research in Education) ได้รวบรวมวิธีการทำการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาไว้โดยละเอียด โดยผู้เขียนได้บรรยายขั้นตอนและวิธีการของแต่ละขั้นตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการวิจัย เพื่อให้งานวิจัยชิ้นนั้นออกมาอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด พร้อมยกตัวอย่างและมีการอธิบายไว้อย่างละเอียด เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถเลือกใช้วิธีการต่างๆได้อย่างเหมาะสมกับงานวิจัยของตนและมีความเข้าใจในงานวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

รัตน์ะ บัวสนธิ์.(2558). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา Qualitative Research in Education. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ**วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน**

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน มีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ ผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ออกราย 4 เดือน (เล่มที่ 1 มกราคม – เมษายน/ เล่มที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม/ เล่มที่ 3 กันยายน – ธันวาคม) โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 5 ประเภท คือ บทความพิเศษ บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และปกิณกะ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการ งานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

สถานที่ติดต่อและการสมัครสมาชิก

สำนักงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น

เลขที่ 9/37 หมู่ที่ 12 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

E-mail: chakkree.sri@mbu.ac.th

บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ โทรศัพท์ 080 – 7506846

ส่วนที่ 1 ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้พิมพ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำรา หรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติ และระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jhsmbuisc> และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 14 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A 4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A 4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind peer review)

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 3 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในการนี้มีกรวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

ส่วนที่ 3 เนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาค้นคว้า

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลายโดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้ง

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลายโดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษพร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษพร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่ผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนคนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al.”

2. หนังสือ

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อหนังสือ. สำนักพิมพ์. เมืองที่พิมพ์ : เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

3. รายงานการประชุมและสัมมนา

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

4. วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์/ สารนิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ระดับวิทยานิพนธ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา.

5. บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์. ตำแหน่ง (ถ้ามี).

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเว็บไซต์. วัน เดือน ปีที่สืบค้น. ได้มาจาก ชื่อ website.

ส่วนที่ 4 ภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตารางสำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

กำหนดการออกวารสาร

- ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน ของทุกปี
- ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม ของทุกปี
- ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม ของทุกปี

ตัวอย่างรูปแบบการเขียนบทความ

การตั้งค่าน้ำกระดาษ A 4	
<u>ระยะขอบ</u>	
ด้านบน 4.5 ซม.	ด้านล่าง 4.01 ซม.
ด้านซ้าย 3.81 ซม.	ด้านขวา 3.81 ซม.

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....
ภาษาอังกฤษ..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....

ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาไทย¹
ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาอังกฤษ²
(TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ)

บทคัดย่อภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

คำสำคัญ: (หัวข้อ TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

Abstract (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

Keyword: (หัวข้อ TH SarabunPSKขนาด 16 Pt. หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

บทนำ (Introduction) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

วัตถุประสงค์ (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

วิธีการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

ผลการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

สรุปและอภิปรายผล (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

เอกสารอ้างอิง (References) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามคู่มือการพิมพ์ของสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (APA Style)

ตัวอย่าง เช่น

- งามพิศ ศรีบัว. (2542). ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากการปลูกยาสูบของเกษตรกร
อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
(เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จักรี ศรีจารุเมธีฐาน. (2562). วัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยมหาภูมิราช
วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 401-407.

- วิเชียร มีบุญ. (2541). พิธีกรรมจับปลาบึกในลุ่มน้ำโขง บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียงอำเภอเชียงของ จังหวัด
เชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อคิน รพีพัฒน์, หม่อมราชวงศ์. (2526). Persistence within change: Thai society in the
nineteenth and twentieth centuries. ใน ณรงค์ พ่วงพิศ และ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ
(บรรณาธิการ), สังคมไทยใน 200 ปี (หน้า 19-58). กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- อังคินันท์ อินทร์กำแหง และคณะ. (2549). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัดภาวะวิกฤตชีวิต
สตรีไทยสมรส วัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสาร
พฤติกรรมศาสตร์, 12(1), 561 - 589.